

MAGYAR NEMZETI BANK

ÉVES JELENTÉS

2008

ÉVES JELENTÉS

**A Magyar Nemzeti Bank 2008. évről
szóló üzleti jelentése és beszámolója**

Kiadja: Magyar Nemzeti Bank

Felelős kiadó: Hevesi Nóra

1850 Budapest, Szabadság tér 8–9.

www.mnb.hu

ISSN 1585-4582 (on-line)

Tartalom

A) rész

A Magyar Nemzeti Bank 2008. évi üzleti jelentése 5

1. Elnöki összefoglaló 7

2. A Magyar Nemzeti Bankról röviden 10

2.1. Az MNB célja, alapfeladatai 10

2.2. Az MNB szervei, vezetői 10

2.3. A jegybank szervezete 14

2.4. Az MNB kapcsolata a Központi Bankok Európai Rendszerével 16

3. Beszámoló az MNB 2008. évi tevékenységéről 17

3.1. Monetáris politika 17

3.2. A pénzügyi közvetítőrendszer stabilitása 21

3.3. Fizetési és értékpapír-elszámolási rendszerek 22

3.4. Devizatartalék-kezelés 24

3.5. Készpénzlogisztikai tevékenység 27

3.6. Statisztikai szolgálat 30

3.7. Előkészületek, gyakorlati feladatok az euro bevezetéséhez 31

3.8. A lakosság pénzügyi kultúrájának fejlesztésére irányuló jegybanki tevékenység 33

3.9. Az MNB kommunikációját meghatározó tényezők 2008-ban, célok és eredmények 33

3.10. Az MNB gazdálkodása 34

3.11. A KBER-bizottságok bemutatása 41

3.12. Kiadványok, MNB által szervezett konferenciák 2008-ban 42

3.13. Rövidítések, jegybankspecifikus fogalmak magyarázata 44

B) rész

A Magyar Nemzeti Bank 2008. évi auditált éves beszámolója 47

1. Auditori jelentés 50

2. A Magyar Nemzeti Bank mérlege 52

3. A Magyar Nemzeti Bank eredménykimutatása 53

4. Kiegészítő melléklet 54

4.1. Az MNB számviteli politikája 54

4.2. A makrogazdasági folyamatok hatása az MNB 2008. évi mérlegére és eredményére 58

4.3. A központi költségvetéssel szembeni forintkövetelések	58
4.4. A központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések	59
4.5. A központi költségvetés forint- és devizabetétei	60
4.6. A központi költségvetéssel szembeni nettó pozíció alakulása	60
4.7. A hitelintézetekkel szembeni forintkövetelések	60
4.8. A hitelintézetekkel szembeni nettó pozíció alakulása	61
4.9. A jegybanki arany- és devizatartalék	61
4.10. Egyéb devizakövetelések	62
4.11. Egyéb betétek és kötelezettségek	62
4.12. Az MNB Nemzetközi Valutaalappal szembeni pozíciója	64
4.13. Befektetett eszközök	65
4.14. Céltartalék és értékvesztés	69
4.15. Aktív és passzív időbeli elhatárolások	70
4.16. Saját tőke alakulása	70
4.17. A kiegyenlítési tartalékok alakulása	70
4.18. Az MNB mérleg alatti kötelezettségei és jelentős egyéb mérleg alatti tételei	71
4.19. Nettó kamateredmény és a pénzügyi műveletek realizált eredménye	73
4.20. A devizaállományok ártértékeléséből származó eredmény összetevői	75
4.21. Bankjegy- és érmegyártás költsége	75
4.22. Egyéb eredmény	76
4.23. A jutaléktól eltérő egyéb eredmény részletezése	76
4.24. A banküzemi bevételek és ráfordítások alakulása	77
4.25. A létszám és bérköltség adatainak változása és a vezető tisztségviselők javadalmazása	78

A) rész

**A Magyar Nemzeti Bank
2008. évi üzleti jelentése**

1. Elnöki összefoglaló

2008 első felében a monetáris politika legnagyobb kihívása annak megakadályozása volt, hogy a gazdaságot sorozatban érő költség- és kínálati sokkok az infláció tartós megemelkedését eredményezzék. Az importált infláció emelkedése mellett az inflációs várakozások beragadásának kockázatát a magas bérnövekedési ütem, és az a tény is növelte, hogy a lanya növekedés ellenére sem következett be mérséklődés az infláció hazai konjunktúrára érzékeny komponenseiben. Az árfolyamsáv 2008. februári eltörlése növelte a monetáris politika mozgásterét, megerősítette az antiinflációs elkötelezettség hitelességét.

A monetáris politika vitelében fordulatot az amerikai másodrendű jelzáloghitelek piacáról kiindult válság szeptemberi eseményei okoztak. A növekedési kilátások drasztikus romlása és a nyersanyagárak jelentős korrekciója a gyors dezinfláció útjára állította a magyar gazdaságot, a jegybank politikájának fókuszába a gazdaság fizetőképességének és a pénzügyi szektor stabilitásának megőrzése került. A Nemzetközi Valutaalappal történt megállapodás után javult Magyarország kockázati megítélése, és jelentősen csökkent a pénzügyi közvetítőrendszer sebezhetősége. Ugyanakkor a gazdaság sérülékenysége és a kedvezőtlen nemzetközi kockázati megítélés továbbra is óvatos kamatpolitikát indokolt.

A monetáris eszközrendszer hatékonyságának előfeltétele a bankközi piacok súrlódásmentes működése. 2008 harmadik negyedében a globális pénzügyi válság hatására a likviditás újraelosztása lecsökkent a válság előtti szinthez képest. A forint pénzpiacok működési zavarai miatt ez a hazai bankrendszerre jellemző likviditásfelesleg ellenére következett be. Ebben kiemelt szerepet játszott a jelentősebb devizák bankközi piacainak alakulása, de a hazai állampapírpiac erőteljesen lecsökkent likviditása is súlyosbító tényező volt. Ezért az MNB több olyan lépést tett, amely hozzájárult a bankközi forint- és devizalikviditás jobb elosztásához és a hazai pénzügyi piacok működőképességének megőrzéséhez.

A fejlett gazdaságok teljes körét érintő pénzügyi, illetve reál-gazdasági válság 2008 második felében Magyarországra is erőteljes hatást gyakorolt. A pénzügyi piacokon a Lehman Brothers állami megmentésének elmaradása után rendkívüli mértékű bizalmi válság alakult ki, ami jelentős jegybanki és állami beavatkozásokat tett szükségessé. A magyar gazdaság sérülékenysége miatt a válság hatásai erőteljesen jelentkeztek a pénzügyi piacokon és a bankszektorban. A forint-állampapírpiac és a bankok devizapozíciójának fedezését biztosító devizaswappiac likviditása jelentősen csökkent, a hozamok nagymértékben emelkedtek. A pénzügyi piacok és a bank-

rendszer likviditásának megerősítése érdekében a Magyar Nemzeti Bank új, a forint- és devizalikviditást bővítő monetáris politikai eszközöket vezetett be, és döntéseiben a pénzügyi stabilitási szempontok nagyobb hangsúlyt kaptak. A Magyar Nemzeti Bank közreműködött a devizatartalékok szintjét jelentősen emelő és az államháztartás finanszírozását segítő IMF- és EU-megállapodás előkészítésében. Mindezek a lépések hozzájárultak a pénzügyi piacok helyzetének normalizálásához és a pénzügyi közvetítőrendszer stabilitásának megőrzéséhez.

A hivatalos devizatartalékok nagysága 2008. év végén az előző év azonos időszakához képest 7,6 milliárd euróval nőtt, így 2008. december végén 24 milliárd eurót tett ki. A tartalékok szintje az első három negyedév során stabilan alakult, majd a negyedik negyedévben 6,6 milliárd euróval növekedett. Az ÁKK és az MNB adósságkezelési tevékenységéhez kapcsolódó devizapiaci műveletek nettóként hozzávetőlegesen 7,6 milliárd euróval, az Európai Uniótól kapott transzferek konvertálása több mint egymilliárd euróval növelték a tartalékkormányt, az előre bejelentett euroeladások 38 millió eurónyi csökkenést okoztak. Emellett a költségvetési körbe tartozó intézmények megbízásából végrehajtott devizakifizetések nagyságrendileg 1,3 milliárd euróval csökkentették a tartalék nagyságát. A devizatartalékok minőségében számottevő változás nem történt az előző évekhez képest. Az IMF-hitel következtében az eddigiekkel ellentétben, euro és dollár eszközök mellett, japán jenben és angol fontban denominált kötvényállomány is a tartalék részét képezi. Bár a tartalékok év végi szintje az optimális tartaléknagyság megállapításához leggyakrabban használt, rövid lejáratú adóssághoz kapcsolt mutatótól kismértékben elmarad, a közeljövőben az IMF-hitelek lehívásával várhatóan eléri a kívánatos szintet.

A 2008-ban is növekvő forgalom és csökkenő tételdíj mellett, a nemzetközi elvárás és az előző év szintjét is meghaladó rendelkezésre állással működött a Valós Idejű Bruttó Elszámolási Rendszer. A Monetáris Tanács – a hitelintézeti ügyfelek igényeinek és a likviditási hatások felmérése eredményének ismeretében – úgy döntött, hogy támogatja és javasolja a hazai bankszektorban a Bankközi Klíring Rendszerben a napközbeni elszámolás bevezetését. Ez a hitelintézetek ügyfelei számára azt tenné lehetővé, hogy a bankokhoz beadott átutalási megbízások jelentős részét még aznap jóváírják a jogosultak bankszámláin, szemben a jelenlegi gyakorlattal, amikor erre csak másnap kerül sor. A 2008. év során – a kockázatok csökkentésének célját kitűzve – sor került a KELER központi szerződő fél és központi értéktári funkciójának jogilag elkülönült társaságokba való szétválasztására. A pénzforgalmi ellen-

örzés eredményeként tovább javult a fizetési forgalmat lebonyolító hitelintézetek szabálykövető magatartása. 2008. január 28-án Európában az átutalási modell bevezetésével a gyakorlatban is megkezdődött az egységes euro pénzforgalmi térség (SEPA) megvalósítása. Már Magyarországon is több mint egy tucat bank képes a SEPA-átutalások fogadására és küldésére. 2008 első félévében bejegyezték a Magyar SEPA Egyesületet, amelynek fő feladata a hazai bankrendszer SEPA-fizetési modellek bevezetésére irányuló felkészülésének koordinálása.

Az MNB a készpénzes területen 2008-ban jelentős eredményeket ért el. Az év elején sikeresen végrehajtotta az 1 és 2 forintos címletű érmék bevonását, előkészítette a 200 forintos érme bevezetését, és zökkenőmentesen átállt a pénzfeldolgozás és forgalmazás új soroksári logisztikai központból való működtetésére.

A forgalomban lévő bankjegy- és érmeállomány összege 2008-ban 4,8%-kal emelkedett, év végén ennek összege mintegy 2288,9 milliárd forint volt. A globális pénzügyi válság hatására október hónapban a trendtől eltérő bővülés volt tapasztalható a forgalomban lévő készpénzállományban, mely decemberre mérséklődött. Az MNB és a pénzügyi közvetítőrendszer ezt az időszakot problémamentesen kezelte.

2008-ban a forint bankjegyek hamisításának mértéke 2007-hez képest jelentős mértékben csökkent, ami elsősorban az új típusú 1000 forintos bankjegyek térnyerésének köszönhető. A hamisítás mértéke a készpénzforgalom biztonságát nem veszélyezteti.

A statisztika területén – a felhasználói igények magasabb szintű kielégítése érdekében – a jegybank megújította statisztikai közleményeit, és tovább mélyítette együttműködését a hazai statisztikai szolgálatot teljesítő intézményekkel.

A fizetésimérleg-statisztika területén, követve a legjobb európai gyakorlatot, a jegybank 2008-ban bevezette a közvetlen megkérdezéseken alapuló adatgyűjtést. A 2008. januártól működő új adatgyűjtési rendszerben a pénzforgalmi jelentéseken alapuló (közvetett) adatszolgáltatás megszűnt, a jegybank a gazdasági szereplőktől közvetlenül szerzi be a statisztika összeállításához szükséges információkat. Nemzetgazdasági szinten az új adatgyűjtési rendszer bevezetésével csökkentek a fizetésimérleg-statisztika előállításának költségei.

A lakosság pénzügyi kultúrájának fejlesztésére irányuló jegybanki tevékenység 2008. évi legfontosabb eredményeinek a Pénzügyi oktatási program középiskolai tanításra alkalmas változatának kidolgozását, a 25 iskolát magában foglaló, teljes tanévre kiterjedő pilot oktatás elindítását, a Látogatóközpont látogatottságának emelkedését, a Monetary vetélkedő

népszerűségét, a Tudatos pénzügyekért alapítvány létrehozását, a „Pénziránytű” honlap kidolgozását, a jelentős visszhangot kiváltó nemzetközi konferencia megrendezését, valamint a Felügyelettel és a Gazdasági Versenyhivatallal folytatott hatékony szakmai együttműködést tekintjük.

Bár az EU-hoz – és így a Központi Bankok Európai Rendszeréhez (KBER) – tartozó tagállamok száma 2008-ban nem változott, az év kiemelkedő eseménye volt az, hogy 2008. január 1-jével Ciprus és Málta csatlakozása révén az eurót bevezető országok száma 13-ról 15-re emelkedett. Az euroövezeti tagállamok száma 2009. január 1-jével Szlovákia euroövezeti belépése révén még tovább – 16 tagállamra – bővült.

Az Általános Tanács, a KBER-bizottságok, illetve a bizottságok által létrehozott munkacsoportok 2008-ban is rendkívül hasznos fórumai voltak a szakmai tapasztalatcserének, segítve az Eurorendszerhez való csatlakozási felkészülésünket.

A 2007-ben kidolgozott intézményi stratégiához illeszkedve 2008-ban új humán erőforrás-stratégia készült, ami meghatározza a szervezet emberi erőforrásokkal történő gazdálkodásának fő irányait 2011-ig. Az elmúlt hat évben a humán stratégia fókuszában a korszerű HR-rendszerek kialakítása, bevezetése és intézményesítése állt, az elkövetkező években a meglévő HR-rendszerek eredményes és hatékony alkalmazására kíván a bank hangsúlyt fektetni, kiemelt figyelmet szentelve a munkatársak személyes fejlődésének elősegítésére, a tehetséges munkavállalók vonzásának és megtartásának biztosítására illetve a banki munkatársak elkötelezettségének továbbfejlesztésére. E cél elérését támogatja az új HR partneri szerepkör bevezetése, intézményesítése. Továbbra is fontos küldetésünk a teljesítményorientált, eredményközpontú intézményi kultúra és működés fenntartása, erősítése.

A Magyar Nemzeti Banknak 2008-ban 5,5 milliárd forint vesztesége képződött, szemben a 2007. évi 16,6 milliárd forintos veszteséggel. Az eredmény növekedését a nettó kamat- és kamatjellegű eredmény 8,3 milliárd forintos, valamint a pénzügyi műveletek realizált eredményének 8,3 milliárd forintos emelkedése okozta, amit az egyéb eredménytényezők-ből származó nettó ráfordítások 5,7 milliárd forintos növekedése mérsékelte.

Az MNB működéséhez kapcsolódó gazdálkodási tevékenységet az ésszerű költséghatékonyságra való törekvés jellemezte a 2008. évben is, melynek eredményeként az intézmény éves működési költsége a tervezettnél alacsonyabb lett. Ehhez az eredményhez hozzájárult egyrészt a munkaerő-foglalkoztatás hatékonyságának tudatos és folyamatos javítása, mely az átlaglétszám alakulásában az elmúlt évihez képest 7,1%-os csökkenést okozott, s ezzel a személyi jellegű költségek éves összegében is tartós megtakarítás elérését tette lehetővé.

A számítástechnikai eszközök és rendszerek üzemeltetésével kapcsolatos költségek gazdálkodása terén a különféle banki alkalmazások működtetésének hatékonyságát befolyásoló szolgáltatási szintek év közben megkezdett optimalizálása szintén elősegítette a működési költségek csökkentését.

A 2008. évi működési költségek 2,3%-kal haladják meg a 2007. évi tényleges kiadásokat. Ezt egyrészt a Logisztikai központ kialakítását célzó, több éve folyamatban lévő nagyberuházás befejezése által év közben üzembe helyezett új épületkomplexum és az ott kialakított rendszerek üzemeltetésének első ízben felmerült többletköltségei okozták. Emellett 2008-ban egyszeri kiadásként jelentkezett a költséghatékonysági felmérés egyösszegű megbízási díja. A költséghatékonysági projekt a jegybanki tevékenység hatékonyságának és eredmé-

nyességének átfogó – a működés és az ahhoz kapcsolódó költségek teljes spektrumát felölelő – feltérképezésére és javítására irányult, szem előtt tartva, hogy az MNB eddigi szakmai tevékenysége a költségtudatosság fokozása mellett a jövőben is magas színvonalú maradjon. A projekt elfogadott javaslatainak megvalósítása az elkövetkező két-három évben a létszám 14%-os, a működési költségek mintegy 1,7 milliárd forintos csökkenését eredményezi majd, megteremtve ezzel annak feltételét is, hogy az MNB hosszú távon példamutató közintézményi magatartással működjön.

A 2008-ban megvalósult beruházások volumene az előző évekhez képest csökkent, részben a költségtakarékossági céllal meghozott évközi döntéseknek, részben a döntés-előkészítési módszer továbbfejlesztésének köszönhetően.

2. A Magyar Nemzeti Bankról röviden

A társaság cégneve: Magyar Nemzeti Bank

Székhelye: 1054 Budapest, Szabadság tér 8–9.

Működési formája: részvénytársaság. A részvénytársaság elnevezést – és erre tekintettel a működési forma (zártkörűen működő részvénytársaság) megjelölését, illetve annak rövidítését – az MNB cégnevében az MNB tv. értelmében nem kell feltüntetni.

Alapítási ideje: 1924

Tulajdonosa (részvényese): magyar állam – képviseli: az államháztartásért felelős miniszter

Tevékenységi köre: a Magyar Nemzeti Bankról szóló törvényben meghatározott

Jegyzett tőkéje: 10 milliárd forint

2.1. AZ MNB CÉLJA, ALAPFELADATAI

A Magyar Nemzeti Bank (MNB) speciális részvénytársaságként működő jogi személy, tevékenységét az MNB-ről szóló 2001. évi LVIII. tv.-ben (a továbbiakban: MNB tv.) meghatározott körben végzi. Az MNB a Központi Bankok Európai Rendszerének (KBER) tagja.

A bank elsődleges céljairól, alapvető feladatairól, intézményi, szervezeti, személyi, pénzügyi függetlenségéről, működéséről rendelkező törvény – az Európai Közösséget Létrehozó Szerződés 105. cikkével összhangban – deklarálja, hogy az MNB elsődleges célja az árstabilitás elérése és fenntartása. A jegybank csupán e cél veszélyeztetése nélkül – a rendelkezésére álló monetáris politikai eszközökkel – támogatja a kormány gazdaságpolitikájának megvalósulását.

Az árstabilitás megvalósítása (elérése és fenntartása) mellett, illetve annak érdekében, a bank a törvényben rögzített alapvető feladatait látja el, így:

- meghatározza és megvalósítja a monetáris politikát;
- kizárólagos jogosultként törvényes fizetőeszköznek minősülő bankjegyet és érmét bocsát ki, ideértve az emlékbankjegyet és emlékérmét is;
- hivatalos deviza- és aranytartalékot képez és kezeli azt;
- a devizatartalék kezelésével és az árfolyampolitika végrehajtásával kapcsolatban devizaműveleteket végez;
- kialakítja és szabályozza a belföldi fizetési és elszámolási, valamint értékpapír-elszámolási rendszereket, és felvigyáza tevékenysége keretében figyelemmel kíséri azok tevékenység-

gét e rendszerek biztonságos és hatékony működése, továbbá a pénzforgalom zavartalan lebonyolítása érdekében;

– a feladatai ellátásához szükséges statisztikai információkat gyűjt és hoz nyilvánosságra;

– támogatja a pénzügyi rendszer stabilitását, valamint a pénzügyi rendszer prudenciális felügyeletére vonatkozó politika kialakítását és hatékony vitelét.

A fentiekben túl az MNB más tevékenységet csak elsődleges célja és a felsorolt feladatok teljesítésének veszélyeztetése nélkül – jogszabályban meghatározott felhatalmazás alapján – folytathat.

A jegybanki függetlenség jegyében az árstabilitás elérését és fenntartását szolgáló monetáris politikát, az annak érvényesítését szolgáló eszközöket a bank az MNB tv.-ben foglalt keretek között önállóan alakítja ki. Ilyen eszköz egyebek mellett, hogy az MNB a számlavezetési körében betétet fogad el és megfelelő biztosíték ellenében – a törvény szerinti korlátozással – hitelt nyújt; nyílt piaci műveletek és visszavásárlási megállapodások keretében értékpapírokat vásárol, elad és közvetít az azonnali és származtatott piacokon; saját értékpapírokat bocsát ki; árfolyamokat és kamatokat befolyásol és határoz meg; értékpapírokat számítol le (visszleszámítol); kialakítja és működteti a kötelező tartalék szabályrendszerét.

Az MNB számlavezetési tevékenysége törvény által meghatározott alanyi körre terjed ki. A bank vezeti például a hitelintézetek számláit, a kincstári egységes számlát, az Államadósság Kezelő Központ Zártkörűen Működő Részvénytársaság, az elszámolóházak, továbbá az Országos Betétbiztosítási Alap és a Befektetővédelmi Alap pénzforgalmi számláját.

2.2. AZ MNB SZERVEI, VEZETŐI

Az MNB szerveiről elsődlegesen az MNB tv. rendelkezik. A Gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény rendelkezéseit az MNB tekintetében az MNB tv.-ben meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni.

Az MNB egyszemélyes gazdasági társaságként működik. A magyar államot mint részvénytulajdonost az államháztartásért felelős miniszter képviseli. Az MNB-ben közgyűlés és igazgatóság nem működik. A **részvényes** részvényesi határozattal jogosult dönteni az alapító okirat megállapításáról és módosításáról, a mérleg és az eredménykimutatás megállapításáról, a tárgyévi eredményből vagy az eredménytartalékból történő

osztalékfizetésről, a törvényes működés biztosítékát jelentő könyvvizsgáló megválasztásáról, visszahívásáról és díjazásának megállapításáról. Az MNB Éves jelentése tekintetében – mely két részből, az üzleti jelentésből és az éves beszámolóból áll – a részvényes hatásköre elkülönül: az éves beszámoló vonatkozásában a hatáskör jóváhagyásra, az alapfeladatokról szóló üzleti jelentés esetében – a jegybanki függetlenségre tekintettel – az abban foglaltak tudomásulvételére terjed ki.

Az Európai Unió elvárásaival összhangban az MNB elnökének, alelnökeinek, a Monetáris Tanács egyéb tagjainak, továbbá a felügyelőbizottság tagjainak díjazását, szemben más részvénytársaságokkal – a függetlenség további garanciájaként – nem a részvényes, hanem az MNB tv. határozza meg.

Az MNB alapadataival, az árfolyamrendszerrel és annak valamennyi jellemzőjével, valamint a hitelintézeteknek szükséghelyzetben történő rendkívüli hitelnyújtással kapcsolatos kérdésekben az MNB legfőbb döntéshozó szerve a **Monetáris Tanács**. A Monetáris Tanács tagjai: az MNB elnöke mint a Monetáris Tanács elnöke, az MNB alelnökei, továbbá legfeljebb négy – a köztársasági elnök által hat évre kinevezett – tag. A Monetáris Tanács legalább öt, legfeljebb hét tagból áll. A Monetáris Tanács létszáma a maximális hét főt mindaddig meghaladhatja, ameddig az MNB tv.-t módosító 2007. évi LXXXV. tv. 2007. évi július 3-i hatálybalépésekor monetáris tanácsai tagsággal rendelkező – az MNB elnökén és alelnökein kívüli – tagok száma nem csökken négy főre.

A Monetáris Tanács évente – az évi első ülésen – elnökhelyettest választ, aki az elnököt akadályoztatása esetén helyettesíti. 2008-ban a testület Karvalits Ferenc alelnököt választotta meg elnökhelyettesnek.

A monetáris tanácsai ülésekre állandó meghívottként a tagokon kívül meg kell hívni a kormány képviselőjét, de szavazati jog nélkül, mivel az Európai Unió irányelveivel összhangban a jegybanktörvény kimondja: „Az MNB-t e törvényben meghatározott feladatkörében a kormány nem utasíthatja”.

A **Monetáris Tanács** tagjai a 2008. évben:

- Simor András elnök – a Monetáris Tanács elnöke,
- Karvalits Ferenc alelnök, a Monetáris Tanács elnökhelyettese,
- Király Júlia alelnök, a Monetáris Tanács tagja,
- Dr. Bánfi Tamás, a Monetáris Tanács tagja,
- Dr. Bihari Péter, a Monetáris Tanács tagja,
- Bihari Vilmos, a Monetáris Tanács tagja,
- Dr. Csáki Csaba, a Monetáris Tanács tagja,
- Dr. Hardy Ilona, a Monetáris Tanács tagja,
- Dr. Kádár Béla, a Monetáris Tanács tagja (2008. szeptember 23-ig),

- Dr. Kopits György, a Monetáris Tanács tagja,
- Neményi Judit, a Monetáris Tanács tagja,
- Dr. Oblath Gábor, a Monetáris Tanács tagja.

A Monetáris Tanács döntéseinek végrehajtásáért, valamint az MNB működésének irányításáért az **MNB elnöke** felel. Hatáskörébe tartozik egyebek mellett:

- az alapvető feladatok végrehajtásának irányítása,
- a felügyelőbizottság hatáskörébe nem tartozó feladatok tekintetében az MNB belső ellenőrzési szervezetének irányítása;
- az MNB alkalmazottai – ide nem értve a Monetáris Tanácsnak a nem alelnök tagjait – fölötti munkáltatói jogok gyakorlása, kivéve az alelnökök kinevezésével, illetve felmentésével kapcsolatos jogkört;
- minden egyéb, az MNB működésének irányításával összefüggő, a Monetáris Tanács hatáskörébe nem tartozó döntés meghozatala.

A Monetáris Tanács jogállására, hatáskörére, feladataira, működésének rendjére vonatkozó rendelkezéseket az MNB tv., a bank alapító okirata, szervezeti és működési szabályzata, illetve az általa megalkotott ügyrend tartalmazza.

Az MNB ellenőrzését a részvényes által megválasztott könyvvizsgálón kívül az Állami Számvevőszék (ÁSZ) és a felügyelőbizottság végzi.

Az **ÁSZ-nak** az MNB feletti ellenőrzési jogköréről az ÁSZ-ról szóló törvény rendelkezik. Az ÁSZ ellenőrzi az MNB gazdálkodását és az MNB-ről szóló törvényben foglaltak alapján folytatott, az alapvető feladatok körébe nem tartozó tevékenységét. E körben az ÁSZ azt ellenőrzi, hogy a MNB a jogszabályoknak, az alapító okiratanak és a részvényes határozatainak megfelelően működik-e.

Az **MNB könyvvizsgálójának** a megválasztását, illetve visszahívásának kezdeményezését megelőzően az ÁSZ elnökének véleményét ki kell kérni. A könyvvizsgáló megválasztásáról és visszahívásáról, valamint díjazásának megállapításáról a részvényes részvényesi határozattal dönt.

A **felügyelőbizottság** az MNB tv. alapján a bank folyamatos tulajdonosi ellenőrzésének szerve. A felügyelőbizottságnak az MNB tv.-ben meghatározott ellenőrzési hatásköre nem terjed ki a bank alapvető feladataira és azoknak az MNB eredményére gyakorolt hatására. Így a gazdasági társaságokról szóló törvényben előírt jelentését ezen korlátozásoknak megfelelően készíti el.

A Magyar Nemzeti Bank Monetáris Tanácsának tagjai

Simor András
elnök,
a Monetáris Tanács elnöke

Karvalits Ferenc
általános hatáskörű alelnök,
a Monetáris Tanács elnökhelyettese

Király Júlia
alelnök,
a Monetáris Tanács tagja

Dr. Bánfi Tamás

a Monetáris Tanács tagja

Dr. Bihari Péter

a Monetáris Tanács tagja

Bihari Vilmos

a Monetáris Tanács tagja

Dr. Csáki Csaba

a Monetáris Tanács tagja

Dr. Hardy Ilona

a Monetáris Tanács tagja

Dr. Kádár Béla

a Monetáris Tanács tagja

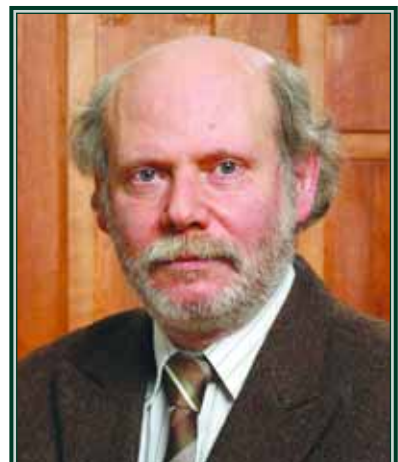
Kopits György

a Monetáris Tanács tagja

Neményi Judit

a Monetáris Tanács tagja

Dr. Oblath Gábor

a Monetáris Tanács tagja

A felügyelőbizottság MNB tv.-ben meghatározott tagjai az Országgyűlés által választott elnöke, az Országgyűlés által választott további tagok, továbbá az államháztartásért felelős miniszter képviselője és az államháztartásért felelős miniszter által megbízott szakértő.

A tagok megbízatása az Országgyűlés megbízatásának időtartamára szól, és az Országgyűlés megbízatásának megszűnéséig tart. A felügyelőbizottság működése addig tart, amíg az új Országgyűlés az alakuló üléstől számított három hónapon belül az új felügyelőbizottsági tagokat megválasztja. Ha az új Országgyűlés az említett határidőig az új felügyelőbizottsági tagokat nem választja meg, a felügyelőbizottság működése mindaddig tart, amíg az új Országgyűlés a felügyelőbizottsági tagokat megválasztja.

Az MNB felügyelőbizottságának tagjai 2008-ban:

- Dr. Balassa Ákos, elnök,
- Baranyay László,
- Dr. Csányi Gábor,
- Dr. Kajdi József,
- Dr. Szényei Gábor András,
- Dr. Urbán László (az államháztartásért felelős miniszter által megbízott szakértő),
- Dr. Várfalvi István és
- Dr. Várhegyi Éva.

Az ÁSZ és a felügyelőbizottság tekintetében közös, hogy jegybanki alapfeladatot jelentő tevékenységek ellenőrzésére nem jogosultak.

2.3. A JEGYBANK SZERVEZETE

A bank alapvető célja, hogy szakmailag és a működési feltételeket tekintve példamutató legyen, és a legkiválóbb jegybankok közé tartozzék. Küldetésének jelmondata: „A Magyar Nemzeti Bank a stabilitásért”. E jelmondat az alapja a bank stratégiájának is, mely szerint a jegybank legfontosabb feladata biztosítani a gazdaság egészséges fejlődéséhez szükséges stabilitást az árstabilitás, a pénzügyi közvetítőrendszer, a fizetési rendszer és a fizetőeszköz stabilitása terén egyaránt.

A 2007-ben kialakított szervezeti és irányítási rend és az abban 2008 során bekövetkezett változások is e célok eredményes és költséghatékony megvalósítását szolgálják.

A feladatátcsoporthozások, illetve a tevékenységi köröket és a belső szervezeti felépítést érintő módosítások mellett a bank vezetése 2008-ban egy, az egész bankot, annak minden tevékenységét, folyamatát, funkcióját átvilágító projektet is indított azért, hogy – egy tanácsadó segítségével – felmérje, kellő-

en hatékony-e a bank működése, gazdálkodása, van-e lehetőség ennek fokozására, megtakarítások elérésére. A projekt során tett megállapítások és elfogadott javaslatok szervezeti hatása 2009-ben lesz érzékelhető.

2008. január 1-jén és december 31-én egyaránt 21 szervezeti egység (ebből 6 szervezeti egységen belül 15 osztály) működött a bankban az elnök és a két alelnök, illetve egy ügyvezető igazgató felügyelete alatt.

Az MNB működésének támogatása és az MNB tv.-ben meghatározott cél- és feladatrendszerének megvalósítása érdekében a bankban **szakmai bizottságok** működnek, amelyek feladata az elnök, az alelnökök és az ügyvezető igazgató hatáskörébe tartozó kérdések megtárgyalása, és az azokban való döntéshozatal támogatása.

A **Vezetői bizottság** a bank operatív vezetését támogató konzultatív testület, amely a bank működésének irányításáért felelős elnököt segíti a döntéshozatalban, biztosítva egyben az elnök döntéseinek transzparenciáját.

Az **Implementációs bizottság** feladata, hogy a Monetáris Tanács döntéseinek végrehajtásával kapcsolatos döntési hatáskörök gyakorlása során a döntéshozatalt a döntések előkészítésével, javaslatokkal, véleményezéssel támogassa.

A **Pénzügyi rendszert felvigyázó bizottság** feladata, hogy a pénzügyi stabilitást – beleértve az intézményrendszer, a pénzügyi piacok, a pénzügyi infrastruktúra működését – érintő jegybanki döntéseket és a bank működésikockázatkezelésével kapcsolatos határozathozatalt a döntések előkészítésével, javaslatokkal, véleményezéssel támogassa.

A **Beruházási és költséggazdálkodási bizottság** feladata, hogy a beruházásokkal és a költséggazdálkodással kapcsolatos döntési jogkörök gyakorlása során a döntéshozatalt a döntések előkészítésével, javaslatokkal, véleményezéssel támogassa.

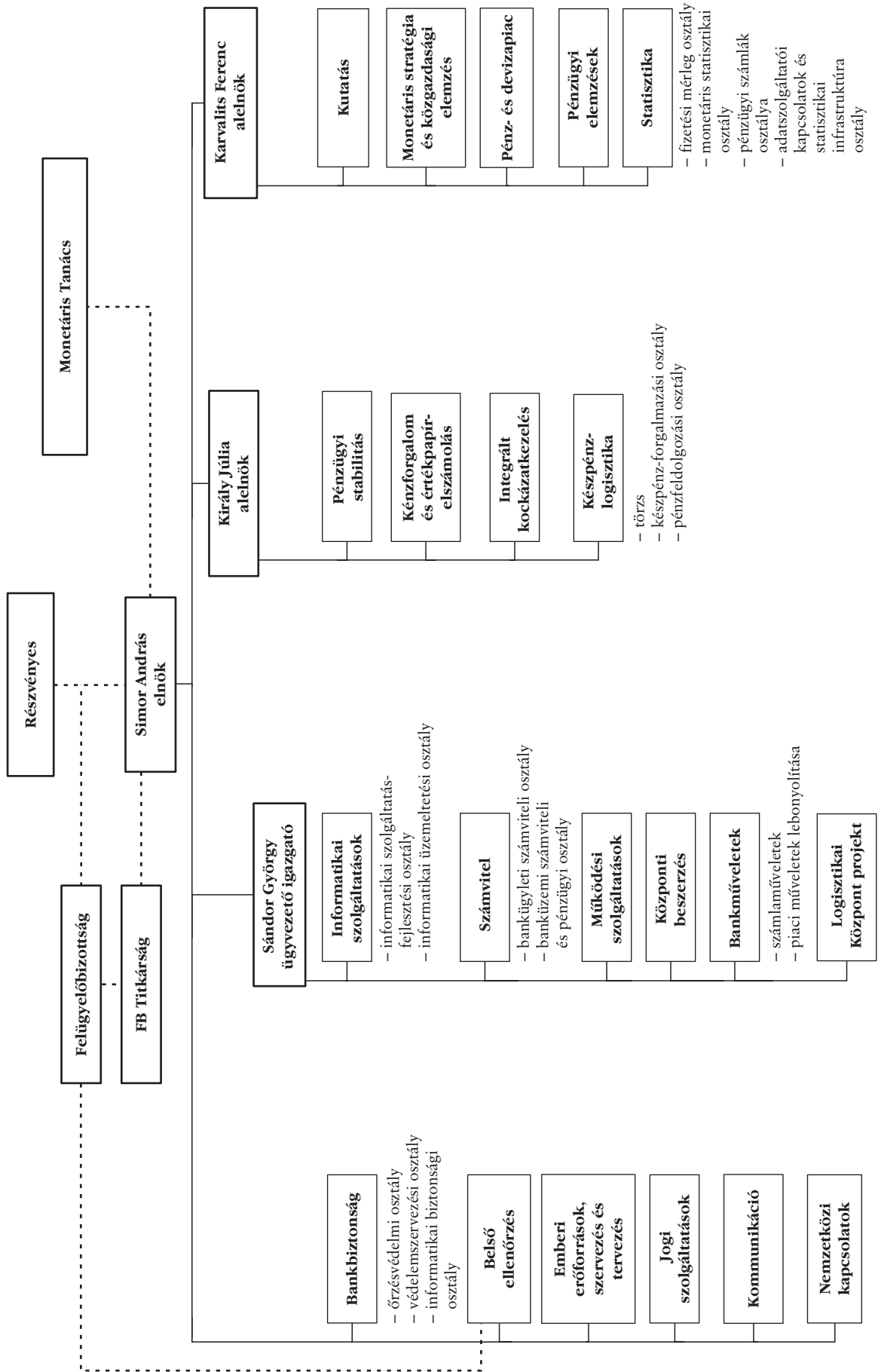
Az **ALCO (Eszköz-forrás bizottság)** feladata, hogy a bank mérlegét érintő, devizában végzett tevékenységével kapcsolatos döntési jogkörök gyakorlása során a döntéshozatalt a döntések előkészítésével, javaslatokkal, véleményezéssel támogassa.

Az **Operatív válságkezelő bizottság** a hitelintézetek válságának felmerüléséhez kapcsolódó döntéshozatalt támogatja, és megtárgyalja a válságszimulációs gyakorlat eredményét, tapasztalatait.

A feladatok ellátására hivatott munkaszervezet 2008. december 31-i felépítését a következő szervezeti ábra szemlélteti.

Szervezeti ábra

A Magyar Nemzeti Bank mint részvénytársaság szervezeti felépítése
2008. december 31.

2.4. AZ MNB KAPCSOLATA A KÖZPONTI BANKOK EURÓPAI RENDSZERÉVEL

Magyarország európai uniós csatlakozása az MNB számára a KBER-hez történő csatlakozást is jelentette. A KBER-t az 1998 júniusában létrehozott, frankfurti székhelyű Európai Központi Bankból (EKB) és az EU-s tagállamok nemzeti jegybankjai alkotják, irányító testületei az Igazgatóság és a Kormányzótanács, utóbbi az EKB igazgatóságának tagjaiból, valamint az euroövezeti tagállamok jegybankelnökeiből áll. Az EKB harmadik döntéshozó szerve az eurorendszer és az euroövezeten kívüli tagállamok jegybankjai közötti intézményes kapcsolatot biztosító Általános Tanács. A negyedévente ülésező testület tagja az EKB elnöke, alelnöke, valamint az EU összes tagországának első számú jegybanki vezetője. Az Általános Tanács elsődleges feladata az euroövezeti csatlakozás előkészületeivel kapcsolatos tanácsadás, valamint az EU alapszerződés által megkövetelt konvergenciajelentések elfogadása és az ERM-II (Exchange Rate Mechanism II) működésének nyomon követése. E tevékenysége keretében értékeli az ERM-II-ben részt vevő, euroövezeten kívüli fizetőeszközök euróval szembeni árfolyamának fenntarthatóságát, továbbá fórumot biztosít a monetáris és az árfolyam-politika összehangolására, valamint az ERM-II intervenciós és finanszírozási mechanizmusának kezelésére. Az Általános Tanács emellett folyamatosan ellenőrzi, hogy az uniós jegybankok és az EKB betartják-e a költségvetés monetáris finanszírozására, valamint az állami szektor pénzügyi intézményekhez történő privilegizált hozzáféréseire vonatkozó tilalmat, illetve részt vállal az EKB tanácsadói funkciójának betöltésében, illetve a statisztikai adatok gyűjtésében. Ki kell kérni a Tanács véleményét a számviteli és pénzügyi adatszolgáltatás szabályainak változásával, az EKB tőkejegyzési kulcsának megállapításával kapcsolatos kérdésekben is. Az Általános Tanács mandátuma akkor szűnik meg, amikor valamennyi tagállam bevezeti az eurót.

2008 során a KBER-tagok száma nem, de az euroövezet létszáma emelkedett: 2008. január 1-jétől az eurót bevezető országok száma Ciprussal és Máltával 13-ról 15-re bővült, majd 2009. január 1-jével Szlovákia euroövezeti csatlakozása révén 16-ra változott.

A KBER-tagok egyben az EKB tulajdonosai is, a tulajdoni arányokat a népességi és GDP-adatok alapján határozzák meg.

Az EKB alaptőkéjének 70%-át az euroövezeti jegybankok jegyzik. A fennmaradó 30% az euroövezeten kívüli tagállamok jegybankjai között oszlik meg úgy, hogy ezen jegybankok tőkerészesedésük 7%-ának befizetésével járulnak hozzá, az EKB KBER-tagság miatti működési költségeihez. 2004. május 1.–2006. december 31. között Magyarország 1,3884%-os részesedéssel rendelkezett az EKB-ban. 2004. május 1-jén az EU-, illetve KBER-csatlakozás időpontjában Magyarország részesedésének 7%-át, összesen 5,4 millió eurót fizetett be az EKB tőkéjébe.

A tőkekulcsok kiigazítására a KBER és az EKB Alapokmánya alapján ötévente, valamint abban az esetben kerül sor, ha új tagállam csatlakozik az EU-hoz. Bulgária és Románia EU-csatlakozásával a tőkekulcsok módosításra kerültek, így 2007. január 1-jével Magyarország részesedése az EKB-ban 1,3141%-ra, befizetett tőkéje pedig 5,3 millió euróra csökkent.

A fent említett ötéves felülvizsgálat 2008-ban vált aktuálissá, így 2009. január 1-jétől a tőkejegyzési kulcsok ismét kiigazításra kerültek. Ennek megfelelően 2009. január 1-jével Magyarország részesedése az EKB-ban 1,3856%-ra, befizetett tőkéje pedig 5,6 millió euróra emelkedett.

Az EKB döntéshozó szerveinek munkájában fontos szerepet játszanak az ún. KBER-bizottságok, melyek alapvetően döntés-előkészítő és koordinációs szerepet töltenek be a különböző jegybanki funkciók szerinti munkamegosztásban, lefedve a központi banki működés valamennyi területét, a monetáris politikától kezdve a kommunikáción át a statisztikai adatszolgáltatásig. A nem euroövezeti tagállamok központi bankjainak szakértői azokon a bizottsági üléseken vannak jelen, ahol a KBER egészét érintő és az Általános Tanács kompetenciájába tartozó kérdések szerepelnek napirenden. (A 13 KBER-bizottság, valamint a KBER-bizottságokat támogató további fórumok tevékenységét a 3.11 fejezet mutatja be.) A bizottságok egy évre előre meghatározott ütemterv szerint, átlagosan 4-5 alkalommal üléseznek és tanácskoznak a szakterületüket érintő aktuális kérdésekről.

Az MNB vezetői és illetékes szakértői részt vesznek ezen bizottságok, illetve a bizottságok által létrehozott munkacsoportok tevékenységében. A KBER-bizottsági munka 2008-ban is hasznos fóruma volt a szakmai tapasztalatcserének, segítve az Eurorendszerhez való csatlakozási felkészülésünket.

3. Beszámoló az MNB 2008. évi tevékenységéről

3.1. MONETÁRIS POLITIKA

A monetáris politika keretei

A jegybanktörvény az MNB elsődleges céljaként az árstabilitás elérését és fenntartását jelöli meg. A cél elérése érdekében a jegybank az inflációs célkövetés rendszerében határozza meg a monetáris politikát. Az inflációs cél számszerű értékét az árstabilitásnak megfelelő éves fogyasztóiár-növekedési ütem adja. A folytonos cél 2005-ben történt kijelölésekor a Monetáris Tanács – a Magyar Köztársaság kormányával egyetértésben – a 3 százalékos inflációs szintet tekintette a magyar gazdaság szempontjából optimálisnak. Az inflációs cél számszerű értékének háromévenkénti felülvizsgálatára 2008-ban került első ízben sor. Az inflációs cél felülvizsgálata megerősítette a kormány és az MNB Monetáris Tanácsa által korábban kitűzött, a 2007-től kezdődő időszakra folyamatosan érvényben lévő 3 százalékos középtávú inflációs célt. Ez a mérték összhangban áll a nemzetközi gyakorlattal, ugyanakkor védelmet biztosít a defláció kockázata ellen.

A Monetáris Tanács a kormánnyal egyetértésben 2008. február 26-tól eltörölte a forintárfolyam euróval szembeni sávosság rögzítését, és lebegő árfolyamrendszer bevezetéséről döntött. A lebegő árfolyamrendszer kedvezőbb feltételeket teremt az MNB számára az inflációs cél eléréséhez, és ezen keresztül a maastrichti nominális kritériumok teljesítéséhez.

A 2007 júliusától hatályba lépett jegybanktörvény alapján a Monetáris Tanács létszáma fokozatosan maximum 7, minimum 5 főre csökken. A létszámváltoztatás úgy valósul meg, hogy a tagok mandátumának lejáratá után új tanácstag kinevezésére nem kerül sor. 2008-ban a Monetáris Tanács létszáma ezzel összhangban 12-ről 11 főre csökkent.

A Monetáris Tanács 2008-ban két alkalommal eltért az előre meghirdetett ülésezési rendtől, amit a rendkívüli piaci fejlemények indokoltak. 2008. október 22-én, rendkívüli ülésen döntött az irányadó kamat 300 bázispontos emeléséről, valamint a kamatfolyosó szélességének mérsékléséről. A tanács a 2008. december 8-i ülésén a szokásos döntési rendszerétől eltérően a jegybanki alapkamatláb 50 bázisponttal történő csökkentéséről is döntött, amit a korábbi, 300 bázispontos kamatemelést alátámasztó körülmények jelentős megváltozásával indokolt.

Inflációs folyamatok 2008-ban

2008-ban az infláció átlagosan 6,1 százalék volt. Az év második felében megfigyelhető csökkenő tendencia eredményeként az első negyedévben még 6,9 százalékos infláció a negyedik negyedévben 4,3 százalékra esett. Az éves átlagos infláció az előző évi 8 százalékról 6,1 százalékra csökkent, míg az éves átlagos maginfláció 5,3 százalékról 5,2 százalékra mérséklődött. Az év során az egy évre visszatekintő infláció minden hónapban meghaladta a középtávú célként kitűzött 3 százalékos értéket, és az év utolsó hónapjától eltekintve kívül esett a ± 1 százalékos toleranciasávon is. Ezzel az MNB elsődleges célja 2008-ban nem teljesült.

A tényadatok és az MNB inflációs célja közötti eltérés döntően a monetáris politika hatáskörén kívül eső globális eredetű költségsokkokra vezethető vissza, amelyek elsősorban az olaj- és élelmiszerárak alakulásához köthetők. Az élelmiszerárak 2007 nyarán, az olajárak 2007 őszén kezdtek rendkívül gyorsan és előre nem látható mértékben emelkedni.

A feldolgozatlan élelmiszerek árai már 2007 második felében jelentősen megugrottak, inflációjuk októberben elérte a 20 százalékot, az előző év azonos időszakához viszonyítva. 2008-

1. táblázat

A fogyasztóiár-index és komponensei

(százalékos változás az előző év azonos időszakához képest)

	2006	2007 éves átlag	2008	2008			
				I. n.év	II. n.év	III. n.év	IV. n.év
Maginfláció	2,3	5,3	5,2	5,2	5,8	5,6	4,2
Feldolgozatlan élelmiszerek	17,8	13,7	5,8	13,8	11,3	2,1	-4,1
Járműüzemanyag és piaci energia	7,8	2,2	9,9	14,8	13,3	12,8	-1,3
Szabályozott árak	3,7	14,7	7,9	6,9	7,1	8,5	9,1
Fogyasztóiár-index	3,9	8,0	6,1	6,9	6,8	6,3	4,3

ban fokozatosan csökkent az áremelkedés mértéke, az áralakulás az év végén már az infláció csökkenésének irányába hatott. Ezzel szemben a feldolgozott élelmiszerek inflációja később kezdett el emelkedni, és az emelkedő tendencia 2008 közepéig fennmaradt. 2008 második felében itt is jelentős javulás volt tapasztalható, azonban a feldolgozottélelmiszerárak még így is egész évben pozitívan járultak hozzá az inflációhoz.

A kőolaj világpiaci árának emelkedése leghamarabb a hazai járműüzemanyagok, illetve a piaci energia árának növekedésében éreztette hatását. Az energiaárak emelkedése a továbbfelhasználásra termelő, majd a fogyasztói cikket gyártó ágazatok termelői árain keresztül gyűrűzik be – némi késleltetéssel – az iparcikkek és feldolgozott élelmiszerek fogyasztói árába. A főbb termékcsoportok közül elsősorban az iparcikkeknek és a piaci szolgáltatásoknak az év első felében tapasztalt emelkedése mögött azonosítható az energiaár-emelkedés hatása.

A piaci szolgáltatások és az iparcikkek inflációja azt mutatja, hogy a költségsokkok által csak áttételesen érintett, a monetáris politika által jobban befolyásolható körben sem volt számottevő javulás 2008-ban az előző évhez képest.

Monetáris politika

Mivel a monetáris politika csak késleltetve és áttételesen képes hatni a fogyasztói árak alakulására, a sokkok azonnali, közvetlen inflációs hatását a jegybank csak magas reálgazdasági költségek árán tudja teljes mértékben semlegesíteni. Így a modern, inflációs célt követő jegybankokhoz hasonlóan az MNB Monetáris Tanácsa is általában egy hosszabb, jellemzően egy és két év közé eső horizontot tekint relevánsnak kamatdöntései meghozatalakor. Ebből kifolyólag a 2008-as inflációs folyamatok kiértékeléséhez döntően a 2006 végi és a 2007-es monetáris politikai döntésekre érdemes összpontosítani.

2007 elején az árstabilitást jelentősen meghaladó inflációs környezet és a potenciális kibocsátás szintjétől elmaradó GDP jellemezte a magyar gazdaságot. A szabályozott árak alakulása és a kormányzati támogatási rendszerek átalakítása következtében az MNB magasan tetőző inflációt, utána meredek deflációt várt. A monetáris politika számára releváns horizontot tekintve a lassuló gazdaság lehetővé tette volna a monetáris politika lazítását, a 2006-os költségvetési kiigazítás hatásait és az inflációs várakozások horgonyozottságát azonban számottevő bizonytalanság övezte. Utóbbira a magas bérnövekedés is ráirányította az MNB figyelmét. Szintén óvatosságra intett a maginfláció emelkedése, ami jelezte azt, hogy egyes termékkörökben az infláció hosszabb távon is megemel-

kedhet. A nagyfokú bizonytalanságra tekintettel a Monetáris Tanács több ülésén is az irányadó kamat szinten tartása mellett döntött. Később, a javuló gazdasági környezet ellenére, a Tanács hangsúlyozta, hogy az irányadó kamat csökkentése csak akkor lehetséges, ha a magasabb infláció irányába mutató kockázatokat nagyobb bizonyossággal lehet kizárni.

2007 nyarán a Monetáris Tanács úgy látta, hogy a 2006-os fiskális intézkedések inflációs hatása belátható időn belül lecseng, és csökkent a magas szinten rögzülő inflációs várakozások kockázata, így lehetőség nyílt a szigorú monetáris kondíciók lazítására. A döntéshozó testület 2007 júniusában elindította a kamatsökkentési ciklust.

A monetáris politika vitelét befolyásoló tényezők 2007 őszétől fokozatosan egyre kedvezőtlenebb irányba változtak. A nyersanyag- és élelmiszerárak nyár végi, őszi megugrása az importált infláció gyors emelkedését eredményezte, az amerikai jelzálogpiaci problémák nyomán a nemzetközi tőkepiacokon kialakult bizonytalan légkör pedig a forinteszközöktől elvárt kockázati prémium emelkedéséhez vezetett. Az addig lezajlott defláció is lassabb volt az MNB várakozásainál, aminek több oka volt.

Egyrészt, a potenciális növekedési ütem mérséklődése nagyobb volt a vártnál. Emiatt 2008 őszéig a fiskális kiigazítás miatti kereslet-visszaesés nem vezetett a gazdaság kihasználatlan kapacitásainak számottevő növekedéséhez, így deflációs hatása is kisebb volt. A keresletre – azon belül a háztartási fogyasztásra – gyakorolt közvetlen deflációs hatást a háztartási devizahitelek expanziója is tompította. A vártnál lassabb deflációhoz a munkapiaci folyamatok is hozzájárultak. A versenyszféra a bérezési döntéseknél nem alkalmazkodott elég gyorsan a kedvezőtlen konjunkturális kilátásokhoz. Valószínűsíthető, hogy az elmúlt évek tartósan magas inflációja a gazdasági szereplők inflációs várakozásait is magasan tartotta, és ez lassíthatta a béralkalmazkodást.

A megváltozott gazdasági helyzetben már csak egy további kamatsökkentésre volt lehetőség, 2007 szeptemberében. A Tanács 2007 végén kivárálláspontra helyezkedett, folyamatosan jelezve, hogy a sorozatos költségsokkok el nem hanyagolható mértékű felfelé mutató kockázatokat rejtenek az inflációs várakozásokra nézve, ami az utolsó negyedév során nem teszi lehetővé az alapkamat további csökkentését.

Az élelmiszer- és nyersanyagárak emelkedésének közvetlen inflációs hatását csak a monetáris kondíciók gyors és drasztikus szigorításával lehetett volna teljes mértékben ellensúlyozni. Erre egyrészt 2008 februárjáig az árfolyamsáv miatt nem volt lehetőség, másrészt a sokkok átmenetisége és a túlzott reálgazdasági költségek miatt a Monetáris Tanács ezt nem is lát-

ta indokoltnak. A magyar monetáris politika alapvető célja az volt, hogy megakadályozza az átmeneti árszintnövelő sokkok átgyűrűzését az inflációs várakozásokba, elkerülve ezzel a tartós inflációs hatások kialakulását.

2008-ban tovább folytatódott a nemzetközi inflációs környezet korábban tapasztalható romlása, ami alapvetően az energia és élelmiszer termékcsoportok árának emelkedéséhez volt köthető. A hazai és nemzetközi eredetű költségsokkok inflációs hatását csak korlátozott mértékben ellensúlyozta a gazdaság lassú növekedése. A megemelkedett termelői energiaárak megjelentek az iparcikkek és a piaci szolgáltatások inflációjában. Nem lehetett kellő bizonyossággal kizárni annak kockázatát, hogy az inflációs várakozások tartósan magas szinten maradnak. Emellett, az amerikai jelzálogpiacról kiinduló pénzügyi turbulencia következtében márciusban tovább folytatódott a kockázatok átárazódása.

Míg korábban a monetáris kondíciók számottevő szigorítását az árfolyamsáv korlátozta, a Monetáris Tanács a kormánnyal egyetértésben 2008. február 26-tól lebegő árfolyamrendszer bevezetéséről döntött. A Tanács a célnál magasabb infláció kockázata, valamint a forinteszközöktől elvárt prémium emelkedése nyomán három lépésben 100 bázisponttal emelte a jegybanki alapkamatot, és az árfolyam is számottevően erősödött.

Bár a monetáris kondíciók jelentősen szigorodtak, a forintárfolyam erősödése csak részben ellensúlyozta a magasabb nemzetközi inflációs környezet hatását. A tapasztalatok alapján a vállalatok elsősorban létszámcsökkentéssel alkalmazkodtak, miközben a Tanács megítélése szerint a bérek emelkedése nem volt összhangban az inflációs céllal. A megnövekedett bizonytalanságra való tekintettel a Monetáris Tanács 2008 nyarán megállította kamatemelési ciklusát, és kivárállásonra helyezkedett.

2008 utolsó negyedének monetáris politikájára az amerikai másodrendű jelzáloghitelek piacáról 2007-ben kiindult válság szeptemberi fordulata volt döntő hatással. A nemzetközi piacokon kialakult bizalmatlanság szokatlan magasságokba emelte a bankközi kamatokat. A globális pénzügyi zavarok a hazai piacokra is áttértek, elsősorban az állampapír- és a devizaswappiacra. A Magyarországra gyakorolt hatás erősebb volt a régió más országaival összehasonlítva, amiben szerepe volt magas sebezhetőségünknek (államadósság és külső adósság, devizahitelek magas aránya). Az MNB eszköztárának bővítésével és egyéb, nem kamatjellegű intézkedésekkel próbált a zavarokon enyhíteni.

Október 21–22-én a forint árfolyamára jelentős, a fundamentálisan indokolható mértéket meghaladó leértékelési nyomás

nehezedett, amelyre a Tanács rendkívüli ülésen meghozott 300 bázispontos kamatemeléssel válaszolt. A kamatemelés célja a pénzügyi közvetítőrendszer stabilitásának megőrzése, a tőkeáramlás és a leértékelési várakozások további erősödésének megfékezése, valamint a forint elleni spekuláció megdrágítása volt.

A döntéssel párhuzamosan tárgyalások folytak a Nemzetközi Valutaalappal (IMF) és más nemzetközi szervezetekkel, melynek eredményeképpen azok egy összesen 20 milliárd eurós hitelkeretet biztosítottak Magyarország számára. Az IMF-fel és az EU-val történt megállapodás hozzájárult a külföldi befektetők bizalmának visszaszerzéséhez és a pénzügyi egyensúly helyreállításához. Magyarország kockázati megítélése javult, és jelentősen csökkent a pénzügyi közvetítőrendszer sebezhetősége. Az IMF/EU hitelforrások igénybevételét tükrözi a Magyar Nemzeti Bank mérlegfőösszegének rendkívüli, 57%-os növekedése.

A novemberben publikált „Jelentés az infláció alakulásáról” című kiadvány a korábbi előrejelzésnél számottevően alacsonyabb gazdasági növekedést és a monetáris politika számára releváns időhorizonton a cél alá süllyedő inflációs pályát vetített előre. Az előrejelzés szerint a külső konjunktúra jelentős romlása, a hazai bankszektor csökkenő hitelezési aktivitása, és a költségvetési hiányt csökkentő intézkedések időleges negatív hatásai együttesen a gazdaság átmeneti visszaesését okozzák, melyet csak lassú korrekció követ. Az infláció 2010-ben 2 százaléknál alacsonyabbra alakulhat. Az év végén a Tanács 3 alkalommal, összesen 150 bázisponttal csökkentette irányadó kamatát, amit a pénzügyi piacok stabilizálódása tett lehetővé. A csökkentésekkel a jegybanki kamat az év végére 10 százalékra mérséklődött. A Monetáris Tanács jelezte, hogy a várható gazdasági lassulás és az erőteljes dezinfláció a monetáris kondíciók további lazítását indokolja, amire akkor kerülhet sor, ha azt a tőkeáramlások folytonossága és a pénzügyi közvetítőrendszer stabilitása lehetővé teszi.

A bankközi forint- és devizapiaci likviditási feszültségek enyhítésére bevezetett új eszközök

A globális pénzügyi válság komoly kihívás elé állította a monetáris politikai eszköztárat. A válság hatására a hazai bankrendszerre jellemző likviditásfelesleg ellenére a forint pénzügyi piacok működési zavarai miatt a likviditás újraelosztása lecsökkent a válság előtti szinthez képest. Emellett a hazai pénzügyi intézményeket is érintette, hogy a jelentősebb devizák bankközi piacain és a hazai állampapírpiacra is erőteljesen lecsökkent a likviditás. Ezért az MNB több olyan lépést tett, amely hozzájárult a bankközi forint- és devizalikviditás jobb elosztásához és a hazai pénzügyi piacok működőképességének megőrzéséhez.

A hazai bankok devizaliquiditásának segítésére bevezetett FX-swap eszközök

A devizaliquiditás-elosztás támogatása érdekében az MNB október 13-tól kezdődően bevezette kétoldali (euro- és forintliquiditást nyújtó) egynapos FX-swap gyorstendereit. Az új eszköz segítségével a piac eurokeresleti és -kínálati oldalát köti össze az MNB, azaz közvetítőként lép a piaci szereplők közé. A naponta megtartott tenderen azok a bankok, akik főleg euroliquiditással rendelkeznek, de partnerlimit-problémák miatt nem tudják a piacon kihelyezni azt, az MNB-hez hozzátámasztják be liquiditásfölöslegüket, aki összepárosítja azokat más bankok eurokeresletével.

A kétoldali FX-swap gyorstender ugyan megoldást kínál a piaci szereplők egymással szembeni partnerlimit-problémáira, azonban nem kezeli azt a helyzetet, amikor a hazai bankrendszer euroliquiditás-kereslete meghaladja a kínálatot. Ezért az MNB és az EKB együttműködési megállapodást kötött október 16-án, melynek értelmében az EKB 5 milliárd eurós hitelkeretet biztosít az MNB számára. A hitelkeret felhasználásával az MNB euroliquiditást nyújtó egynapos futamidejű FX-swap rendelkezésre állást vezetett be a hitelintézetek devizaliquiditásának támogatása érdekében, ahol a piacinál magasabb kamaton nyújt euroliquiditást a hazai hitelintézetek számára.

A forint bankközi piac feszültségeinek enyhítésére bevezetett új eszközök

A devizaliquiditás FX-swapok keretében történő megszerzéséhez a hazai bankrendszernek a korábinál aktívabban kellett felhasználni a forintliquiditását, így a forint bankközi piacon is feszültségek voltak megfigyelhetők. A bankok forintliquiditás-kezelésének támogatására és így a forint bankközi kamatok volatilitásának csökkentése érdekében az MNB több új forintliquiditást növelő eszközt vezetett be.

Kéthetes és hat hónapos hitelintézetek

Bár a bankrendszer egészének forintliquiditás-többlete a globális pénzügyi válság ellenére is fennmaradt, egyedi banki szinten esetenként forintliquiditás-hiány mutatkozott, ami az alacsony bankközi piaci partnerlimitekre volt visszavezethető. Az egyedi forintliquiditás-hiány kiküszöbölése érdekében 2008 októberében két új jegybanki hiteloldali eszköz bevezetésére került sor. A kéthetes futamidejű, fix kamatú, heti egyszeri fedeztetthitel-tender az MNB teljes hitelpartnerköre számára elérhető, míg a hat hónapos futamidejű, változó kamatozású fedeztetthitel-tenderen 2009. január végéig az Elsődleges Forgalmazók vehettek részt. A másodpiaci állampapír-vá-

sárlások és az új hiteleszközök segítségével az MNB növelte a bankrendszer többletliquiditását, ezzel hozzájárult a bankközi piaci feszültségek enyhítéséhez.

Az elfogadható fedezetek bővítése

Az MNB minden hitelműveletét kizárólag megfelelő minőségű értékpapír-fedezet mellett hajtja végre. Annak érdekében, hogy a megnövekedett hitelkereslet kielégítését ne korlátozza a megfelelő mennyiségű értékpapír-fedezet hiánya, az MNB két lépésben bővítette a hitelműveletek során elfogadható fedezetek körét. Október 28-tól kezdődően az MNB elfogadja fedezetként a kapcsolt vállalkozás által kibocsátott jelzálogleveleket, amennyiben azok minden egyéb elfogadhatósági kritériumnak megfelelnek. November 18-tól pedig az MNB az elfogadható fedezetek tekintetében a kötvényekre vonatkozó minősítési minimumkritériumot a korábbi „A”-ról „BBB”-ra módosította. Az MNB mindkét lépése közelítette az MNB által elfogadható fedezetek körét az EKB által alkalmazott eszköztárhoz.

A tartalékráta csökkentése

A december 1-jén induló tartalékperiódustól kezdődően az MNB a korábbi 5 százalékról 2 százalékra mérsékelte a kötelező tartalékráta mértékét. A lépés amellett, hogy szintén növelte a hazai hitelintézetek számára elérhető szabad forintliquiditás összegét, további közeledést jelentett az EKB eszköztárhoz, mivel a 2 százalékos tartalékráta megegyezik az EKB által alkalmazott rátával.

Állampapír-vásárlási aukciók

Az állampapírpiac liquiditási zavarainak és a forint bankközi piaci feszültségek enyhítése érdekében az MNB másodpiaci állampapír-vásárlási aukciókat tartott október 17-től kezdve összesen hét alkalommal. Az aukciókon összesen 243 milliárd forint névértékű állampapírt vásárolt meg másodpiacon az MNB a mindenkor piaci áron, amely egyben növelte a bankrendszer rendelkezésére álló forintliquiditást is.

Az árfolyamsáv eltörléséhez kapcsolódó eszköztár-változások

Az MNB 2008. április 1-jei hatállyal módosította forint- és devizapiaci műveleteinek üzleti feltételeit. A változások elsősorban az árfolyamsáv eltörléséhez kapcsolódtak: szabadon lebegő árfolyamrendszer esetén az MNB értelemszerűen nem végez sávszéli műveleteket, emellett a piaci szokványoknak való jobb megfelelés érdekében az MNB rugalmasabb üzletidőben végezhet azonnali devizapiaci műveleteket.

3.2. A PÉNZÜGYI KÖZVETÍTŐRENDSZER STABILITÁSA

Az MNB 2008-ban is kiemelt figyelmet fordított a nemzetközi pénzügyi folyamatok magyarországi hatásainak felmérésére, és a lehetséges kockázatok azonosítására. Erősödött az az eszköztár, amellyel a hazai pénzügyi közvetítőrendszer kockázatait figyelemmel követi a jegybank.

A fejlett gazdaságok teljes körét érintő átfogó pénzügyi, illetve reálgazdasági válság 2008 második felében Magyarországra is erőteljes hatást gyakorolt. A pénzügyi piacokon a Lehman Brothers állami megmentésének elmaradása után bizalmi válság alakult ki, amely a hozamok erőteljes emelkedését és a pénzügyi intézmények részvényárfolyamainak jelentős csökkenését okozta. Mindezek jelentős jegybanki és állami beavatkozást tettek szükségessé. A magyar gazdaság sérülékenysége miatt a válság hatásai erőteljesen jelentkeztek a pénzügyi piacokon és a bankszektorban. A forint állampapírpiac és a bankok devizapozíciójának fedezését biztosító devizaswappiac likviditása jelentősen csökkent, a hozamok nagymértékben emelkedtek.

A pénzügyi piacok és a bankrendszer likviditásának megerősítése érdekében az MNB új monetáris politikai eszközöket vezetett be (eurolikviditást biztosító devizaswaptenderek, kétéhetes és hat hónapos forinthiteltenderek, másodpiaci állampapír-vásárlási aukciók), és döntéseiben a pénzügyi stabilitási szempontok nagyobb hangsúlyt kaptak. Az országgyűlés által december végén elfogadott, a pénzügyi stabilitást erősítő törvény a magyar hitelintézetek állami tőkeerősítését és forrás-szerzéséhez állami garancianyújtást tesz lehetővé az eurozóna tagországaihoz hasonlóan. Az MNB Pénzügyi stabilitási területe mind a jegybank lépéseinek, mind a jogszabály-változtatások előkészítésében aktívan közreműködött. Részt vett az IMF-szándéknyilatkozat, illetve -megállapodás pénzügyi stabilitási részeinek kidolgozásában, és a pénzügyi közvetítőrendszer stabilitásának erősítéséről szóló 2008. évi CIV. törvény előkészítésében.

Az MNB 2008. április 15-én publikálta a „Jelentés a pénzügyi stabilitásról” című kiadványát. A jelentés részletesen foglalkozott a pénzügyi közvetítőrendszer külső környezetében, valamint belső működésében megjelenő kockázatokkal. A jelentés három kockázatot emelt ki, egyrészt a tartósan alacsony gazdasági növekedés veszélyét, másrészt az eszköz- és forrásoldali likviditási kockázat emelkedését, harmadrészt a kockázat-alapú verseny erősödését, a lakosság növekvő eladósodottsága mellett.

A pénzügyi közvetítőrendszer iránti kiemelt figyelemnek megfelelően az MNB 2008. október elején frissítette a 2008 áprilisában megjelent „Jelentés a pénzügyi stabilitásról” című

kiadványt. A frissített jelentés megállapítása szerint a 2008 áprilisában azonosított kockázatok 2008 második felében erősödtek. A befektetői kockázatkerülés erősödése miatt tartóssá válhatnak a hazai pénzügyi rendszer kedvezőtlen likviditási feltételei, külső és belső okokból a gazdasági növekedés alacsony szinten maradhat. A pénzügyi piacokat továbbra is bizonytalanság jellemzi, amit valamelyest mérsékeltek az erőteljes hatósági intézkedések. Mind a vállalati, mind a lakossági hitelezésben erős lassulás tapasztalható, mert a bankok erősödő kockázatkerülésük és forrászerzési lehetőségeik megnehezede miatt a hitelezési feltételeket szigorítják. Bár a külföldi finanszírozás feltételei egyértelműen romlottak, a forrásokhoz való hozzáférés nehezedett és a forrásköltségek emelkedtek, a magyar bankrendszer külföldi stratégiai tulajdonosai biztosítják a források megújulását. A hitelportfólió minősége romlik, de a rossz hitelek teljes portfólióhoz viszonyított aránya még mindig alacsonynak tekinthető. A kockázatok csökkent, hogy a hazai pénzügyi rendszer jelentős tőketartalékkal rendelkezik, sokkellenálló képessége erős és jövedelmezősége csökken ugyan, de európai szinten még mindig magas.

2008 első felében hangsúlyozottan jelentkezett az, hogy a pénzügyi intézmények a romló jövedelmezőséget az emelkedő hitelezési és likviditási kockázatok felvállalásával (kockázatalapú verseny) akarják megakadályozni. Erre utal a japán jen alapú hitelek megjelenése és tértnyerése, valamint a hitelezés nem árjellegű feltételeinek enyhítése is. A kockázatok érzékelt növekedése miatt 2008. február 15-én az MNB elnöke, valamint a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (PSZÁF) Felügyeleti Tanácsának elnöke közös ajánlást adott ki a devizahitelezés rendszerszintű kockázatairól, a kockázatok prudenst felméréséhez és kezeléséhez kapcsolódó intézményi és fogyasztóvédelmi követelményeiről, különös tekintettel a japán jen alapú hitelezésre. Részben ezen ajánlásoknak köszönhetően, részben a hitelintézetek kockázatvállalási hajlandóságának csökkenése miatt, 2008 második felében erősen visszaszorult a japán jen alapú hitelezés.

Az MNB 2008-ban – a korábbi évekhez hasonlóan – két alkalommal (januárban és júliusban) készítette el a banki hitelezési folyamatok jobb megértését szolgáló hitelezési felmérését. A felmérés a háztartási és vállalati szektor mellett az önkormányzati hitelezést is vizsgálta. A felmérés eredményei magyar és angol nyelven megjelentek az MNB honlapján, és sajtóközlemény is készült az írott és elektronikus sajtó képviselői számára. A júliusban végrehajtott felmérés megállapította: 2008 első felében a magyar bankok a korábbiakhoz képest mérsékeltebben enyhítették háztartási hitelezési feltételeiket, míg a vállalati szektorban továbbra is a szigorítás volt a jellemző. 2008 második felére már a háztartási piacon is szigorítást jeleztek a bankok, amit a tényadatok is visszaigazoltak.

Az MNB szakterületei és a bankszektor képviselői közötti folyamatos szakmai kommunikáció és véleménycserre támogatására 2008 I. negyedévében elindult az ún. piactudás gyakorlat. A minta a Bank of England (BoE) eljárása volt. Ennek keretében az MNB szakértői bankszektorbéli szereplőkkel, illetve pénzügyi intézményeket tömörítő szakmai szövetségekkel konzultáltak. A megbeszélések célja a piaci szereplők helyzetértékelésének megismerése volt. Az eredmények beépültek a 2008 áprilisában megjelenő „Jelentés a pénzügyi stabilitásról” kiadvány elemzéseibe. A gyakorlatot az MNB a jövőben is folytatja.

2008. június 6-án „A pénzügyi turbulenciák hatása a kelet-közép-európai országokra” címmel fórumot rendezett az MNB, amelyen a kelet-közép-európai EU-tagországok központi bankjainak pénzügyi stabilitásért felelős alelnökei és más magas rangú tisztségviselői vettek részt. A tanácskozáson a résztvevők a nemzetközi pénzügyi piacokon érzékelhető turbulenciák régióra gyakorolt hatásait, valamint a pénzügyi stabilitási kérdésekben való együttműködés lehetséges módozatait vitatták meg. A résztvevők az első ízben tartott rendezvényt rendkívül hasznosnak tartották, és várhatóan – változó helyszínnel és témákban – a jövőben is megrendezik a tanácskozást.

A jegybank szakértői részt vettek a Bazel II. folyamat keretében illeszkedő új európai tőkekövetelmény-direktíva (CRD) hazai jogszabályi implementációjának (többek között a befektetési vállalkozások hitelkockázati kitétségeinek kezeléséről szóló kormányrendelet), illetve más pénzügyi szolgáltatásokra vonatkozó hazai és EU-szintű jogszabálytervezeteknek a véleményezésében, előkészítésében is.

3.3. FIZETÉSI ÉS ÉRTÉKPAPÍR-ELSZÁMOLÁSI RENDSZEREK

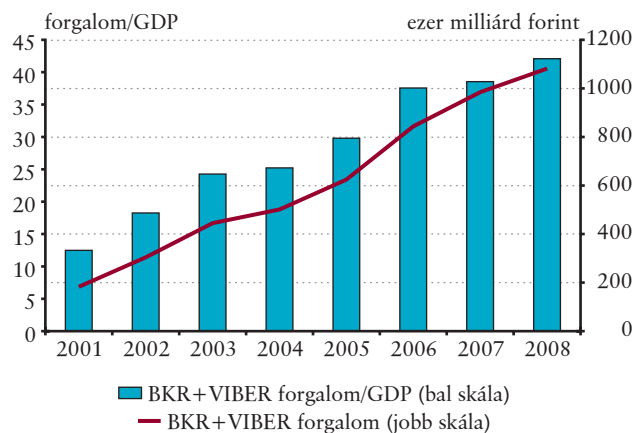
Az MNB a fizetési és értékpapír-elszámolási rendszerekben többféle szerepet lát el. A piaci verseny szempontjából semleges partnerként, a bankközi együttműködés katalizátoraként az érintettek együttes döntését igénylő infrastruktúrafejlesztés elősegítője. Mint felvigyázó az elszámolási infrastruktúra egészét tekintve szabályozó, engedélyező, ellenőrző szerepet tölt be. Szolgáltatóként vezeti a hitelintézetek számláit, amelyeken a bankközi ügyletekből származó fizetések véglegesen teljesítésre kerülnek. Működteti a Valós Idejű Bruttó Elszámolási Rendszert (VIBER). Többségi tulajdonosa a Központi Elszámolóház és Értéktár Zrt.-nek (KELER), résztulajdonosa a GIRO Elszámolásforgalmi Zrt.-nek (GIRO Zrt.) és résztvevője mindhárom elszámolási rendszernek.

A VIBER működése és fejlesztése

A VIBER tagjainak száma 2008-ban 43 volt, eggyel több, mint az előző év végén. A Bankközi Klíring Rendszer (BKR)

1. ábra

A BKR és a VIBER rendszerek éves forgalma abszolút értékben, illetve a GDP-hez viszonyítva

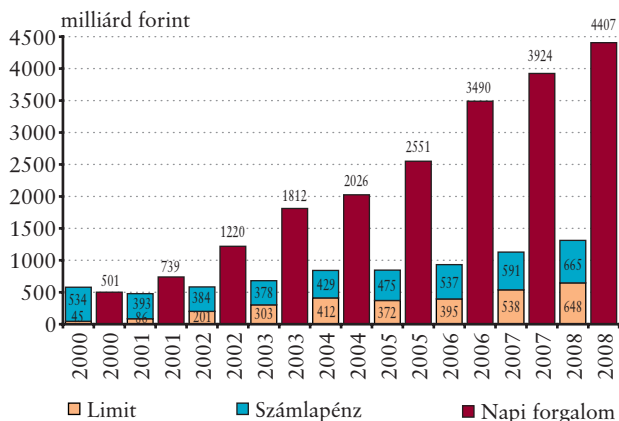
és a VIBER együttesen 1081,6 billió (ezermilliárd) forint értékű forgalmának 93,5%-a a VIBER-ben került elszámolásra, míg a forgalom volumenéből a BKR részesedett nagyobb mértékben (99,6%). A két rendszer együttes elszámolási forgalma az évre előrejelzett GDP-adat 40,7-szeresét teszi ki, azaz a GDP átlagosan 9 naponként megfordul a fizetési rendszerben.

A VIBER-ben az év folyamán lebonyolított 1005,2 ezer db fizetési művelet értéke 1011,3 billió forint volt. A forgalom értéke 11,1%-kal, míg a tételszám 12,6%-kal emelkedett az előző évhez képest. 2008-ban az átlagos tétel nagyság 1006 millió forint volt, 1,4%-kal alacsonyabb az előző évi átlagnál. A napi átlagos tételszám 3958 db, az átlagos napi forgalom pedig 3981 milliárd forint volt. A tételszám szerint legmagasabb napi forgalmat, 8057 műveletet 2008. október 14-én számolták el, a forgalom csúcserékét 2008. március 19-én érte el 7381 milliárd forinttal.

Nemzetközi összehasonlításban a VIBER résztvevőinek a fizetési forgalom lebonyolításához rendelkezésre álló likviditása továbbra is magasnak mondható. A bankok által képzett napközbeni hitelkeret (amit az MNB biztosít a fizetések lebonyolítása céljából, zároltatott értékpapírok fedezete mellett a bankszámlaegyenleg kiegészítésére) átlagos napi állománya 2008-ban 647,8 milliárd forint volt, ami 20,4%-kal magasabb a tavalyi adatnál. Az előző évhez képest a bankok összesített napi átlagos bankszámlaállománya 12,4%-kal nőtt és elérte a 664,5 milliárd forintot. A pénzforgalom lebonyolítására szolgáló – e két forrásból származó – likviditás napi átlagban 4406,6 milliárd forint összegű VIBER és BKR együttes forgalom elszámolását tette lehetővé, ez az érték 12,3%-kal meghaladja az előző évi napi forgalmat. Az átlagos napi forgalom a napi likviditás 3,6-szorosát tette ki az év folyamán, szemben a megelőző év 3,5-szeres átlagával.

2. ábra

A bankközi átlagos napi pénzforgalom és a likviditás (számlapénz+hitelkeret) alakulása évenként 2000–2008 között

A VIBER rendelkezésre állása 2008-ban 99,81% volt, amely meghaladja az előző évi szintet és a nemzetközi elvárás szintjét is. A kiesett üzemidő 4 óra volt. Két órát meghaladó kiesés nem fordult elő.

Az MNB évente felülvizsgálja a pénzforgalmi szolgáltatás díjait. 2008-ban a megállapított VIBER-tételdíj a 2007-es díjhoz képest 20 forintra 330 forintra csökkent. A tételdíjon felül egyéb rendszerrel kapcsolatos költség nem terheli a VIBER tagjait.

2008 folyamán az MNB felülvizsgálta az eurorendszer nagy értékű valós idejű bruttó euroelszámolási rendszeréhez (TARGET2) való csatlakozásról szóló korábbi döntését. Figyelembe véve az elmúlt években az egyes tagországokban (Ciprus, Málta, Szlovénia) lezajlott eurobevezetések tapasztalatait, az MNB úgy döntött, hogy technikai szempontból elegendő a TARGET2-höz az euro bevezetésével egy időben csatlakozni.

A BKR fejlesztése

Az MNB egyik fontos törekvése az, hogy a hitelintézetek ügyfelei egyre jobb minőségű pénzforgalmi szolgáltatást kapjanak. Az Európai Unióban már több mint 20 országban lehetséges az ügyfelek számára, hogy az aznap megadott átutalási megbízás még ugyanazon a napon a címzetthez érjen. Magyarországon ez a lehetőség csak az ugyanazon bankon belüli átutalásoknál, valamint a VIBER-en keresztül lebonyolított átutalások esetében valósulhat meg. Ugyanakkor az átutalások döntő többségét lebonyolító BKR éjszakai üzemmódja miatt az ott elszámolt megbízásokat csak a következő munkanapon írják jóvá az átutalások címzettjeinek bankszámláján.

A GIRO Zrt. projektet indított az elszámolásforgalmat kiszolgáló rendszer megújítására, ami lehetővé teszi a végső ügyfelek által érzékelhető szolgáltatási szint növekedését. Az ügyféligenyek felmérésére, majd a napközbeni elszámolásra való áttérés likviditási hatásainak vizsgálatára az MNB vezetésével munkacsoport alakult. Az elkészült elemzés megállapította, hogy likviditási szempontból a napközbeni elszámolásra történő áttérésnek gyakorlatilag nincs akadálya.

A munkacsoport felmérte azt is, hogy van-e igény arra, hogy a napon belüli átutalás a hitelintézetek alapszolgáltatásának része legyen. A felmérés során vállalatok és önkormányzatok, illetve azok munkatársainak véleményét kérdezték meg. A nem reprezentatív felmérés eredményeként megállapítható, hogy minden ügyfélcsoport a napon belüli elszámolást jelentős előrelépésként értékelné.

Az MNB Monetáris Tanácsa a fenti ismeretek birtokában, mérlegelve a fejlesztés várható költségeit és társadalmi hasznosságát, úgy döntött, hogy támogatja a BKR-ben a napközbeni elszámolás bevezetését és javasolja a hazai bankszektornak a fejlesztés megvalósítását. Az MNB véleménye szerint a fejlesztés a szolgáltatási színvonal jelentős emelkedésével járna a gazdasági szereplők számára, viszonylag alacsony költségű növekedés mellett, ezáltal is tovább fokozva a versenyt a pénzforgalom területén.

KELER szétválasztása

Az MNB többségi tulajdonában álló KELER központi szerződő félként, valamint elszámolóházként, központi értéktárként és értékpapírszámla-vezetőként működik szakosított hitelintézeti formában.

Az EU-csatlakozás előtt az EKB átfogóan értékelt a csatlakozó országok értékpapír-elszámolási és -kiegyenlítési rendszereit, és a KELER tekintetében túlzottan kockázatosnak ítélte meg az értéktár, valamint a központi szerződő fél jogilag egy társaság keretében való működését. Az EKB kormányzótanácsa javasolta az illetékes magyar hatóságoknak, hogy a KELER-rel közösen keressenek megfelelő kockázatkezelési módszereket a fenti probléma feloldására.

Az egyeztetések eredményeképpen az a szakmai vélemény alakult ki, hogy kockázati szempontból indokolt a KELER központi szerződő fél és központi értéktári funkciójának jogilag elkülönült gazdasági társaságokba való szétválasztása. A szabályozási környezet többszöri módosítása után a szétválasztási folyamat gyakorlati megvalósítása 2008-ban történt meg, és 2009. január 1-jén megkezdte működését a KELER Központi Szerződő Fél Kft., amelynek tulajdonosai a KELER (74,5%), az MNB (13,6%) és a Budapesti Értéktőzsde (BÉT) (11,9%).

Pénzforgalmi jegybanki ellenőrzési tevékenység

Az elmúlt évben elfogadásra került az MNB középtávú pénzforgalmi ellenőrzési stratégiája, és a megújított ellenőrzési módszertan.

2008-ban 2 nagy hitelintézetnél a pénzforgalom, 7 hitelintézetnél a bankkártya-adatszolgáltatások helyszíni ellenőrzésére, továbbá 54 hitelintézetnél a csoportos beszédési megbízások benyújtásának helyszínen kívüli ellenőrzésére került sor. A hitelintézeti ellenőrzések mellett az összes pénzfeldolgozó vállalkozásnál is végzett az MNB ellenőrzést.

A hitelintézetek pénzforgalmi tevékenységüket alapvetően a jegybanki előírások betartásával végezték, azonban az ellenőrzés minden hitelintézetnél állapított meg olyan jelentős szabálysértéseket (pl. fizetési megbízások befogadásánál, teljesítésénél), amelyek hatással voltak a fizetési forgalom kiszámíthatóságára, illetve az elkövetett szabálysértésekkel ügyfeleknek anyagi kárt okoztak. A nem megfelelő gyakorlatot folytató hitelintézetek az ellenőrzést követő jegybanki intézkedések eredményeként gondoskodtak a pénzforgalmi előírások betartásáról.

A pénzfeldolgozó vállalkozások mindegyikénél állapított meg hiányosságokat a revízió, egy esetben pénzbírság kiszabására is sor került.

A jegybanki ellenőrzés során szerzett tapasztalatokat az MNB felhasználja a fizetési és elszámolási rendszerek felvigyázásában, fejlesztésében, a pénzforgalmi szabályozásban, a pénzforgalmi adatgyűjtésben, valamint a pénzmosás és terrorizmus finanszírozásának megelőzését és megakadályozását szolgáló jegybanki feladatok ellátásában.

Egységes euro pénzforgalmi térség

Az egységes euro pénzforgalmi térség (Single Euro Payments Area, SEPA) megvalósításával kapcsolatos európai szabályozói és banki önszabályozói munkának célja az, hogy közös jogi keretek létrehozásával és szabványok alkalmazásával növelje az EU-n belüli, kis összegű fizetési megbízások lebonyolításának hatékonyságát. A SEPA megvalósulása után egy EU-tagállambeli banki ügyfél egyetlen bankszámla használatával a SEPA-n belül bárhol, ugyanolyan egyszerűen tud majd euróban átutalásokat, beszédéseket, kártyaműveleteket végezni, mint jelenleg a belföldi fizetési műveleteknél.

2008. január 28-án megkezdődött a SEPA átutalási modellek alkalmazása a pénzforgalomban. Jelenleg több mint 4000 európai bank – köztünk 13 magyarországi bank – is képes fizetéseket küldeni és fogadni az új SEPA-formátumnak megfelelően. A másik leggyakrabban alkalmazott fizetési mód, a be-

szedés SEPA-modelljének bevezetése előreláthatólag 2009 novemberében várható.

Az EKB elvárása és az Európai Pénzforgalmi Tanács várakozása szerint a jelenleg alkalmazott különféle nemzeti fizetési módokat, szabványokat fokozatosan – az elfogadott ütemterv szerint 2010 végéig – a SEPA-modelleken alapuló fizetési módok váltják fel.

A hazai bankközösség az MNB támogatásával 2008 első felében megalapította a Magyar SEPA Egyesületet, amelynek fő feladata a hazai bankrendszer felkészítése a SEPA fizetési modellek bevezetésére.

3.4. DEVIZATARTALÉK-KEZELÉS

A tartalék tartásának céljai

Más jegybankokhoz hasonlóan az MNB – MNB tv.-ben rögzített – egyik legfontosabb feladata az ország devizatartalékainak kezelése. A devizatartalék a jegybank azon likvid devizaeszközeit tartalmazza, amelyeket a monetáris hatóság fizetési problémák esetén közvetlenül felhasználhat, illetve amelyek az árfolyampolitikai célú devizapiaci intervenció fedezetét jelentik. Egy ország devizatartalékai többféle célt szolgálhatnak, ezek közül azonban érdemes kiemelni a legfontosabbakat:

- a monetáris politika támogatása,
- tranzakciós célok (államadósság-kezelés támogatása, valamint egy esetleges válság esetén az állam devizaigényének, illetve a nem rezidensek követeléseinek kielégítése),
- vagyonfelhalmozás.

A tartaléktartás legfontosabb célja a monetáris politika támogatása. Az árfolyamrendszer hitelességének egyik biztosítéka a megfelelő szintű tartalék, amely szükség esetén jegybanki intervenciót tesz lehetővé az árfolyam védelme érdekében, valamint támogatja a Gazdasági és Monetáris Unióba (GMU) vezető úton a devizaárfolyamra vonatkozó maastrichti kritérium teljesülését. 2008-ban nyílt devizapiaci intervencióra nem került sor.

A tranzakciós célok közül továbbra is az állami adósságkezelés kiszolgálása volt a legfontosabb az elmúlt évben. 2008-ban a magyar állam 9,8 milliárd eurónyi összegben vont be devizaforrásokat, amely a kamat- és tőketörlesztésekkel nettósítva is több mint 7,8 milliárd euróval növelte a devizatartalékok állományát, mivel az állam az MNB-nél váltja át devizában bevont forrásait forintra. Az Európai Uniótól érkező transzferek több mint 1 milliárd euróval növelték a tartalékokat.

Az MNB tisztán vagyonfelhalmozás céljából továbbra sem kíván tartalékokat tartani. Törekszik viszont arra, hogy a mindenkori szükséges mennyiségű devizatartalék kezelésekor a hozamszemponthoz is érvényesítse, vagyis annak értékét felelős vagyonkezelőként megőrizze, és lehetőség szerint gyarapítsa. A tartalék tartásának költségei a magyar kötvénykibocsátások hitelfelár-tágulásának köszönhetően növekedtek 2008-ban.

Befektetési politika

A befektetési irányelvek kialakításánál az MNB igyekszik átvenni a fejlett országok központi bankjai által követett legjobb gyakorlatot. Mint a központi bankok túlnyomó többsége esetében, az MNB által követett befektetési politika is alapvetően konzervatív. A konzervatív befektetési politika esetünkben a klasszikus hozam–biztonság–likviditás célrendszer tekintetében az utóbbi kettő előtérbe helyezését jelenti, így a tartalékkezelés célja az ezek fenntartása mellett elérhető hozam maximalizálása. Befektetési univerzumunkat oly módon korlátoztuk, hogy a vásárolható kötvénypiaci eszközök maximális hossza 10,5 év, hitelminősítésük „AA-AAA”, eurozóna-tagországok esetében „A” lehet. A hitelminősítésen túl a felállított likviditási követelmények is a fejlett országok, nagy nemzetközi pénzügyi szervezetek, illetve kormányügynökségek kibocsátásainak vásárlását teszik lehetővé, és kizárják a nagy árfolyam-ingadozást mutató értékpapírok vásárlását. A konzervatív politikának köszönhetően a 2008. évi nemzetközi hitelválság csak korlátozottan érintette a portfóliók teljesítményét.

A tartalékok devizaszerkezete tekintetében továbbra is az euro játszik meghatározó szerepet. Súlyát indokolja az ország árfolyamrendszere és az eurozónával való gazdasági integrációja, valamint az államadósság devizaszerkezete is. Emellett dollárban, továbbá a felvett IMF-hitel devizaszerkezetét követve, japán jenben és angol fontban is tart tartalékokat az MNB.

A tartalékportfólió szerkezetét tekintve az MNB funkciók alapján megkülönböztet pénzügyi, hitelkockázat-mentes és befektetési portfóliókat. A pénzügyi portfóliók célja a napi szintű likviditási igény maradéktalan kiszolgálása (kamat- és tőketörlesztések, intervenció, egyéb tranzakciók), így ezek nagysága napról napra változik a befolyó, valamint a kifizetésre kerülő tételekkel. A hitelkockázat-mentes és befektetési portfóliók közti különbség lényege, hogy az előbbiben meghatározó az állampapírok aránya, ami magasabb likviditási fokot jelent. A befektetési portfóliók esetében ennek megfelelően nagyobb hangsúlyt kapnak a hozamelvárások. Bár az értékpapírok gyors és eredményes értékesíthetősége itt is alapkövetelmény, a befektetési állomány stabilitása – a piaci kilátásoktól függően – hosszabb átlagos futamidejű kihelyezéseket is lehetővé tesz. Az elmúlt években tapasztalt pénz be- és

kiáramlások nagyságának és szórásának figyelembevételével határozza meg az MNB a portfóliótípusok egymáshoz viszonyított arányát. Az év végén a tartalék mintegy 20%-a pénzügyi, 80%-a pedig hitelkockázat-mentes és befektetési portfóliókban fektet.

A tartalék nagysága

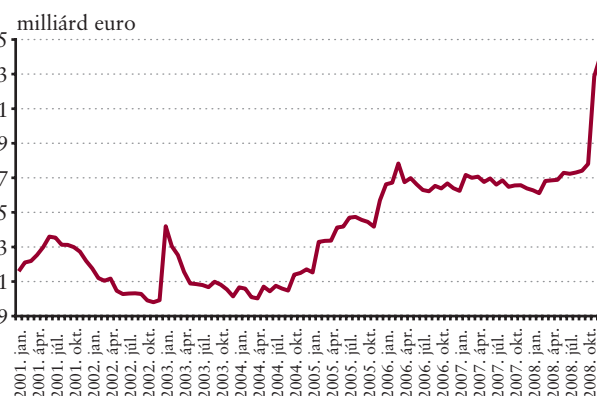
A hivatalos devizatartalékok nagysága 2008. év végén 24 milliárd eurót tett ki, az év során 7,6 milliárd euróval nőtt. A tartalékok szintje az első három negyedévben stabilan alakult, majd a negyedik negyedévben az IMF- és EU-források bevonásának hatására jelentősen megugrott (lásd 3. ábra). A tartalékok jelenlegi mértéke az optimális devizatartalék-nagyság megállapításához leggyakrabban használt, rövid lejáratú adóssághoz kapcsolt mutatók alapján némileg elmarad az optimális szinttől, a pénzmennyiséghez kapcsolt indikátorok alapján pedig megfelel annak. A még lehívható IMF- és EU-hitelkeretek figyelembevételével ugyanakkor a tartalék nagysága minden szempontból megfelel a kívánatos szintnek.

Az év során a tartalék állományának alakulását leginkább az államadósság-kezeléshez kapcsolódó tételek befolyásolták. A júniusban kibocsátott tízéves (2018-as lejáratú) devizakötvény közel 1,5 milliárd euróval, az IMF és Európai Bizottság által folyósított hitelek 6,9 milliárd euróval növelték a devizatartalék nagyságát. Az MNB adósságkezeléshez kapcsolódó egyéb devizaműveletei (hiteltörlesztések, kamatfizetések, kamat- és devizacsere-ügyletek) összesen közel 0,2 milliárd euro csökkenést okoztak.

Az Európai Uniótól érkező transzferek konvertálása nagyszámú 1 milliárd euro növekményt eredményezett. A devizatartalék hozama közel 0,7 milliárd eurót tett ki. Az európai uniós transzferek és a devizaforrás-bevonás forintlikviditásbővítő hatását ellensúlyozták, az év legelején piacra vezetés keretében végrehajtott 38 millió euro eladása, valamint a

3. ábra

A devizatartalékok nagyságának alakulása (2001–2008)

költségvetési körbe tartozó intézmények megbízásából végrehajtott 1,3 milliárd eurós devizakifizetések.

A pénzügyi kockázatok kezelése az MNB-ben

Az MNB alapfeladatainak ellátása során szükségszerűen pénzügyi kockázatokkal szembesül. Alapelve, hogy a vállalt kockázatok mértéke legyen ismert, a kockázatvállalás legyen tudatos, és a szóban forgó kockázatok mértéke igazodjon az alapfeladatok céljaihoz. A devizatartalék-kezelés pénzügyi kockázatainak vállalható mértékét az MNB limitekkel korlátozza. A befektetéseket tartalmazó portfóliókra – viszonyítási alapként – benchmarkokat állít fel, amelyek tükrözik az MNB preferenciáit a kezelt tartalék értékének biztonságát, a tartalék likviditását, valamint a tartalékon elvárt hozam nagyságát illetően. A devizatartalék-kezelési tevékenység teljesítménye ezen referenciaportfóliókkal szemben kerül kimutatásra.

A tudatos kockázatvállalás 2008. évre vonatkozó kereteit illetően a Monetáris Tanács döntött: meghatározta a tartalék- és kockázatkezelés alapelveit, tudatosan vállalt kockázatként jelölte meg a piaci, likviditási és hitelkockázatok körét, döntött a benchmarkpolitikáról és stratégiai benchmarkokat állapított meg, valamint meghatározta, hogy a bruttó tartalékszerkezetben eszközoldal mely devizanemek tarthatók.

Az MNB Implementációs bizottsága hagyta jóvá – az Monetáris Tanács által meghatározott keretekben belül – a limitrendszer: a tartalékportfóliók kockázatainak benchmarkokhoz képesti engedélyezett maximális eltéréseit, a partnerlimiteket és a tartalékkezelésben engedélyezett befektetési instrumentumok körét. Az Eszköz-forrás bizottság (ALCO) az év folyamán legalább havi rendszerességgel áttekintette a piaci folyamatokat és felülvizsgálta a bank kockázati kitétségét.

A kockázatkezelési politika két fő pillére a kétszintű benchmarkrendszer és a – részben a benchmarkokhoz kapcsolódó – limitrendszer. A hozam-kockázat preferenciákat és a teljesítménymérést szolgáló benchmarkok karbantartásáról az üzleti területről független kockázatkezelési szervezeti egység havi rendszerességgel gondoskodott.

A bank külön stratégia alapján kezeli a befektetési és a pénzpiaci portfóliókat. 2008-ban mind az euro-, mind a dollárbefektetési portfólió benchmarkja magas hitelminősítésű és legfeljebb 10,5 év hátralévő futamidejű állampapírokat, vállalati kötvényeket, pénz- és tőkepiaci eszközöket tartalmazott. A benchmark portfóliók – az eszközök hitelbesorolása és hátralévő futamideje szerinti – összetétele tükrözi a jegybankokra jellemző konzervatív kockázatvállalási hajlandóságot.

Az év során a 2007 nyarán kiobbant pénzügyi válság újabb és újabb hullámai voltak megfigyelhetők, amely a másodren-

dű adósokhoz kapcsolódó lokális problémából az egész világra kiterjedő hitelválsággá, a teljes bizalomvesztést követő likviditási válsággá alakult át, majd a reálszférára is áttért. Az év első három negyedévében a válság magyar vonatkozású hatásai korlátozottak voltak, ennek ellenére a tartalékkezelésnek rendkívül volatilis, kedvezőtlen környezetben kellett működnie. A tartalékkezelés a konzervatív befektetési és kockázatvállalási irányelvek mentén jól teljesített. A negyedik negyedévben a tartalékot ténylegesen – FX-swap rendelkezésre állás keretében – használni is kellett, és megnőtt az esélye egy nagyobb összegű tartalékfelhasználásnak. Az IMF, a Világbank és az Európai Bizottság jelentős hitelkeretet hagyott jóvá a válság hazánkat érintő hatásainak mérséklése céljából. November 12-én az állam lehívott az IMF-től 4,2 milliárd SDR (4,9 milliárd euro) nagyságú összeget, amit SDR tagdevizánként betétként helyezett el a jegybanknál. A forrást az MNB – árfolyamkockázatot nem vállalva – azonos devizában elkülönített portfóliókban helyezte el. A kamatláb kockázat minimalizálása érdekében az eszközök és a források durationjének illesztése történik.

Az év során a tartalékkezelés technikai keretei is megújultak. Ezzel összefüggésben szeptember végén az eurobefektetési portfólió szétválasztásra került, elsősorban a bank monetáris politikai és stabilitási céljait szolgáló, csak hitelkockázat-mentes eszközöket tartalmazó portfólióra, valamint egy hitelkockázatos eszközöket is tartalmazó befektetési portfólióra. A változással tovább nőhetett a tartalékkezelők specializációja, fejlődhetett a belső riportálás minősége, és követhetőbbé vált a funkciókhoz jobban illeszkedő portfóliókezelési tevékenység.

A válság következtében rendkívül mélyre süllyedő euro- és dollárállampapír-hozamok következtében a tárgyidőszakban a portfóliók nominális hozama kiemelkedően magas volt. A jól teljesítő állampapírszektor mellett a hitelpiaci szegmens teljesítménye elmaradt. A gyengébb teljesítmény oka, hogy a hozamgörbe csökkenése mellett a hitelpiaci felárak jelentősen nőttek több szektorban is. Az említett folyamatokat tükrözi vissza a bank tartalékportfólióinak éves teljesítménye. A szeptemberben létrehozott hitelkockázat-mentes portfólió teljesítménye 11,9% volt évesítve, szemben a benchmark 11,15%-os hozamával; az eurobefektetési portfólió évesítve 5,13% hozamot ért el, ami a benchmarkjától 67 bázisponttal maradt el. A dollárbefektetési portfólión elért 5,24% évesített hozam 3 bázisponttal volt több a benchmarkjánál. Az eurolikviditási portfólió éves hozama 4,81%, 39 bázisponttal magasabb, mint a vonatkozó benchmark, a dollárlikviditási portfólióé 3,43% volt, így 59 bázisponttal szintén túlteljesítette a benchmark 2,84%-os eredményét.

A bank devizamérlegében szereplő tételek kamatlábváltozás szerinti kockázatotott értéke az év végén 60 millió euro (95%-

os konfidenciaszintű VaR 1 hónapos időhorizonton), míg a benchmarkportfóliókkal számított mérlegre vonatkozó érték 51 millió euro volt (a számított értékek a devizamérleg főösszegének közel 3%-ét teszik ki). A befektetési és a megfelelő benchmarkportfóliók eltéréseinek becsült kockázati mértéke 95%-os konfidenciaszint mellett havi 10 millió euro volt. A 2008. évre számolt átlagos napi devizakockázat (95%-os konfidenciaszintű, 1 napos VaR) 1,2 millió euro volt. A mértékek nagysága tükrözi a kockázatvállalási politikában lefektetett konzervatív irányelvek megvalósulását.

Működésikockázat-kezelés

A bank vezetésének hangsúlyos célja a működési kockázatok hatékony és hathatós kezelése. Ennek érdekében 2008 júliusában elkészült, és a Vezetői Bizottság által elfogadásra került az MNB működésikockázati-stratégiája, amely kijelöli a kockázatkezelés fejlesztésének főbb irányait a 2008-2013 közti időszakban.

A működési kockázatok éves felmérésének és elemzésének fókuszába a kifejezetten nagy üzleti, hírnév- vagy pénzügyi kockázattal járó tevékenységek kerültek, ezekre vonatkozóan folytatódott a kulcskockázati mutatók, valamint a rendkívüli események egységes módszertan alapján való gyűjtése.

Az üzletmenet-folytonossági rendszer 2008-ban jelentős fejlesztésen ment keresztül, az újonnan elkészült Logisztikai Központban pedig kialakították a tartalékközpontot. A tartalékközpontban elvégezhető a legfontosabb munkafolyamatok, ezért az MNB ezentúl olyan krízishelyzetekben is működőképes marad, amikor a központi épületekben nem folytatható a munka. A tartalékközpont megfelelő működéséről az év folyamán sorozatos tesztek során sikerült meggyőződni.

A működésikockázat-kezeléssel kapcsolatos éves tájékoztatókat és előterjesztéseket közvetlenül a Vezetői bizottság tárgyalja, a részletesebb tárgyalást igénylő évközi beszámolók pedig a Pénzügyi rendszert felügyelő bizottság elé kerülnek.

2008 januárjától az MNB is részt vesz a korábban csak az eurozónához tartozó jegybankokra kiterjedő, jelenleg azonban a 27 uniós ország jegybankjait magában foglaló KBER-re kiterjedő együttműködésben. Ennek célja elsősorban a tapasztalatok cseréje a kockázatkezelés, valamint az üzletmenet-folytonosság menedzsment terén is.

3.5. KÉSZPÉNZLOGISZTIKAI TEVÉKENYSÉG

Az MNB egyik alapfeladata, hogy a gazdaságot megfelelő mennyiségű, minőségű és címlet-összetételű készpénzzel lássa el. Ezt szem előtt tartva 2008-ban fontos változtatásokról döntött a jegybank.

Az 1 és 2 forintos érméket az MNB 2008. március 1-jén kivonta a készpénzforgalomból. Ezeket az érméket alacsony vásárlóértékük miatt a lakosság már kevésbé használta, így aktívan nem vettek részt a készpénzforgalomban, ugyanakkor a gyártásuk jelentős költséggel járt. Az 1 és 2 forintosok bevonása miatt szükségessé vált kerekítési törvény alkalmazásával az átállítás zavartalan volt. A bevonás 2007. szeptember 21-i – kommunikációs kampánnyal támogatott – bejelentése után fokozatosan nőtt az MNB-be visszaérkező érmék mennyisége, mely 2008 márciusában érte el tetőpontját. A jegybank törvényi kötelezettségének megfelelően 2013. március 1-jéig névértéken beváltja az aprópénzeket, továbbá a Magyar Posta is közreműködik az érmék beváltásában.

A 2 forintos érmékből a forgalomban lévő mennyiség 33 %-a, 220,7 millió darab (695 tonna) áramlott vissza a jegybankba az év végéig. Az 1 forintos esetén a forgalomban lévő mennyiség 22%-a érkezett vissza, ez 187 millió darab (393 tonna) érmét jelentett.

Az MNB 2008 nyarán határozott úgy, hogy a jelenlegi 200 forintos bankjegyet 2009-ben érmére cseréli. A magyarországi készpénzkibocsátás történetében egyedülálló módon az érme végleges fizikai paramétereire, képére vonatkozó döntéshozatalba a jegybank bevonta a szakmai és civil szervezeteken túl a lakosságot is.

Az elmúlt év nyarán számottevő változást jelentett a készpénz-logisztikai tevékenységben, hogy átadásra került az új soroksári Logisztikai Központ. A zöldmezős beruházás eredményeként megvalósult épületben az MNB korszerű körülmények között tudja ellátni a készpénzforgalmazással, készpénzfeldolgozással kapcsolatos alapfeladatait.

Forgalomban lévő készpénz

2008 végén 2288,9 milliárd forint értékű bankjegy és érme volt forgalomban, 4,8%-kal (104,6 milliárd forinttal) több, mint az előző év végén.

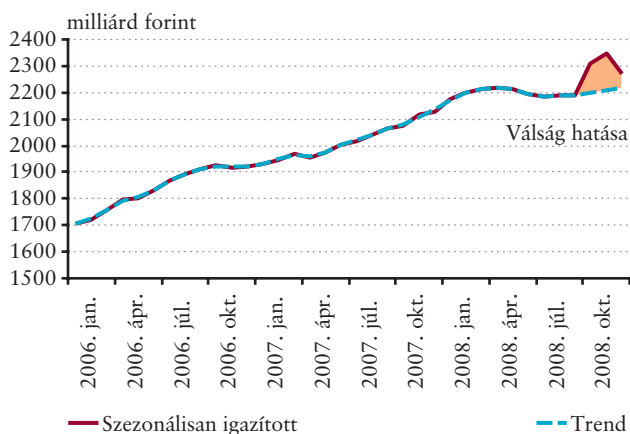
2. táblázat

Forgalomban lévő készpénz 2008. december 31-én

Megnevezés	2007	2008	Változás	
	milliárd forint		%	
Bankjegyek	2153,2	2259,4	106,2	4,9
Érmék	31,1	29,5	-1,6	-5,1
Forgalmi készpénzállomány	2184,3	2288,9	104,6	4,8
Emlékpénzek	4,7	5,2	0,5	10,6
Forgalomban lévő készpénz	2188,9	2294,1	105,2	4,8

4. ábra

A forint készpénzállomány alakulása az elmúlt években

Megjegyzés: Havi szezonálisan igazított átlagállományok; a trendet az október–novemberi készpénzállomány-növekedés kiszűrésével számítottuk.

A globális pénzügyi válság hatásaként 2008 októberében emelkedett a forgalomban lévő készpénzállomány (4. ábra).

Ez a növekedés szinte teljes egészében a legnagyobb címletben jelentkezett, mely arra utal, hogy a gazdasági szereplők megtakarításaik egy részét ekkor készpénzbe áramoltatták. Decemberben azonban a többletnövekedés nagyobb része visszaáramlott a bankrendszerbe. A hirtelen megugró készpénzkeresletet az MNB és a készpénzes közvetítőrendszer (hitelintézetek, Posta, pénzfeldolgozók) zökkenőmentesen ki tudták elégíteni.

A forgalomban lévő bankjegyalomány értéke 2008. év végén 2259 milliárd forint volt, 5%-kal több, mint egy évvel ezelőtt. A forgalomban lévő bankjegyek darabszáma 315,9 millió darabot tett ki, ez 3%-os emelkedést mutat az előző év végéhez képest. Az elmúlt években a két legnagyobb címlet – és ezen belül domináns módon a 20 000 forintos – aránya a teljes forgalomban lévő állományon belül folyamatosan emelkedett.

2008. év végén 1064,1 millió darab érme volt forgalomban, 29,5 milliárd forint értékben. A jelenleg forgalomban lévő állomány¹ 56 millió darabbal volt több mint egy évvel korábban.

3. táblázat

Forgalomban lévő bankjegyek címletek szerint 2008. december 31-én

Címletek	Mennyiség	Érték	Megoszlás (%)	
	millió darab	milliárd forint	mennyiség	érték
20 000 forint	57,7	1154,4	18,3	51,1
10 000 forint	88,3	883,0	27,9	39,1
5 000 forint	22,4	112,2	7,1	5,0
2 000 forint	18,3	36,7	5,8	1,6
1 000 forint	47,4	47,4	15,0	2,1
500 forint	31,3	15,6	9,9	0,7
200 forint	50,4	10,1	16,0	0,4
Összesen	315,9	2259,4	100,0	100,0

¹ Az 1, 2 forintosok nélkül számított érmeállomány.

4. táblázat

Forgalomban lévő érmék címletek szerint 2008. december 31-én

Címletek	Mennyiség	Érték	Megoszlás (%)	
	millió darab	millió forint	mennyiség	érték
100 forint	154,2	15 423,2	14,5	52,3
50 forint	114,8	5 739,5	10,8	19,5
20 forint	207,0	4 139,4	19,5	14,1
10 forint	246,1	2 460,6	23,1	8,3
5 forint	342,0	1 710,3	32,1	5,8
Összesen	1064,1	29 473,0	100,0	100,0

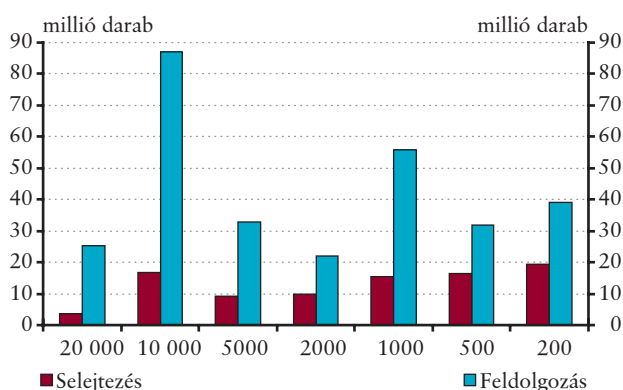
Készpénzforgalmazás és -feldolgozás

Az MNB nagybani szolgáltatóként vesz részt a készpénzforgalmi rendszerben, a forgalmi bankjegyek és érmék az MNB ügyfelein, a hitelintézeteken és a Postán keresztül jut a végfelhasználókhoz.

2008-ban az MNB összesen 3349,7 milliárd forint értékű készpénzforgalmat bonyolított le, mely a múlt évi szintet 291,3 milliárd forinttal haladta meg. Darabszám szerint ez azonban a bankjegyek be- és kifizetése esetében csökkenést mutat az elmúlt évhez képest. Az MNB 2008-ban 294 millió darab bankjegyet fizetett ki az ügyfeleinek, és a bankok 284 millió darab bankjegyet fizettek be a jegybankba. A bankjegyek MNB-nél történő megfordulásának gyakorisága 0,96 volt, azaz 2007-hez képest kismértékben csökkent. Az elmúlt évben az MNB a feldolgozott² bankjegyek (293,9 millió darab) 31%-át minősítette forgalomképtelennek.

5. ábra

Feldolgozás és selejtezés címletek szerint

Az MNB a 2008. év során összesen 115,9 millió darab bankjegyet és 70,1 millió darab érmét gyártatott, melyek együttes

gyártási költsége 6,5 milliárd forint volt, 25%-kal kevesebb, mint 2007-ben.

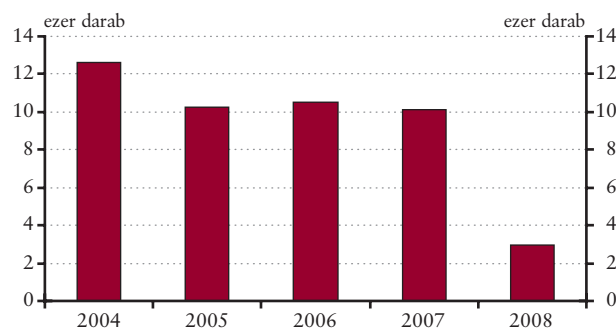
A készpénzhamisítás megelőzését, visszaszorítását szolgáló tevékenység

Az MNB látja el a Magyarországon előforduló hamisgyanús forint-, illetve külföldi bankjegyek és érmék szakértői vizsgálatát.

2008-ban a forint bankjegyek hamisításának mértéke 2007-hez képest jelentős mértékben csökkent. A MNB szakértői az elmúlt év során 2789 esetből származó, 2986 darab készpénzforgalomból kiszűrt forinthamisítványt regisztráltak. A csökkenés az új típusú 1000 forintos bankjegy térnyerésének köszönhető. Kedvezően alakult az egymillió darab forgalomban lévő bankjegyre átlagosan jutó hamisítványok száma is, amely a korábbi 33 darabbal szemben 2008-ban 9 darab volt. Az elmúlt év során a húszeres címlet hamisítása volt a legnagyobb mértékű, mely az összes forintbankjegy-hamisítási darabszám 41,1%-a.

6. ábra

Forintbankjegyek hamisítása

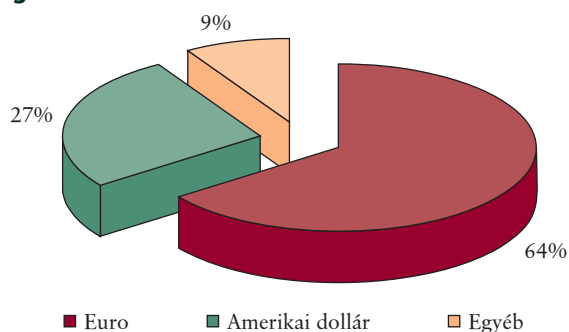
A lefoglalt hamisítványokat irodai sokszorosító eszközökkel (színes fénymásoló, printer) állították elő. A hamisítás mértéke a készpénzforgalom biztonságát nem veszélyezteti.

² Feldolgozás: a jegybankba visszaáramlott készpénz gépi vizsgálata, forgalomképesség és valódiság szerinti osztályozása.

A valutahamisítványok előfordulásának száma az év során jelentősen nem változott, a lefoglalt mennyiség azonban csökkent, szakértőink 1523 darab különböző valutahamisítványt vizsgáltak. A hamis eurobankjegyek előfordulása összességében nem jelentős, 2008-ban 989 darab forgalomból kiszűrt eurohamisítvány vizsgálatára került sor.

7. ábra

A 2008. évi forgalomból lefoglalt hamis valuták megoszlása

Emlékérme-kibocsátás

Az MNB 2008-ban hat emlékermét bocsátott ki, ezzel a forgalomban lévő emlékermék értéke év végére 5,2 milliárd forintra emelkedett.

A jegybank Hunyadi Mátyás trónra lépésének 550. évfordulója előtt 50 000 forint névértékű arany, illetve Teller Ede születésének 100. évfordulója és a pekingi nyári olimpia előtt 5000 forint névértékű ezüst emlékérme kibocsátásával tisztelt. Ezekon kívül az MNB szintén 5000 forint névértékű ezüst emlékérme kibocsátásával folytatta a magyar várakat, illetve a magyarországi világörökséget bemutató sorozatát a siklói vár és a tokaji történelmi borvidék ábrázolásával. Folytatódott a magyar mérnökök, feltalálók technikai újdonságait, találmányait bemutató sorozat is, ezúttal Puskás Tivadar találmányával, a telefonhírmondóval, amelyet 1000 forint névértékű réz-nikkel ötvözetű érme mutat be.

A magyar várak sorozatban a 2007-ben kibocsátott gyulai vár emlékérme a „Coin of the Year” (Az év érmeje) pályázat közönségdíját elnyerve rangos nemzetközi elismerést vívott ki.

3.6. STATISZTIKAI SZOLGÁLAT

Az MNB statisztikai tevékenysége

Az MNB tv. 4. §-a alapján a jegybank alapfeladatai közé tartozik a feladatai ellátásához szükséges statisztikai információk gyűjtése, az információs rendszer működtetése és a statisztikai adatok közlése. Az MNB közvetlenül gyűjt statisztikai adatokat gazdasági szereplőktől, átvesz adatokat más intézmények-

től (pl. PSZÁF, Központi Statisztikai Hivatal [KSH]), feldolgozza azokat, információs rendszereket hoz létre és azokat működteti, az összeállított statisztikákat elemzi, publikálja és nemzetközi adatszolgáltatási kötelezettségeket teljesít.

Az MNB-ben folyó statisztikai munka célja a monetáris politikai döntéshozatal, a pénzügyi műveletek, valamint stabilitási és pénzforgalmi tevékenység támogatása. Emellett az MNB – mint a hivatalos statisztikai szolgálathoz tartozó intézmény – felel a monetáris, a fizetésimérleg-statisztikák, valamint a pénzügyi számlák összeállításáért és publikálásáért.

A statisztikai adatgyűjtéseket az MNB – a közösségi joghoz, különös tekintettel az EKB előírásaihoz, illetve a nemzetközi normákhoz igazodva, valamint a feladatai ellátásához kapcsolódó feltételek és követelmények változását követve – évente vizsgálja felül, és az adatszolgáltatásokat egy naptári évre írja elő. A 2008. évre érvényes adatszolgáltatásokat a jegybank a 14/2007 (XI. 29.) és a 3/2007 (II. 21.) MNB-rendeletek, valamint a 2008. évi Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program (OSAP) keretében rendelte el. A 2008. évre vonatkozóan – az új fizetésimérleg-adatgyűjtési rendszer bevezetése miatt – két, MNB által kibocsátott adatgyűjtési rendelet volt hatályban. A fizetési mérleghez szükséges adatgyűjtéseket az MNB már 2007 tavaszán elrendelte, s ezzel biztosította, hogy a 2008. január 1-jei átállásra megfelelő felkészülési idő álljon rendelkezésre az adatszolgáltatóknak.

A 2008. évi változások

A 2008. június 30-án közzétett első negyedéves fizetésimérleg- és állományi adatokat már az új adatgyűjtési rendszerből származó információk alapján állította elő az MNB. A 2008. januártól működő új adatgyűjtési rendszerben a pénzforgalmi jelentéseken alapuló (közvetett) adatszolgáltatás megszűnt, a gazdasági szereplőktől közvetlenül szerzi be az MNB a statisztika összeállításához szükséges információkat. Az új adatgyűjtési rendszer lehetővé teszi olyan adatok előállítását is, amelyek a korábbi rendszerben nem álltak rendelkezésre, mint például a nem pénzügyi vállalatok állományi adatai, az ezekhez kapcsolódó elhatárolt jövedelmek vagy a közvetlentőkebefektetéseken belül a vállalatcsoport tagjai közötti tranzakciók és pozíciók.

A pénzügyiszámla-statisztikában átfogóbbá és pontosabbá vált a vállalkozói pénzügyi kapcsolatok bemutatása. Megújításra került a 2005-ben megjelent Magyarország pénzügyi számlái című kiadvány, amely a pénzügyi számlák adatait, azok felhasználási lehetőségeit, illetve a statisztika összeállításának módszereit mutatja be.

2008 folyamán az MNB elvégezte a befektetési alapok mérlegéről szóló adatközlések értékpapír-statisztikával való harmo-

nizációjának előkészületeit. A harmonizált adatközlések 2009-től kezdődően jelennek meg az MNB honlapján. Ennek során az MNB úgy módosította adatszolgáltatási rendeletét, hogy a változtatás nem okozott érdemleges többletterhet a befektetési alap-kezelők számára.

Az MNB a könnyebb áttekinthetőség érdekében 2008-ban megújította statisztikai közleményeit. A közlemények főszövege bemutatja az utolsó időszak legfontosabb adatait, változásait; a grafikon- és ábrakészletek, a módszertani leírások, illetve a „Kérdések-válaszok” fóruma a közlemény végén található linkek segítségével érhető el.

A statisztikai adatgyűjtésekről szóló MNB-rendelettel kapcsolódóan új elem volt még a tárgyévben, hogy az MNB beindította elektronikus adatbefogadó csatornáját (EBEAD), kiterjesztve azt a teljes adatszolgáltatási körré. Az adatszolgáltatások beküldése gyorsabbá vált, és azok minősége adatszolgáltatási szinten a rendszerekbe épített szabályok működése révén könnyebben ellenőrizhető.

Nemzetközi adatszolgáltatás, együttműködés nemzetközi szinten

Az MNB az Európai Unió tagországaira vonatkozó valamennyi adatszolgáltatási elvárásnak eleget tett 2008-ban; ennek megfelelően rendszeres adatszolgáltatást teljesített az Európai Unió statisztikai hivatala (Eurostat) és az EKB, valamint a Nemzetközi Fizetések Bankja (BIS) felé. Az MNB státusából adódóan és a nemzetközi együttműködésből fakadó elvárásokkal, tagsági kötelezettségeivel összhangban rendszeresen szolgáltat adatokat, információkat a IMF, a Világbank és a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) számára is.

Együttműködés a hazai társintézményekkel

Statisztikai munkája során a nemzetközi intézmények mellett szoros szakmai együttműködést tart fenn a jegybank a társintézményekkel, elsősorban a KSH-val, a Pénzügyminisztériummal és a PSZÁF-fal.

A Központi Statisztikai Hivatallal történő együttműködés 2008-ban elnöki szinten újult meg annak következtében, hogy új – a közösségi, illetve a hazai szabályozás irányát tükröző – együttműködési megállapodás született a két intézmény között, melyhez a hagyományokhoz híven éves munkatervet kapcsolódnak.

Az új fizetésiméreg-adatgyűjtési rendszer kialakítása során fontos szempont volt a nemzeti statisztikai szolgáltatón belüli párhuzamosságok felszámolása, s ezzel a statisztika összeállításával kapcsolatos társadalmi – az adatszolgáltatói, illetve a

statisztikák előállításánál – költségek csökkentése. Ennek érdekében az új rendszer megtervezésére és kialakítására az MNB és a KSH együttműködésével került sor.

2008-ban intenzívebbé vált az együttműködés a KSH-val a nemzeti számlák pénzügyi és nem pénzügyi számláinak harmonizálása terén. A harmonizálás eredményeinek egy része megjelent a KSH és az MNB kiadványaiban 2008 szeptemberétől kezdődően, másik részük 2009-ben épül be a statisztikai adatközlésekbe. A részletekről a két intézmény közös közleményben tájékoztatta a felhasználókat és a szélesebb hazai és nemzetközi közvéleményt.

3.7. ELŐKÉSZÜLETEK, GYAKORLATI FELADATOK AZ EURO BEVEZETÉSÉHEZ

A kormány 2007 szeptemberében hozta létre a Nemzeti Euro Koordinációs Bizottságot (NEB) az 1071/2007. (IX. 21.) Korm. határozat kihirdetésével. A NEB elnöke a pénzügyminiszter, társelnöke az MNB elnöke; ez egyben azt is jelenti, hogy az MNB kitüntetett szerepet tölt be az eurobevezetés hazai előkészületeinek meghatározásában és végrehajtásában.

Az eurobevezetés gyakorlati feladatainak meghatározása független a majdani eurobevezetési céldátum kijelölésétől, a gyakorlati felkészülés ennek hiányában is megkezdhető. Ismert, hogy a konvergenciakritériumok teljesítése önmagában nem elégséges az eurobevezetés feltételeinek megteremtéséhez. Ugyanakkor nem elegendő a gyakorlati előkészületeket csak akkor meghatározni, amikor a makrogazdasági feltételek már teljesültek, mert az újabb késedelemhez vezethet az euro bevezetésénél: következképpen elengedhetetlen azoknak a szerteágazó gyakorlati feladatoknak és az ezeket csokorba gyűjtő nemzeti átállási programnak a korai összeállítása, amelynek végrehajtása majd lehetővé teszi a pénzcseré zökkenőmentes lebonyolítását.

Ennek fényében a NEB kormány által meghatározott főbb feladatai a következők lettek:

- Valamennyi érdekelt szereplő bevonásával elkészíti az euro gyakorlati bevezetéséhez szükséges – a pénzügyi, a vállalati szektor és a közsféra átállásával, a jogi, az informatikai átállással, valamint a fogyasztóvédelemmel, a számvittel és a statisztikával kapcsolatos – feladatokat és ütemtervet összefoglaló nemzeti átállási tervet, amit rendszeresen, de legalább évente felülvizsgál és teljesítését folyamatosan figyelemmel kíséri.
- Különösen az informatikai, az ármegjelenítő és a számviteli rendszerekre, a pénznemváltásra, a készpénzcserére vonatkozó szakmai ajánlásokkal aktívan támogatja a közsféra és a magánsféra eurobevezetéssel kapcsolatos felkészülését.

- Hatékony kommunikációs módszerekkel a felkészülési szakaszhoz kapcsolódóan tájékoztatást, információkat nyújt az eurobevezetéssel kapcsolatos felkészüléshez.
- Javaslatokat tesz az átállás jogi kereteinek megteremtéséhez, kezdeményezi a szükséges jogszabályok megalkotását.

Az MNB az euro bevezetésére való felkészülést a 2007-ben kidolgozott és 2008-ban is változatlanul érvényes hatéves közcéltávú stratégiájában maga is kiemelt helyen szerepelteti:

- „Az euróra történő átállás a magyar nemzetgazdaság európai integrációs folyamatának kiemelt mérföldköve. Az MNB-nek a jegybanktörvényben meghatározott alapfeladataiból, valamint a KBER-ben betöltött szerepéből adódóan alapvető célja és érdeke, hogy a hazai pénzügyi rendszer felkészülten fogadja az euro bevezetését, függetlenül annak dátumától.”
- „Az euro bevezetésének előkészítése során az MNB-nek egyrészt a bevezetés makrogazdasági feltételei alakulásának elemzésében, nyomon követésében, annak makrogazdasági megalapozásának támogatásában, másrészt a hazai pénzforgalom és értékpapír-elszámolás rendszerének és szereplőinek felkészítésében van szerepe.”
- „Az MNB vezető szerepet kíván betölteni az eurobevezetés gyakorlati felkészülésének országos szintű irányításában, a hazai pénzforgalom, a készpénzforgalom és értékpapír-elszámolás rendszerének és szereplőinek felkészítésében, a zökkenőmentes, optimalizált, részleteiben előkészített és kidolgozott cselekvési terv megvalósítása érdekében.”

A NEB megalakulását követően, 2008 elejétől hét szakmai albizottságba szervezte a munkáját, melyek közül kettő – a Pénzügyi szektor albizottság (PSZAB), valamint a Kommunikációs albizottság (KOMAB) – vezetésére az MNB kapott felkérést.

A pénzügyi szektornak meghatározó szerepe lesz a gazdaság és a társadalom egészének euroövezeti tagságra való felkészülésében, illetve felkészítésében. A PSZAB és a KOMAB irányításában vezető szerepet játszó MNB tudatában van annak, hogy a pénzügyi szektor az átállás frontvonalában fontos kezdeményező, tudatosító és tájékoztató szerepet fog betölteni. A bankszámlák, a hitelek és más pénzügyi termékek euróra történő átállítása, a biztosítási termékek átalakítása, a nyugdíjpénztári szolgáltatások, az értékpapírpiac igazítása a majdani új pénzhez, valamint az átállás informatikai és infrastrukturális hátterének biztosítása az egész társadalmat közvetlenül érintő feladatokat jelent. A tennivalók pontos számba-

vétele, a feladatok ütemezése, a problémás területek és kérdések beazonosítása, előzetes feladatterv összeállítása a pénzügyi szektor számára komoly kihívást, sikeres végrehajtása ugyanakkor komoly előnyöket és lehetőségeket jelent. Az átállással kapcsolatos információk jól időzített eljuttatása a társadalom minden szereplőjéhez, különösen a hátrányos helyzetű, sérülékeny társadalmi csoportokhoz ugyancsak komoly feladatot jelent a kommunikációs szakemberek számára.

2008 során a NEB munkájában és így az MNB számára is a legfontosabb feladat a nemzeti euroátállási terv (NÁT) első változatának kidolgozása és összeállítása volt. A munkába bevont szakértők azokat az országos szinten jelentkező gyakorlati feladatokat tekintették át, amelyeket – a makrogazdasági feltételek majdani teljesítésével párhuzamosan – Magyarországon is el kell végezni az euroövezethez való csatlakozáshoz, az eurónak mint új pénznemnek a majdani bevezetéséhez. A hét szakmai albizottság keretei között – így az MNB által vezetett PSZAB és a KOMAB esetében is – a központi államigazgatás szereplői, a civil szervezetek, az érdek-képviselői szervezetek és szakmai kamarák által képviselt versenyszféra együttes munkájának eredményeként 2008 nyarára elkészült Magyarország nemzeti euroátállási terve, amelyet a kormány hagyott jóvá. A továbbiakban ez az eurobevezetés gyakorlati felkészülésének irányt mutató hazai munkadokumentum minden köz- és magánszférabeli érintett szervezet számára. A NÁT nyilvános dokumentum, amely hozzáférhető valamennyi gazdasági szereplő és a szélesebb érdeklődő nagyközönség számára is³. A magyar euroátállási tervet az Országgyűlés illetékes bizottságai, valamint az Európai Bizottság és az EKB is kézhez kapta.

A NÁT első változata beazonosított néhány fontos stratégiai kérdést, amelyet az elkövetkező egy évben a NEB-nek és albizottságainak alaposan meg kell vizsgálnia, és amelyekkel kapcsolatban konkrét javaslatokat kell kidolgoznia. Többek között ezeknek a válaszoknak az ismeretében kerül majd továbbfejlesztésre és aktualizálásra a NÁT 2009-ben.

Az MNB ezzel egyidejűleg – és összefüggésben a NÁT-ban foglaltakkal – rendszeresen karbantartja saját feladatait is a bank intézményi euroátállási programjában, és szükség szerint a megfelelő előzetes döntéseket is meghozza.

Az eurobevezetésre való hazai gyakorlati felkészülés során a kormányzati szereplők, az MNB és a magánszféra, illetve a nonprofit szervezetek képviselői szorosan együttműködnek, hisz’ csak a hatékony együttműködésen alapuló, közösen kidolgozott és elfogadott végrehajtási program teszi majd lehetővé a zökkenőmentes átállást az új pénznemre.

³ A NÁT az MNB honlapján elérhető az alábbi linken: http://www.mnb.hu/Resource.aspx?ResourceID=mnbfile&resourcename=nat_vegleges.

3.8. A LAKOSSÁG PÉNZÜGYI KULTÚRÁJÁNAK FEJLESZTÉSÉRE IRÁNYULÓ JEGYBANKI TEVÉKENYSÉG

A jegybank kiemelt stratégiai céljainak elérését és a jegybanki alapfeladatok ellátását hatékonyan támogatja a pénzügyi kultúra fejlesztése, és ennek keretében a háztartások pénzügyi tudatosságának növelése. A pénzügyikultúra-fejlesztési tevékenység megerősítése és integrálása céljából a jegybank vezetése 2007 végén önálló pénzügyikultúra-projekt létrehozásáról döntött.

2008-ban számos új kezdeményezést indított a jegybank, és hatékony együttműködési formákat alakított ki a témában érdekelt intézményekkel és érdekzadakkal. Ezek közül kiemelkedik az MNB és a PSZÁF között létrejött, a pénzügyi kultúra fejlesztésére irányuló együttműködési megállapodás. A két intézmény közös szakértői anyagot készített a pénzügyi ismeretek közoktatáson belüli elterjesztéséhez szükséges feltételeiről.

Az MNB 2008 márciusában is eljutatta az ország közel 1200 középiskolájába, mintegy 230 ezer, 11–12.-es diákhoz „A pénz beszél! – Te is érted?” című, a korábbiakhoz képest újabb témakörökkel kibővített kiadványát, és összesen három tanárszemináriumot szervezett.

A középiskolai pénzügyi oktatás elterjesztése érdekében a jegybank és az Öngondoskodás Alapítvány közös pályázatot hirdetett a középiskolák részére kidolgozott Pénzügyi Oktatási Program kísérleti oktatására. A pályázat keretében a 142 jelentkező közül 25 iskola részesült fejenként 1 millió forintos támogatásban abból a célból, hogy a 2008/2009. évi tanrendjükben helyet biztosítsanak a kísérleti tananyag oktatásának. A programban összesen 60 tanár és közel 1000 diák vesz részt.

A jegybank 2008 őszére létrehozott egy pénzügyi ismeretterjesztő honlapot, amelyen jegybankspecifikus témakörökben és mindennapi pénzügyi kérdésekben található információk. A www.penziranytu.mnb.hu honlap kialakítását a külföldi jegybankok tapasztalatainak felhasználása mellett egy, a fiatalok körében végzett fókuszcsoporthoz kutatás is megelőzte.

Az Oktatási és Kulturális Minisztériummal, valamint az Educatio Kht.-val folytatott szakmai együttműködés keretében a www.sulinet.hu központi oktatási portálon önálló gazdasági-pénzügyi menüpont jött létre, ahol egy helyen érhető el a pénzügyi-gazdasági ismeretterjesztést szolgáló kezdeményezések (vetélkedők, pályázatok stb.), valamint a kapcsolódó honlapok és tájékoztató anyagok.

Az MNB Látogatóközpontja 2008-ban összesen 40 693 vendéget fogadott, melyekből az általános pénzügyi és jegybanki

ismereteket feldolgozó ingyenes programokon 20 302 fő vett részt. A Látogatóközpont az oktatási tevékenység és az állandó kiállítás mellett továbbra is helyszínt adott az MNB belső rendezvényeinek.

A jegybank által a pénzügyi tudatosság fejlesztése és a jegybankspecifikus ismeretek közvetítése érdekében szervezett középiskolai vetélkedőn 2008-ban 1275-en vettek részt.

A tágabb szakmai közvéleményt is megcélözva, az MNB 2008-ban elindította a „Pénzforgalomról mindenkinek” című kiadványsorozatot. A sorozat első két kiadványa a bankkártyákról és az átutalásokról 2008 elején, illetve őszén jelent meg.

Az MNB, a Bankszövetség és a Diákhitel Központ létrehozta a Tudatos Pénzügyekért Alapítványt, amely együttműködési lehetőséget kíván teremteni, és részt vállal a pénzügyi kultúra fejlesztésére irányuló társadalmi jelentőségű programok kidolgozásában is. Az alapítók mellett az alapítvány stratégiai együttműködői körébe tartozik a Gazdasági Versenyhivatal (GVH), a PSZÁF és a BÉT, valamint tevékenységéhez aktív szakmai támogatást nyújtanak a pénzügyi szektor szakmai szövetségei és egyéb szervezetek is.

A jegybank – az OECD, az EU Bizottság és az érdekelt hazai intézmények és szervezetek részvételével – 2008. október 2-án konferenciát szervezett a pénzügyi tudatosságért, amelyen az érdekelt hazai intézményeket magas szinten képviselő előadók mellett az OECD főtájkára is tartott előadást. A konferencián szándéknyilatkozatot tettek közzé, melyben a jegybank kezdeményezésére – a nemzetközi legjobb gyakorlatnak, valamint az EU Bizottság és az OECD ajánlásának megfelelően – a témában érdekelt hazai szervezetek javasolják és támogatják a pénzügyi kultúra fejlesztésére irányuló nemzeti stratégia kialakítását. A szándéknyilatkozathoz csatlakozott az OECD, valamint a témában érdekelt összes jelentős hazai állami intézmény, szakmai szövetség és a meghatározó piaci szereplők jelentős része is.

A jegybank vezetése 2008. november elején elfogadta az MNB pénzügyikultúra-fejlesztési tevékenységéről szóló közléptávú funkcionális stratégiát, és döntött a kommunikációs szakterületen belül működő Pénzügyi Kultúra Központ létrehozásáról.

3.9. AZ MNB KOMMUNIKÁCIÓJÁT MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐK 2008-BAN, CÉLOK ÉS EREDMÉNYEK

A 2008-ra kitűzött jegybanki célok között szerepelt az inflációs célkövető rendszer sikerességének, a monetáris döntéstámogató rendszer hatékonyságának kommunikációs támogatása; az MNB ismertségének, elismertségének és hitelességének

növelése, a jegybank és a nagyközönség közötti távolság csökkentése. Hasonlóképpen jelentős szerepet kapott a pénzügykultúra-fejlesztés kommunikációja, valamint a Nemzeti Euro Koordinációs Bizottság (NEB) Kommunikációs Albizottságának irányítása, egyben az euroátállítás kommunikációs terve első változatának elkészítése.

A fenti célok sikeres megvalósulásának következtében (proaktív sajtókapcsolatok, elemző és lakossági kiadványok, on-line eszközök, szakmai találkozók, fórumok és média-együttműködések) mind a lakosság, mind a szakmai közvélemény számára érthetőbbé és áttekinthetőbbé vált a jegybank működése, tevékenysége; továbbá sikerült elérni, hogy az MNB a pénzügykultúra-fejlesztés elkötelezettjeként jelenjen meg a köztudatban. A jegybankkal kapcsolatos sajtómegjelenések száma 2008-ban mintegy 10%-kal haladta meg az előző évit, s közülük 95% pozitív vagy semleges hangvételű volt. Az év során csaknem 40 sajtóközleményt adott ki az MNB, a kötelező közleményeken kívül, azaz havonta minimum 3 alkalommal juttatta el üzeneteit a sajtón keresztül a különböző célcsoportokhoz, amelyek a jegybankkal kapcsolatos ismeretek növelését és egyúttal az intézménnyel szembeni pozitív attitűdök erősítését szolgálták.

Az MNB az 1 és 2 forintos bevonásához kapcsolódóan teljes körű tájékoztató kampányt folytatott, elősegítve az érmék jegybankba történő visszaáramlását. Hasonlóképpen sikerrel zajlott a 200 forintos bankjegyről érmére való váltás előkészítő-bevezető kommunikációs aktivitása. A jegybank – felelős intézményként – széles körű érintetti párbeszédet folytatott, melynek eredményét a Monetáris Tanács döntése során is fi-

gyelemben vett. Először fordult elő, hogy a műszaki paraméterek meghatározása után az MNB a lakosságra bízta (internetes és telefonos szavazás) egy forgalmi érmén szereplő képről való döntést. Ennek eredményeképp az új 200 forintos érmére a Lánchíd képe kerül.

Összességében az MNB a stratégiai kommunikáció korszerű eszközeivel biztosítja, hogy a közjó érdekében végzett, összetett tevékenysége transzparens és eredményes legyen, és üzenetei hatékonyan jussanak el a célközönséghez.

3.10. AZ MNB GAZDÁLKODÁSA

Az MNB 2008. évi eredményének alakulása

Az MNB 2008. évi eredménye 5,5 milliárd forint veszteség volt, ami 2007-hez képest 11,1 milliárd forint pozitív eredményváltozást jelent.

Az MNB eredményét és mérlegszerkezetét elsősorban a monetáris politika céljai és választott eszközei, valamint a hazai és nemzetközi makrogazdasági folyamatok határozzák meg, melyek 2008-ban az alábbiak:

– a devizatartalék monetáris politika által meghatározott szintje és összetétele, a tartalék szintjét befolyásoló devizavásárlások és devizaeladások: az Államadósság Kezelő Központ devizakötvény-kibocsátásából és az EU-transzferekből származó nettó devizabeáramlás, a Magyar Államkincstár nem adósságfinanszírozáshoz kapcsolódó devizakonverziói, valamint a nemzetközi hitellehívások,

5. táblázat

Az MNB összevont eredménykimutatása és egyes mérlegtételei

milliárd forint

Sorszám	Megnevezés (Eredménykimutatás sora)	2007	2008	Változás
	1	2	3	3-2
1	Nettó kamat- és kamatjellegű eredmény (I+II)-(X+XI)	0,3	8,6	8,3
2	– nettó forint kamat- és kamatjellegű eredmény (I-X)	-149,6	-161,3	-11,7
3	– nettó deviza kamat- és kamatjellegű eredmény (II-XI)	149,9	169,9	20,0
4	Pénzügyi műveletek realizált eredménye (IV-XIV)	-4,5	3,8	8,3
5	Devizaárfolyam-változásból származó eredmény (III-XII)	9,0	9,2	0,2
6	Egyéb eredménytényezők* (V+...+VIII)-(XIII+XV+...+XVIII)	-21,4	-27,1	-5,7
7	Eredmény (1+4+5+6)	-16,6	-5,5	11,1
	Kiegyenlítési tartalékok egyenlege a mérlegben			
8	– nem realizált devizaárfolyam-eredmény miatti kiegyenlítési tartalék	49,9	236,3	186,4
9	– deviza-értékpapírok piaci értékváltozása miatti kiegyenlítési tartalék**	-2,8	46,7	49,5

* Banküzem nettó ráfordítása, bankjegy- és érmegyártás költsége, nettó céltartalékképzés és az egyéb bevételek, ráfordítások.

** A 2007-es negatív egyenleg a mérlegben a költségvetéssel szembeni követelések között jelent meg.

- a devizatartalék alakulásával összefüggő, likviditást lekötő instrumentumok alakulása,
- a forintkamatok és a nemzetközi devizakamatszint változása, valamint
- a forint árfolyamváltozása.

A nettó kamat- és kamatjellegű eredmény 8,6 milliárd forint nyereséget mutat, ami az előző évhez képest 8,3 milliárd forinttal emelkedett. Ezen belül a nettó forint kamat- és kamatjellegű eredmény 11,7 milliárd forinttal romlott, míg a deviza kamat- és kamatjellegű eredmény jelentősen, 20 milliárd forinttal javult.

A nettó forint kamat- és kamatjellegű eredmény 2008-ban 161,3 milliárd forint veszteség volt, az eredményromlást a bevételek 10,2 milliárd forintos emelkedése mellett, a ráfordítások 21,9 milliárd forint összegű növekedése okozta. A kamatráfordítások növekedése az éves átlagban 88 bázisponttal magasabb jegybanki alapkamattal, valamint az alapkamathoz kötött kamatozású forintkötelezettségek (kötségvetés forintbetétei, kötelező tartalék, likviditást lekötő instrumentumok) éves átlagállományának közel 30 milliárd forintos emelkedésével magyarázható.

A nettó deviza kamat- és kamatjellegű eredmény 169,9 milliárd forint nyereség volt a vizsgált időszakban. Az adott eredmény alakulása szempontjából a legjelentősebb mértékű a devizatartalék.

A devizatartalék nagyságát 2008-ban a devizakonverziókon kívül a nemzetközi hitellehívások határozták meg. A kormány és az MNB megegyezett az IMF-fel és az Európai Bizottsággal egy készletihitel-megállapodás megkötéséről, melynek keretében a magyar állam 2008 végén összesen 6,9 milliárd euro összegű hitelt hívott le. Az IMF-től felvett 4,9 milliárd euro az MNB-nél devizabetétként került elhelyezésre, az Európai Bizottságtól származó 2 milliárd eurót a magyar állam forintra konvertálta, ami a nettó devizapozíció növekedését eredményezte.

A hitellehívások, a konverziók, valamint a forintárfolyam-változás együttes hatására:

- az MNB nettó devizapozíciója az év során 2,9 milliárd euróval 18,3 milliárd euróra növekedett,
- a felhalmozott kamatok nem tartalmazó devizatartalék állománya nagyobb mértékben, 7,6 milliárd euróval 23,8 milliárd euróra (6296,7 milliárd forint) emelkedett.

A devizakamat-eredmény változása döntően a devizatartalékok utáni kamatbevételek 18,6 milliárd forintos növekedésé-

vel magyarázható, mely a devizatartalék megemelkedett állományának, valamint a 2008-ban magasabb átlaghozamának köszönhető.

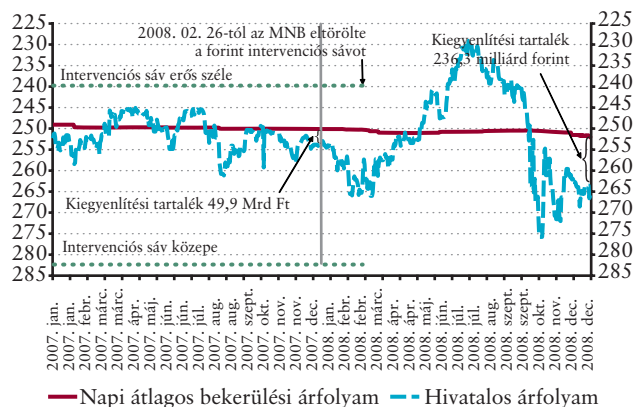
A pénzügyi műveletek realizált eredménye 2008-ban 3,8 milliárd forint nyereség volt, szemben a 2007. évi 4,5 milliárd forintos veszteséggel. A 8,3 milliárd forint összegű eredményjavulásban döntő szerepet játszott a devizatartalékban lévő értékpapírok eladásakor, illetve lejáratokor – a piaciár-változás hatásaként – keletkező nyereség.

A devizaárfolyam-változából származó eredmény nagyságának alakulását főként a hivatalos és a bekerülési árfolyam eltérése határozza meg, amely az előző év végi 3,25 forint-euróról 2008. december 31-re közel négyszeresére, azaz 12,7 forint-euróra nőtt. 2008 elején a forint hivatalos árfolyama gyengült, majd az intervenció sáv eltörlése (2008. február 26.) után az első félévben intenzíven erősödött. Októberben a forint árfolyamára leértékelési nyomás nehezedett, melynek az alapkamat-emelés és a nemzetközi szervezetekkel (IMF-fel, EU-val, Világbankkal) megkötött, jelentős összegű hitelcsomagról szóló megállapodás vetett véget. Az év során összességében 4,5%-kal értékelődött le a forint az euróval szemben, és december 31-én 264,78 forint-euro lett.

8. ábra

A forint árfolyamának alakulása

(2007. január 1.–2008. december 31.)

2007-ben és 2008-ban közel azonos nagyságú (9, illetve 9,2 milliárd forint) devizaárfolyam-nyereség realizálódott. Ez a 2008 második, de még inkább harmadik negyedét jellemző igen erős forint-euro árfolyammal magyarázható, amikor a hivatalos és az átlagos bekerülési árfolyam különbsége negatív volt. Ebben a két negyedévben az MNB árfolyamvesztéget realizált, míg az első és negyedik negyedévekben a devizaárfolyam-változából nyeresége származott.

Az egyéb eredménytényezők közé tartoznak a banküzem működési költségei, bevételei, ráfordításai, a bankjegy- és érme-

gyártás költségei, valamint a jutalékból származó és egyéb eredmény. Az ezekből adódó nettó ráfordítások előző évhez viszonyított 5,7 milliárd forintos növekedése alapvetően a céltartalék emelkedésének következménye, mely a későbbi potenciális veszteségek fedezetéül szolgál. Ezen belül a legjelentősebb tétel a kötvénykölcsonzással kapcsolatos befektetések piaciérték-változása alapján képzett céltartalék.

Az MNB saját tőkéjének alakulását alapvetően a kiegyenlítési tartalékok változása befolyásolja. A saját tőke 2007. év végi 74,8 milliárd forintos állománya 2008. december végére 302,5 milliárd forintra nőtt.

A forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka 2007. év végéhez képest 186,4 milliárd forinttal emelkedett. Ennek oka alapvetően a hivatalos forintárfolyam és az átlagos bekerülési árfolyam közötti eltérés növekedése, de ez irányba hatott az átértékelésre kerülő devizaállományok (a nettó devizapozíció) emelkedése is. A forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka 2008. év végén 236,3 milliárd forintra nőtt.

A deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka az eurohozamok előző év végéhez képest bekövetkező jelentős visszaesése következtében 2008. év végére 46,7 milliárd forint nem realizált nyereséget mutatott.

Mivel a kiegyenlítési tartalékok összege egyaránt pozitív, illetve az eredménytartalék (14,9 milliárd forint) fedezetet nyújtott a 2008. évi veszteségre, ezáltal a költségvetésnek az MNB tv.-ben meghatározott térítési kötelezettsége nem keletkezett.

Az MNB 2008. évi gazdálkodása

Az MNB gazdálkodása a jegybanktvényben előírt feladatok színvonalas ellátásához szükséges erőforrások hatékony – a kockázatmentes működést a legalacsonyabb mértékű felhasználással megvalósító – biztosítására irányul. Az MNB műkö-

désének ellenőrzésekor azt vizsgálja az ÁSZ is, hogy az intézményi gazdálkodás megfelelt-e a jogszabályoknak és a belső szabályzatoknak, illetve a gazdálkodásban – a működési költségeknél és a beruházásoknál – érvényesült-e a költségtakarékosság követelménye. A 2007. év vizsgálatakor az ÁSZ-nak ezzel kapcsolatban megállapítása, javaslata nem volt.

A 2008. évi személyi jellegű költségek 4,7%-os csökkenése döntően a 2007. évinél alacsonyabb átlaglétszám, valamint a felmentési és végkielégítési költségek mérséklődésének következménye. A banküzemi általános költségek összességében 12%-kal magasabbak a 2007. évinél, ami főként a Logisztikai Központhoz kapcsolódó üzemeltetési, információtechnológiai (IT) és amortizációs költségek emelkedésével, továbbá a költséghatékonysági felmérés egyszeri kiadásával függ össze.

A 2008. évben megvalósított beruházások pénzügyileg realizálódott értéke 2570 millió forint volt, ami nagyságrendjét tekintve lényegesen elmaradt az előző évitől. A 2008. évi beruházási kiadások 60%-a a Logisztikai Központ több éve folyó megvalósításához kötődött, ami 2008. június 30-án lezárult, az épület és a technológiai rendszerek birtokbavétele megtörtént. A 2008. évi beruházások közül kiemelkedő a készpénzlogisztikai rendszerek fejlesztése, ezen belül is a bankjegyfeldolgozó gépek többcímletessé bővítése. Emellett tovább folytatódott a számítástechnikai infrastruktúra korszerűsítése és a rendszerek integráltságának növelése, s megvalósult az adattároló megújítása.

Működési költség

A működési költségek 2008. évi tervének jóváhagyott főösszege 16 189 millió forint volt (ebből központi tartalék: 239 millió forint), amellyel szemben a tényleges költségek 14 911 millió forintot tettek ki. Ez összeg 2,3%-kal haladja meg a 2007. évi működési költségek értékét, ami a költség-csoportonként eltérő mértékű és irányú változások következménye.

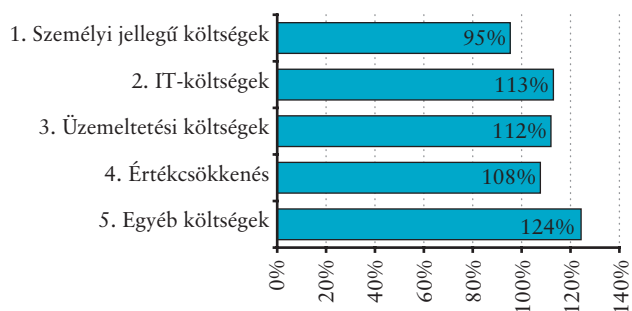
6. táblázat

Az MNB 2008. évi működési költségeinek alakulása

Megnevezés	2007. évi tény	2008. évi terv (tartalék nélkül)	2008. évi tény	Index (2008. évi tény / 2008. évi terv)	Index (2008. évi tény / 2007. évi tény)
	millió forintban			százalékban	
Személyi jellegű költségek	8 464	8 485	8 068	95,1	95,3
Banküzemi általános költségek	6 112	7 465	6 843	91,7	112,0
Összesen	14 576	15 950	14 911	93,5	102,3

9. ábra

A 2008. évi működési költségek alakulása a 2007. évi tényadatok arányában

Személyi jellegű költségek

A 2008. évi személyi jellegű költségek (8068 millió forint) a 2007. évihez képest összességében 4,7%-kal csökkentek. Ez alapvetően az átlaglétszám 7,1%-os csökkenésének (2007: 715 fő, 2008: 664 fő), továbbá a munkáltatói munkaviszony-megszüntetésekhez kapcsolódó költségek közel 60%-os mérséklődésének köszönhető.

Banküzemi általános költségek

A 2008. évi banküzemi általános költségek (6843 millió forint) a 2007. évihez képest 12%-kal emelkedtek.

A 2008-ban felmerült *IT-költségek* összege (1476 millió forint) 13,1%-kal haladja meg a 2007. évit. A költségek túlnyomó hányadát a szoftverek üzemeltetési (követési, támogatási, karbantartási, tanácsadási) költségei teszik ki, amelyek főként az alaptevékenységet támogató infrastrukturális és adatfeldolgozó rendszerek folyamatos, biztonságos működésének fenntartásához kötődnek. Ezen költségek a szolgáltatási szintek optimalizálásának évközi megkezdése miatt, a 2008. évre tervezettnél lényegesen alacsonyabbak.

Az *üzemeltetési költségek* összege (1736 millió forint) 12,1%-kal magasabb az előző évinél. Ez a Logisztikai Központ évközi üzembe helyezéséhez kötődő többletkiadásokból (pl.: közüzemi, ingatlan-fenntartási, takarítási, őrzésvédelmi, pénzállítási költségek), továbbá a Logisztikai Központban üzembe helyezett készpénzlogisztikai rendszerek karbantartási költség-igényének növekedéséből adódik. Az üzemeltetési költségen belül számottevően csökkentek a bérleti díjak és a telefonköltségek.

A tárgyi eszközök és immateriális javak *értékcsökkenési leírásának* 2008. évi összege (2469 millió forint) az előző évhez képest 7,8%-kal volt magasabb, ugyancsak a Logisztikai Központ és az ott működő különböző rendszerek évközi üzembe

helyezése következtében. Az előzőeken kívül 5 millió forint amortizációs költség merült fel a VIBER-rel kapcsolatban, mely a vonatkozó szabályoknak megfelelően átvezetésre került a ráfordítások közé.

Az *egyéb költségek* együttes összege 2008-ban 1233 millió forintot tett ki, ami 24,4%-kal magasabb a 2007. évinél. Ez a költségcsoport összetevőinek ellentétes irányú változásából ered. Jelentős mértékben csökkentek a kommunikációs költségek, főként a médiamegjelenések és hirdetések tudatos mérséklése által. Ugyancsak csökkentek az újság- és szakkönyvszerzésekkel, a közgazdasági tanácsadásokkal és adatvásárlásokkal, továbbá a reprezentációval és a konferenciákkal kapcsolatos költségek. Az előzőekből adódó megtakarításoknál viszont nagyobb összegben merült fel a költséghatékonysági felmérés egyösszegű megbízási díja, ami az egyéb költségek egészét tekintve növekedést okozott.

Beruházások

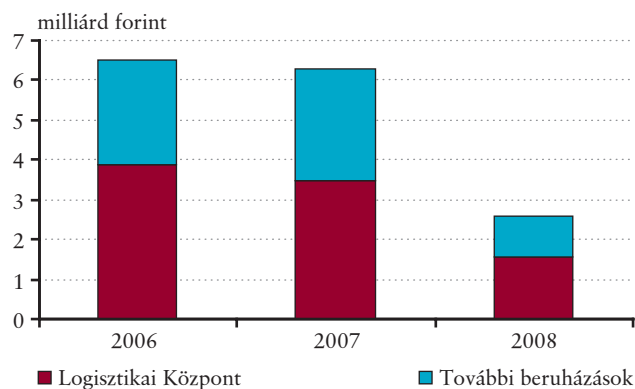
A Vezetői bizottság 2007 decemberében jóváhagyta a 2008. évben induló új, valamint az aktualizált értékű és ütemezésű beruházások 2008–2010. évi tervét. Emellett tudomásul vette a korábbi döntések alapján már folyamatban lévő beruházások teljes előirányzatát is, amely a 2007-ig felmerült (részben előrejelzésen alapuló) és a további évekre tervezett kiadásokat is magában foglalta. Ennek több mint 90%-a a Logisztikai Központ kialakításához kötődött.

2008 I. negyedévében a 2007. évi tényadatok ismeretében – az évek között áthúzódó tételekhez kapcsolódóan – az említett előirányzatok aktualizálására kerültek.

10. ábra

Az MNB beruházásainak alakulása

(2006–2008)

Az MNB 2008. évi beruházási kiadásainak jelentős része a korábbi években meghozott döntések alapján folyamatban lévő beruházásokhoz kapcsolódott.

7. táblázat**Az MNB 2008. évi beruházásainak alakulása**

millió forint

Megnevezés	Teljes előirányzott kiadás	Tényleges kiadások		
		2007-ig	2008-ban	Összesen
1. A 2008. év előtt megkezdett beruházások	13 192	10 030	1 786	11 816
<i>ebből: Logisztikai Központ</i>	<i>11 400</i>	<i>9 523</i>	<i>1 544</i>	<i>11 067</i>
2. A 2008. évben indított beruházások	2 099	0	783	783
Összesen (1+2)	15 291	10 030	2 569	12 599
<i>ebből: a 2008. évben befejeződött beruházások</i>	<i>12 573</i>	<i>9 909</i>	<i>2 400</i>	<i>12 309</i>

A teljes előirányzat és az eddigi tényleges kiadások eltérése döntően két okra vezethető vissza:

- egyrészt a beruházások teljes előirányzatának egy része olyan, jelentős pénzügyi igényű fejlesztések fedezetéül szolgál, amelyek 2009-ben tovább folytatódnak;
- másrészt a 2008. évi kezdésre tervezett beruházások egy részét évközi döntésekkel halasztották, illetve törölték. A meghozott felső vezetői döntések (pl.: a stratégiai készpénztároló megszüntetése) és a tervezett informatikai beruházások évközi felülvizsgálata alapján egyes beruházások elmaradtak, továbbá egy külső szállító nem megfelelő teljesítése miatt néhány fejlesztés megvalósítása 2009-re húzódtott át. A 2008-ban befejeződött beruházások esetében a teljes előirányzat és a tényleges kiadások eltérése döntően a Logisztikai Központ projekt befejezése kapcsán keletkezett maradvány következménye.

A Logisztikai Központ kialakítása

Az MNB egy európai színvonalú, modern, gazdaságosan és biztonságosan működő, az euro későbbi bevezetésére is megfelelő feltételeket teremtő Logisztikai Központ kialakításáról döntött. A létesítmény kialakításának teljes (prognosztizált) pénzügyi tervét az Igazgatóság 2003-ban fogadta el (teljes előirányzat: 11,4 milliárd forint). A kivitelezés e koncepciónak megfelelt. A korszerű és hatékony készpénzfeldolgozás biztosítása érdekében az időközben bekövetkezett műszaki fejlődést figyelembe vevő további fejlesztések, gépbeszerzések is történtek. Ezek közül a legjelentősebb tétel a 618 millió forint értékű, zárt rendszerű bankjegyfeldolgozó rendszer 2007-ben befejezett beszerzése volt, amely már az elkészült Logisztikai Központban került elhelyezésre. Emellett 232 millió forintot tett ki a bankjegyfeldolgozó gépek következő fejezetben említett, 2008-ban megtörtént többcímletessé alakítása. A Logisztikai Központ beruházás 2008. június 30-án lezárult, az épület és a technológiai rendszerek birtokba vételre kerültek az MNB érintett szervezeti egységei, valamint a Magyar Pénzverő Zrt. által. A beruházás a jóváhagyott teljes

előirányzaton belül valósult meg, a létrehozott tárgyi eszközök és immateriális javak aktiválása lezárult.

További beruházások

A korszerű bankjegyfeldolgozás érdekében megvalósult a bankjegyfeldolgozó gépek többcímletessé alakítása, ezáltal a piaci feldolgozást és csomagolást végző szervezetek egy csomagolási egységben többféle címletű bankjegyet is elhelyezhetnek, így számukra a készpénzkezeléssel kapcsolatos tevékenység egyszerűbbé válik.

Az év folyamán kezdetét vette a Szabadság tér 8–9. szám alatti épületben a volt készpénzlogisztikai területen új munkahelyek kialakítását célzó beruházás, amelynek tervei elkészültek. A munkahelyek kialakítása miatti átalakítások 2009 végére fejeződnek be. E beruházással párhuzamosan indult el a jelenleg a Hold u. 7. szám alatti épületben lévő számítástechnikai gépterem új helyének a Szabadság tér 8-9. alatti épületben történő kialakítása is (2008-ban a kiviteli tervek készültek el), amelynek tervezett befejezési időpontja szintén 2009-ben várható. Az említett beruházások lehetővé teszik a Hold u. 7. szám alatti épület 2010-ben várható használaton kívül helyezését.

A tervezett bútorbeszerzések csak részben kerültek megvalósításra, a kialakult pénzügyi-gazdasági helyzettel összefüggésben hozott felső vezetői döntések következtében.

A jegybanki statisztikát támogató információs rendszer minősége döntő fontosságú, s e tevékenység elengedhetetlen eszköze a megfelelő színvonalú informatikai támogatás. Az Integrált Statisztikai Rendszer program keretén belül 2008-ban lezárult projekt eredményeként a fizetésimérle-statisztikát támogató informatikai alkalmazás éles üzembe állítása megtörtént. Az új rendszer nemzetközi összehasonlításban is gyorsnak és rugalmasnak tekinthető, s lényeges előnye a folyamatok dokumentálása is.

További informatikai beruházások történtek az ügyviteli folyamatok támogatására (pl.: kialakításra került az informati-

kai igénykezelési rendszer, valamint a távollétadatok elektronikus nyilvántartása), továbbá a technikai infrastruktúra folyamatos és biztonságos rendelkezésre állásának biztosítására. Megtörtént a központi adattároló, valamint a hozzá kapcsolódó – adatmentésre és visszaállításra szolgáló – műszaki architektúra bővítése, az adattároló-kapacitások növelése.

A 2008. évi egyéb beruházások és beszerzések túlnyomórészt az ingatlanok technológiai korszerűsítéséhez, valamint biztonságtechnikai fejlesztésekhez kapcsolódtak.

Az MNB emberierőforrás-gazdálkodása

Létszám és személyi jellegű költségek

Az MNB 2008. évi átlagléttszáma 50,9 fővel volt alacsonyabb az előző évinél (663,9 fő). 2008. évi zárólétszáma 641 fő volt, a foglalkoztatottak száma 49 fővel (7,1%-kal) volt alacsonyabb a 2007. évi zárólétszámnál. 2008-ban 102 munkavállaló munkaviszonya szűnt meg, ebből 59 munkáltatói, 36 munkavállalói kezdeményezésre történt, 7 munkaviszony nyugdíjazás és egyéb kilépés (pl. határozott munkaszerződés lejárt stb.) miatt szűnt meg.

Az MNB létszámának alakulását 2008-ban többek között az alábbi intézkedések befolyásolták:

- A debreceni és székesfehérvári regionális emissziós központok bezárása 2007-ben megkezdődött, a teljes bezárás 2008 januárjában megvalósult.
- Vezetői hatékonyságjavító intézkedések, működési racionalizálás, valamint a közpénzlogisztikai tevékenység technológiaváltása következtében létszámcsökkenés valósult meg.

2008-ban a felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkező munkavállalók aránya az előző évinél 2,1%-kal volt magasabb. Az MNB-ben a korösszetétel kedvező, a foglalkoztatottak átlagos életkora 2008-ban nem változott (41,1 év). Az átlagos banki munkaviszony 2008-ban kismértékben emelkedett, 12,9 év volt.

Új humán stratégia készült 2008-ban

A 2007-ben kidolgozott intézményi stratégiához illeszkedve 2008-ban új humán erőforrás-stratégia készült, ami meghatározza a szervezet emberi erőforrásokkal történő gazdálkodásának fő irányait 2011-ig. Az elmúlt hat évben a humán stratégia fókuszában a korszerű HR-rendszerek kialakítása, bevezetése és intézményesítése állt, az elkövetkező években a meglévő HR-rendszerek eredményes és hatékony alkalmazására kíván a bank hangsúlyt fektetni. Az új humán stratégia fő irányai:

- a személyes fejlődés elősegítése,
- HR-partneri szerepkör kialakítása a HR-rendszerek, gyakorlatok eredményes alkalmazására,
- a vezetői szerepvállalás, az emberek eredményes vezetését biztosító vezetői készségek fejlesztése,
- szervezeti kultúra továbbfejlesztése, az értékorientált szervezeti és vezetési kultúra erősítése,
- a tehetséges, jól teljesítő munkaerő megtartási képességének javítása,
- a teljesítmények tudatos menedzselése, értékelése, mérése, teljesítményorientált, eredményközpontú intézményi kultúra és működés fenntartása,
- az MNB munkaerő-megszerző képességének fenntartása, erősítése.

A kulcsmunkatársak, a tehetségek megtartásának erősítése

A munkatársak ösztönzése érdekében kialakított új besorolási rendszert és előléptetési irányelveket a bank 2008 januárjában vezette be. Az új rendszer a munkatársak elismerésére és ösztönzésére nagyobb rugalmasságot biztosít, egyértelmű fejlődési és karrierlehetőséget nyújt. A rendszer bevezetésekor, 2008 elején 84 fő előléptetésére került sor bérsávok közötti vagy bérsávon belüli előléptetés formájában. A besorolási rendszer hitelességét és eredményes alkalmazását, ösztönző erejét nagyban erősíti, hogy a vezetők 2009-re a 2008. évihez hasonló mértékű előléptetést terveznek. 2008 végén elkezdődött a karriertérképek kidolgozása, első körben 4 szervezeti egységnél, ami még áttekinthetőbbé, gyakorlatiasabbá teszi az új besorolási és előléptetési rendszer alkalmazását.

Az elkötelezettségi felmérésre 2008 I. negyedévében került sor, 2008 nyarán további fókuszcsoporthoz vizsgálatot kiegészítve. A fókuszcsoporthoz számos fejlesztendő területre világított rá, a beszélgetések alapján megalapozott és célirányos akciókat terveztünk. Az akciók között található rövid, illetve hosszú távú, a szervezeti és vezetési kultúra fejlesztését célzó intézkedések is. A Vezetői bizottság által jóváhagyott akciótervek megvalósítása elkezdődött a munkatársak megtartásának, motivációjának erősítése céljából.

Szervezetfejlesztési programok

2008-ban két szakterületen történt nagyarányú szervezetfejlesztés.

A számítástechnikai szakterület működésének átalakítása egy diagnózis készítésével indult, amit fejlesztések és intézkedések megfogalmazása követett az alábbiakra vonatkozóan:

- szervezeti struktúra kialakítása, a strukturális átalakításhoz munkaerőigény biztosítása,
- belső attitűd- és kultúraváltás,
- üzleti esettanulmányok használatbavétele,
- személyes fejlődés szakmai és személyes készségek szintjén.

A *Logisztikai Központ* üzembe helyezése számos, a munkatársak munkakörülményeit és életvitelét befolyásoló változással járt együtt. A megváltozott körülményekhez való alkalmazkodás elősegítése érdekében munkába járást támogató programot dolgoztunk ki.

Az átállást megelőzően folytatott egyeztetések eredményeként a Kézpénzlogisztika azon munkatársai, akiknek a munkája fontos volt az átállás zökkenőmentes lebonyolítása érdekében, egyöntetűen vállalták a megváltozott feltételeket. Mindössze 4 munkatárs döntött önkéntesen munkaviszonya megszüntetése mellett. Hat munkatárs banki pályafutását új, a szakmai életútjukba illeszkedő munkakörben folytatja. A technológiaváltásból adódó hatékonyságnövelés eredményeként további 13 munkatárs munkaviszonyának megszüntetését kezdeményezte a bank. A kilépő munkatársak az álláskeresés megkönnyítése érdekében elhelyezkedési tanácsadást vehettek igénybe, melyben az érintettek többsége részt vett.

2008 szeptemberében – banki szinten egységes keretek között – belsőügyfél-elégedettségi felmérés készült 7 szervezeti egy-

ségre, aminek célja a belső szolgáltatói szemlélet erősítése a partnerek által adott visszajelzések révén. A felmérések eredményeit a szakterületek feldolgozták, majd akcióterveket készítettek a szolgáltatásminőség fejlesztése érdekében. A Monetáris Tanács tagjai kérdőíves formában értékelték azoknak a szakterületeknek a tevékenységét, akik a döntés-előkészítő anyagok elkészítésében rendszeresen részt vesznek. A belső ügyfél-elégedettséget további szakterületek bevonásával 2009-ben is felméri a bank.

A teljesítményértékelés objektivitásának erősítése

2008-ban a bank az intézmény stratégiájához és értékeihez igazodó, a bank felső vezetésének elvárásait tükröző vezetői szerepmodellt alakított ki, ami a vezetők 360 fokos értékelésének alapját képezte. A 360 fokos értékelés bevezetésének célja, hogy a vezetők rendszeres, reális visszajelzést kaphassanak feletteseiktől, beosztottaiktól, vezetőtársaiktól, másrésztől, hogy támogassa a bank vezetői között vezetői munkájukra vonatkozó párbeszéd kialakítását, a visszajelzéseken alapuló kultúra megerősödését.

Az év folyamán elkészültek a stratégiai célok megvalósítását támogató akciótervek és ütemezéseik, valamint azok a mutatószámok, amelyek a 2009. évi célkitűzés és teljesítmény-visszámérés folyamatát támogatják.

2008-ban a 21 gyermeknevelés céljából távol lévő munkavállaló 62%-a állt munkába, közülük 8 fő eredeti szervezeti egységéhez és munkaköréhez tért vissza. Ezenfelül 5 fő vesz részt a bank kismama programjában, jövőbeni foglalkoztatásuk még bizonytalan. Három visszatérő munkatársnak tudott a bank rész munka- vagy távmunka-lehetőséget biztosítani.

8. táblázat

A munkaerőmozgáshoz kapcsolódó mutatószámok alakulása

Mutatók	2008
Fluktuáció	
Fluktuációs ráta (kilépők + belépők száma / 2 x teljes létszám)	11,1%
Kilépési arány (kilépők száma / teljes létszám)	15,4%
Önkéntes távozási arány (a teljes létszám arányában)	4,4%
Önkéntesen távozó kulcs emberek száma	10 fő
Külföldre távozó önkéntesen kilépő kulcs munkatársak aránya	30,0%
Toborzás	
Toborzási igények	56 fő
Kilépő munkatársak pótlására irányuló toborzások a teljes toborzási igényen belül	78,6%
A belépők aránya a teljes létszámra vetítve	6,9%
Belülről betöltött üres pozíciók aránya	30,7%

A bank kismamaprogramja a munkába állás megkönnyítését az alternatív munkaidőben történő foglalkoztatás mellett fejlesztéssel is támogatja, 2008-ban 6 munkatárs élt a képzéstámogatás lehetőségével.

3.11. A KBER-BIZOTTSÁGOK BEMUTATÁSA

Uniós csatlakozásunk óta az MNB vezetői és szakértői teljes jogú tagként vesznek részt a KBER-bizottságok, illetve a bizottságok által létrehozott munkacsoportok munkájában. A bizottságokban és a munkacsoportokban nyílik lehetőség a nemzeti jegybankok közös álláspontjának kidolgozására, és ez az együttműködés lehetőséget nyújt arra is, hogy az egyes nemzeti bankok képviselői rendszeresen tájékozódjanak az EKB munkájáról.

Az egyes KBER-bizottságok tevékenységi köre (mandátuma) röviden az alábbiakban összegezhető:

Számviteli és monetáris jövedelem bizottság – Accounting and Monetary Income Committee (AMICO): Kialakítja, és rendszeresen felülvizsgálja a KBER alapokmánya szerinti pénzügyi beszámolók kereteit meghatározó számvitel-politikai elveket, a rendszeres pénzügyi jelentések elkészítésének módszertanát és elősegíti ezek nemzetközi szintű összehangolását. Figyelemmel kíséri a monetáris jövedelem számítását a számviteli biztonsági keretrendszer által kialakított kockázatkezelési folyamatnak megfelelően.

Bankjegybizottság – Banknote Committee (BANCO): Meghatározza az euroövezeti országok eurobankjegy-szükségletét, összehangolja az eurobankjegyek gyártását, kidolgozza az eurobankjegyek készletezési és bankjegy-feldolgozási politikáját. Feladatai közé tartozik az eurobankjegyek előállítása kapcsán keletkező tapasztalatok cseréje, az eurobankjegyek hamisítását megakadályozó biztonsági elemek vizsgálata és fejlesztése, valamint az euro előállításához kapcsolódó biztonsági kockázatok felmérése. Hozzájárul az euroövezetben alkalmazott gyakorlat harmonizációjához, a hamisításokat figyelő rendszer kialakításához, valamint az eurobankjegyekre és -érmékre vonatkozó statisztikák ellenőrzéséhez.

Bankfelügyeleti bizottság – Banking Supervision Committee (BSC): Rendszeresen vizsgálja a konjunkturális folyamatoknak az EU-s bankszektorra gyakorolt hatásait, az EU-s bankszektor stabilitását és megfelelő működését, valamint a középtávú strukturális változások hatását az EU-s bankokra. Segítséget nyújt továbbá a KBER-nek a prudenciális felügyeletre és a pénzügyi stabilitásra vonatkozó szabályozási feladatok végrehajtásában. Az MNB a PSZÁF-fel képviseli Magyarországot a bizottságban.

Költségmódszertani bizottság – Committee on Cost Methodology (COMCO): A COMCO 2007 júliusa óta tartozik a KBER-bizottságok közé (csak az euroövezeti jegybankok vesznek részt ezen bizottság munkájában). Hozzájárul az Eurorendszer által alkalmazott egységes költségmódszertan (Common Eurosystem Cost Methodology) alkalmazásához és továbbfejlesztéséhez, elemzéseket készít az Eurorendszer/KBER bizonyos funkcióinak/termékeinek költségadatairól és költségszerkezetéről. A vezetői információs rendszerek terén a KBER egészének érdeklődésére számot tartó kérdésekben az információ- és tapasztalatcsere fórumaként szolgál.

Eurorendszer/KBER Kommunikációs bizottság – Eurosystem/ ESCB Communications Committee (ECCO): Hozzájárul az Eurorendszer, a KBER és az EKB külső kommunikációs politikájának kialakításához annak érdekében, hogy az Eurorendszer/KBER által megfogalmazott célok átláthatóvá és világossá váljanak és biztosítsák a közvélemény tájékoztatását az Eurorendszer és a KBER feladatairól és tevékenységéről.

Belső ellenőrzési bizottság – Internal Auditors Committee (IAC): A releváns közös projektek, rendszerek és tevékenységek felülvizsgálatával, valamint az EKB és a nemzeti központi bankok „közös érdeklődésére” számot tartó, auditálási kérdéseket érintő együttműködésének biztosításával segíti a KBER-t céljai elérésében.

Nemzetközi kapcsolatok bizottsága – International Relations Committee (IRC): A KBER nemzetközi együttműködéssel összefüggő feladatainak végrehajtását segíti. Hozzájárul az Eurorendszer álláspontjának kialakításához az EU-n kívüli országokkal fenntartott kapcsolatok különböző területein, az EU-n belül pedig elemzi az EU- és a GMU-csatlakozási folyamat állását és az ERM-II-vel összefüggő kérdéseket.

Információtechnológiai bizottság – Information Technology Committee (ITC): Hozzájárul az Eurorendszer és a KBER informatikai politikájának, stratégiájának és az erre vonatkozó irányelveknek a kidolgozásához – különös tekintettel a biztonsági vonatkozásokra – és technikai tanácsot ad más bizottságok részére. Ezen túlmenően Eurorendszer/KBER szintű fejlesztéseket, önálló projekteket indít, hajt végre.

Jogi bizottság – Legal Committee (LEGCO): Hozzájárul az Eurorendszer és a KBER szabályozási rendszerének karbantartásához, figyelemmel kíséri és beszámol arról, hogy a nemzeti hatóságok és a közösség mennyiben tartják be a törvénytervezetekkel kapcsolatos konzultációs kötelezettségüket az EKB kompetenciájába tartozó területeken.

Piaci műveletek bizottsága – Market Operations Committee (MOC): Segíti a KBER-t az egységes monetáris politika és a devizaműveletek megvalósításában, az EKB tartalékainak kezelésében, valamint azon tagállamok központi bankjai által alkalmazott monetáris politikai eszköztár megfelelő adaptálásában, melyek még nem vezették be az eurót, továbbá az ERM-II alkalmazásában.

Monetáris politikai bizottság – Monetary Policy Committee (MPC): Segíti a KBER-t a közösség egységes monetáris és árfolyam-politikájának megvalósításában. Ezen túlmenően segítséget nyújt a KBER azon feladatainak teljesítésében, melyek a nem euroövezeti tagállamok központi bankjai és az EKB monetáris és árfolyam-politikájának koordinálásából adódnak.

Fizetési és elszámolási rendszerek bizottsága – Payment and Settlement Systems Committee (PSSC): Segíti a KBER-t a fizetési rendszer zökkenőmentes működtetésében, ennek során tanácsot ad a TARGET (Transzeurópai automatizált valós idejű bruttó teljesítést biztosító expressz átutalási rendszer), a TARGET2, a TARGET2-Securities, a SEPA (Egységes Euro Fizetési Övezet) és a CCBM (Levelező jegybanki modell) működését illetően, valamint a fedezetek határon átnyúló felhasználásával kapcsolatban. Támogatja továbbá a KBER-t a fizetési rendszerekre vonatkozó általános jellegű és „felvigyázói” kérdésekben; valamint az értékpapír-elszámolási és -teljesítési rendszerekre vonatkozóan a központi bankokat érintő kérdésekben.

Statisztikai bizottság – Statistics Committee (STC): Segítséget nyújt a KBER feladatainak teljesítéséhez szükséges statisztikai információk összegyűjtésében. Ennek során hozzájárul többek között a statisztikai adatgyűjtésben szükséges változtatások kidolgozásához és azok költséghatékony alkalmazásához.

A KBER munkáját támogató egyéb bizottságok:

Költségvetési bizottság – Budget Committee (BUCO): az EKB költségvetésével kapcsolatos kérdésekben nyújt segítséget az EKB Kormányzótanácsának, tagjai az euroövezeti tagállamok jegybankjai.

Emberi Erőforrások Konferenciája – Human Resources Conference (HRC): a 2005-ben létrehozott bizottság célja az, hogy fórumként szolgáljon az Eurorendszer/KBER jegybankok között a tapasztalat-, vélemény- és információcseréhez az emberi erőforrásokkal való gazdálkodás területén.

Az Eurorendszer informatikai operatív bizottsága – Eurosystem IT Steering Committee (EISC): a 2007-ben létrehozott bizottság feladata az, hogy irányítsa az Eurorendszer-

ben a folyamatos informatikai fejlesztéseket, különös tekintettel az Eurorendszer informatikai irányításával kapcsolatos feladatkörökre. A bizottság az EKB Kormányzótanácsát támogatja az Eurorendszer/KBER szintű közös informatikai projektekkel és üzemeltetéssel kapcsolatos döntéshozatal során, hozzájárulva ezen terület irányításának eredményességéhez és hatékonyságához. Tagjai az euroövezeti tagállamok jegybankjai.

3.12. KIADVÁNYOK, MNB ÁLTAL SZERVEZETT KONFERENCIÁK 2008-BAN

Kiadványok

Jelentés az infláció alakulásáról

Évente négy alkalommal jelenik meg annak érdekében, hogy a közvélemény számára érthető és világosan nyomon követhető legyen a jegybank politikája, amelyben az MNB rendszeresen beszámol az infláció addigi és várható alakulásáról, és értékeli az inflációt meghatározó makrogazdasági folyamatokat. A bank e kiadványban foglalja össze azokat az előrejelzéseket és megfontolásokat, amelyek alapján a Monetáris Tanács meghozza a döntéseit.

Jelentés a pénzügyi stabilitásról

A jelentés ismerteti a jegybank álláspontját a pénzügyi rendszerben tapasztalható változásokról, és bemutatja ezen változások hatását a pénzügyi rendszer stabilitására. A kiadvány 2008-ban kétszer jelent meg.

Beszámoló az MNB adott negyedévi tevékenységének alakulásáról

A negyedéves rendszerességgel megjelenő jelentés röviden beszámol a jegybanki szakterületek előző negyedévi tevékenységéről (monetáris politika, pénzügyi rendszer áttekintése, devizatartalék, pénzforgalom, emissziós tevékenység, statisztikai változások).

Éves jelentés

A kiadvány tartalmazza a jegybank előző évről szóló üzleti jelentését, valamint auditált éves beszámolóját.

Elemzés a konvergenciafolyamatokról

Az MNB 2005 óta publikálja ezen kiadványát, amely általában évente egyszer jelenik meg. Az MNB a kiadvány megjelentetésével hozzá kíván járulni ahhoz, hogy a döntéshozók, a szakmai és a tágabb közvélemény tájékozottabb legyen a monetáris unióban való részvétel sokszor igen összetett kérdéseiben.

MNB-tanulmányok

A sorozatban az MNB monetáris döntéshozatalához kapcsolódó közgazdasági elemzések kerülnek nyilvánosságra. A sorozat célja növelni a monetáris politika átláthatóságát. Így az előrejelzési tevékenység technikai részleteit is ismertető tanulmányokon túl közzéteszi a döntés-előkészítés során felmerülő közgazdasági kérdéseket is.

MNB-füzetek (MNB Working Papers)

E kiadványsorozat az MNB-ben készült elemzési és kutatási munkák eredményeit tartalmazza. Az elemzések a szerzők véleményeit tükrözik, s nem feltétlenül esnek egybe az MNB hivatalos véleményével. A sorozat 2005 ősze óta csak angol nyelven elérhető.

MNB-szemle

A 2008-ban immár harmadik évfolyamába lépő kiadványban megjelenő rövid cikkek célja az, hogy közérthető formában tájékoztassák a szélesebb közvéleményt a gazdaságban végbe menő folyamatokról és a jegybanki kutatómunka eredményeiről.

Egyéb kiadványok

2008-ban indította útjára az MNB a Pénzforgalomról mindenkinek című sorozatát, amelynek első kötete a bankkártyahasználattal kapcsolatos praktikus ismereteket foglalja össze olvasható formában, míg a második kötet az átutalásokról nyújt szintén közérthető, a mindennapi életben jól használható információkat.

Az MNB valamennyi publikációja elérhető a jegybank honlapján (www.mnb.hu).

Konferenciák, előadások

Konferenciák, tudományos rendezvények

2008. február 21–22. BIS Working Party on Monetary Policy in Central and Eastern Europe

2008. június 6. Budapest Round Table on Financial Stability

2008. július 1–2. EURO 50 Group Financial Stability Around the Eurozone in the Context of Global Market Turmoil

2008. augusztus 29. Termelékenység és Gazdasági Növekedés: Munkaerőpiaci Kihívások – konferencia

2008. szeptember 9. Cash-in konferencia

2008. október 2. Konferencia a tudatos pénzügyekért

2008. október 30–31. 7th Macroeconomic Policy Research Workshop on Productivity, Trade and Development

Az EKB által kihelyezett bizottsági/munkacsoport ülések az MNB-ben

2008. szeptember 11–12. BANCO-SWG Meeting

Szakmai előadások

2008. január 16. Budapest Economic Seminar Series (BESS) at MNB Tor Jacobson: Aggregate Shocks and Firm Default Risk

2008. január 22. BESS at MNB Christina Felfe: Returning to Work – Mothers' Willingness to Pay for Amenities

2008. január 23. BESS at MNB Günter Coenen: Conditional versus Unconditional Forecasting with the New Area-Wide Model of the Euro Area

2008. január 24. BESS at MNB Alessandro Notarpietro: Credit Frictions and Household Debt in the U.S. Business Cycle: A Bayesian Approach

2008. január 25. BESS at MNB Edgar Preugschat: Unionization Rate, Organizing, and Firm Turnover

2008. január 29. BESS at MNB Alain Gabler: Sector-specific Markup Fluctuations and the Business Cycle

2008. február 5. BESS at MNB José Dorich: The Welfare Losses of Price Rigidities

2008. február 14. BESS at MNB Katrin Rabitsch: Capital liberalization and the U.S. external imbalance

2008. március 12. BESS at MNB Michael Krause: Inflation Dynamics and Search Frictions

2008. március 20. BESS at MNB Fabio Canova: Measurement with some Theory: Using Sign Restrictions to Evaluate Business Cycle Models

2008. március 21. BESS at MNB Evi Pappa: To Target Inflation or Not: A Conditional Analysis

2008. április 3. BESS at MNB Péter Gábor-Ádám Reiff: Price Setting in Hungary: a Store-Level Analysis

2008. április 9. *BESS at MNB* Raphael Auer: Trade with Low Income Countries and US Industry and Inflation

2008. május 14. *BESS at MNB* Michele Boldrin Business cycles and asset pricing

2008. május 21. *BESS at MNB* Péter Benczúr: The Elasticity of Taxable Income: Estimates and Flat Tax Predictions using the Hungarian Tax Changes in 2005

2008. május 28. *BESS at MNB* Martin Gervais: First-Time Home Buyers and Residential Investment Volatility

2008. június 9. *BESS at MNB* Michael Gordy: The Bank as Grim Reaper: Debt Composition and Recoveries on Defaulted Debt

2008. június 18. *BESS at MNB* Klaus Adam: Monetary Policy and the Great Moderation

2008. június 25. *BESS at MNB* Christian Julliard: Can Rare Events Explain the Equity Premium Puzzle?

2008. szeptember 17. *BESS at MNB* John Bluedorn: Heterogeneous Bank Lending Responses to Monetary Policy: New Evidence from a Real-Time Identification

2008. szeptember 24. *BESS at MNB* Marc Flandreau: Bonds and Brands: Foundation of Sovereign Debt Markets

2008. szeptember 30. *BESS at MNB* Juan Carlos Conesa: Generational Policy and the Measurement of Tax Incidence

2008. október 7. Bodnár Katalin: Exchange rate exposure of Hungarian enterprises – results of a survey

2008. október 8. *BESS at MNB* Paul De Grauwe: Animal Spirits and Monetary Policy

2008. október 15. *BESS at MNB* David Andolfatto: Essential Interest-Bearing Money

2008. október 22. *BESS at MNB* Ester Faia: Optimal Monetary Policy with Credit Augmented Liquidity cycles

2008. október 29. *BESS at MNB* Martin Gervais: Why Has Homeownership Fallen Among the Young?

2008. november 5. *BESS at MNB* Carlos Thomas: Labor market reform and price stability: an application to the Euro Area

2008. november 12. *BESS at MNB* Harald Fadinger: Productivity Differences in an Interdependent World

2008. november 19. *BESS at MNB* Gianluca Benigno: Optimal Policy with Occasionally Binding Credit Constraints

2008. december 3. *BESS at MNB* David Domeij: The Missing Swedish Skill Premium: Sweden versus the United States 1970-2002

2008. december 17. *BESS at MNB* Michael Wickens: Optimal Monetary Policy using a Var

3.13. RÖVIDÍTÉSEK, JEGYBANKSPECIFIKUS FOGALMAK MAGYARÁZATA

Rövidítések

ALCO: Eszköz-forrás Bizottság

AMICO: Számviteli és Monetáris Jövedelem Bizottság (KBER bizottság)

ÁSZ: Állami Számvevőszék

BANCO: Bankjegybizottság (KBER-bizottság)

BIS: Nemzetközi Fizetések Bankja

BKR: Bankközi Klíringrendszer

BSC: Bankfelügyeleti Bizottság (KBER-bizottság)

BUCO: Költségvetési Bizottság

COMCO: Költségmódszertani Bizottság (KBER-bizottság)

ECCO: Külső Kommunikációs Bizottság (KBER-bizottság)

EIB: Európai Beruházási Bank

EISC: Eurorendszer Informatikai Operatív Bizottsága

EKB: Európai Központi Bank

EPT: Európai Pénzforgalmi Tanács

ERM-II: A GMU harmadik szakaszától induló árfolyam-mechanizmus, amely lényege, hogy az eurozónán kívüli tagállamok valutáit összekötik az euróval.

GIRO: Giro Elszámolásforgalmi Zrt.

GMU: Gazdasági és Monetáris Unió

HRC: Emberi Erőforrások Konferenciája

IAC: Belső Ellenőri Bizottság (KBER-bizottság)

IMF: Nemzetközi Valutaalap

IRC: Nemzetközi Kapcsolatok Bizottsága (KBER-bizottság)

ITC: Információtechnológiai Bizottság (KBER-bizottság)

KBER: Központi Bankok Európai Rendszere

KELER: Központi Elszámolóház és Értéktár Zrt.

KOMAB: Kommunikációs albizottság, a NEB egyik albizottsága

KSH: Központi Statisztikai Hivatal

LEGO: Jogi Bizottság (KBER-bizottság)

MOC: Piaci Műveletek Bizottsága (KBER-bizottság)

MPC: Monetáris Politikai Bizottság (KBER-bizottság)

NÁT: nemzeti euroátállási terv

NEB: Nemzeti Euro Koordinációs Bizottság

NSB: Nemzeti SEPA Bizottság (lásd: SEPA)

O/N, overnight betét/hitel: egynapos betét/hitel

OECD: Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet

OSAP: Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program

PSSC: Fizetési és Elszámolási Rendszerek Bizottsága (KBER-bizottság)

PSZAB: Pénzügyi szektor albizottság, a NEB egyik albizottsága

PSZÁF: Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete

SEPA: Single Euro(pean) Payment Area, Egységes Európai Pénzforgalmi Térség, az EU célkitűzése annak érdekében, hogy a belső piacon a fizetési forgalom lebonyolításának színvonala belátható időn belül érje el a tagállamokon belül tapasztalható nívót.

STC: Statisztikai Bizottság (KBER-bizottság)

SWIFT: Pénzügyi üzenetek biztonságos továbbítására szakosodott nemzetközi társaság.

TARGET: Transzeurópai automatizált valós idejű bruttó expressez átutalási rendszer, az euroövezet VIBER-rendszere.

VIBER: Valós Idejű Bruttó Elszámolási Rendszer, MNB által működtetett fizetési rendszer.

Fogalmak magyarázata

Devizaswapügylet: Olyan – általában rövid lejáratra kötött – ügylet, amely különböző devizák cseréjét és az ügylet lezárásakor a szerződésben – a keresztárfolyam és a devizák kamatrátaja által – meghatározott áron történő visszacserélését foglalja magába.

Duration: A kötvények hátralévő átlagos futamideje. A kötvény, illetve a kötvényekből álló portfólió kockázatosságának jellemzésére használt mérőszám.

Elszámolás (klíring): A fizetési műveletek ellenőrzése, továbbítása, a bankközi követelések és tartozások meghatározott szabályok szerinti kiszámítása; értékpapírügyletek esetében a kötések párosítása, megerősítése, a tartozások és követelések kiszámítása, a felmerülő pénzügyi kockázat kezelése.

ERM-II árfolyam-mechanizmus (ERM-II, Exchange Rate Mechanism II): az euroövezet országai és a GMU harmadik szakaszában részt nem vevő uniós tagállamok közötti, az árfolyam-politikai együttműködés feltételeit megteremtő árfolyamrendszer. Az ERM-II rögzített, de kiigazítható árfolyamok multilaterális rendszere, melyben a középárfolyamot normál $\pm 15\%$ -os ingadozási sáv övezi. A középárfolyammal és adott esetben a szűkebb ingadozási sávval kapcsolatos döntéseket az érintett tagállam, az euroövezet országai, az EKB és a mechanizmusban részt vevő többi tagállam kölcsönös megállapodásával hozzák meg.

FX-swapügylet: lásd devizaswapügylet

IMF-tartalékkvóta: az IMF-be SDR-ben (Special Drawing Right = különleges lehívási jog) befizetett IMF-kvóta szabadon lehívható – még le nem hívott – hányada.

Kamatláb futures: A kamatláb futures olyan tőzsdei ügylet, ahol a jövőbeni elszámolás alapja meghatározott mennyiségű, szabványosított (kontraktusban kifejezett), az üzletkötéskor meghatározott kamatozású betétállomány.

Kamatkozó devizaswap- (currency swap) ügylet: Olyan – általában közép, illetve hosszú lejáratra kötött – ügylet, amely

különböző devizák cseréjét, a tőke utáni kamatfizetések sorozatát és az ügylet lezárásakor a tőkék törlesztését foglalja magában.

Kamatswap: valamely tőkeösszegre rögzített kamatláb alapján számított fix kamat és – bizonyos piaci kamatlábhöz, fel-tételhez igazított – változó kamatláb alapján számított változó kamatösszeg meghatározott időközönkénti cseréje.

Kiegyenlítési tartalék: A forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka és a deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka az MNB saját tőkéjének részét képező tartalékok, melyeket negatív egyenlegük esetén a negatív egyenleg mértékéig a központi költségvetés a tárgyévét követő év március 31-ig a megfelelő kiegyenlítési tartalék javára megtérít. A térítést a tárgyévi mérlegben a központi költségvetéssel szembeni követelések között kell kimutatni.

Forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka: A devizaeszközöknek és -forrásoknak a forintárfolyam változásából adódó nem realizált árfolyamnyereségét, illetve árfolyamvesztését a saját tőke részét képező forintárfolyam kiegyenlítési tartalékában kell kimutatni.

Deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka: A devizában fennálló, értékpapírokon alapuló követelések (kivéve a visszavásárolt devizakötvények) piaci értéke és beszerzési értéke közötti értékelési különbözetet a saját tőke részét képező deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartalékában kell kimutatni.

Monetáris pénzügyi intézmények: A jegybank, a hitelintézetek és a pénzügyi alapok együttesen alkotják a pénzügyi vállalatokon belül ezt az intézményi kategóriát.

Opció ügylet: A devizaopció tulajdonosa számára jogot jelent, de nem kötelezettséget egy bizonyos mennyiségű deviza egy másik devizával szembeni vételére vagy eladására előre

meghatározott árfolyamon, előre meghatározott időpontban vagy időpontig. Az opció eladója (kiírója) számára – amennyiben az opció birtokosa gyakorolja a jogot – mindez kötelezettségként értelmezendő.

Pénzügyi alapok: A pénzügyi alapokhoz azok a befektetési alapok sorolandók, amelyek befektetési jegyei likviditás szempontjából a bankbetétekhez hasonlóak, és eszközeiket 85%-ban pénzügyi eszközökbe vagy maximum 1 éves hátralévő lejáratú transzferálható, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírokba, vagy pénzügyi eszközök kamataihoz hasonló megtérülésű eszközökbe fektetik.

Pénzügyi eszközök: alacsony kockázatú, likvid, olyan piacon forgó értékpapírok, ahol nagy forgalmat bonyolítanak le nagy mennyiségű papírokkal, és ahol ezek készpénzre váltása azonnal és alacsony költséggel lehetséges.

Repo- és fordított repoügylet: Olyan megállapodás, amely értékpapír tulajdonjogának átruházásáról rendelkezik a szerződéskötéssel egyidejűleg meghatározott vagy meghatározandó jövőbeli időpontban történő visszavásárlási kötelezettség mellett, meghatározott visszavásárlási áron. Az ügylet futamideje alatt a vevő az ügylet tárgyát képező értékpapírt megszerezheti, és azzal szabadon rendelkezhet (szállítási repoügylet), vagy nem szerezheti meg, azzal szabadon nem rendelkezhet, ilyenkor az értékpapír a vevő javára a futamidő alatt óvadékként kerül elhelyezésre (óvadéki repoügylet).

Teljesítés (kiegyenlítés): A bankok közötti tartozások és követelések végleges rendezése közös bankjuknál, jellemzően az MNB-nél vezetett számlán.

VaR (value at risk – kockázatosított érték): A kockázatok mérésére szolgáló módszer, a VaR adott időintervallum alatt várható legnagyobb veszteséget méri adott konfidenciaszint mellett.

B) rész

**A Magyar Nemzeti Bank
2008. évi auditált éves beszámolója**

1. Auditori jelentés

KPMG Hungária Kft.
Váci út 99.
H-1139 Budapest
Hungary

Telefon: +36 (1) 887 71 00
+36 (1) 270 71 00
Telefax: +36 (1) 887 71 01
+36 (1) 270 71 01
e-mail: info@kpmg.hu
Internet: www.kpmg.hu

Független könyvvizsgálói jelentés

A Magyar Nemzeti Bank tulajdonosának

Elvégeztük a Magyar Nemzeti Bank (továbbiakban „a Bank”) mellékelt 2008. évi éves beszámolójának a könyvvizsgálatát, amely éves beszámoló a 2008. december 31-i fordulónapra elkészített mérlegből – melyben az eszközök és források egyező végösszege 7.366.519 M Ft, a mérleg szerinti eredmény 5.464 M Ft veszteség –, és az ezen időponttal végződő évre vonatkozó eredménykimutatásból, valamint kiegészítő mellékletből áll.

A vezetés felelőssége a pénzügyi kimutatásokért

Az éves beszámolóban a számviteli törvényben foglaltak és a Magyarországon elfogadott általános számviteli elvek szerint történő elkészítése és valós bemutatása az ügyvezetés felelőssége. Ez a felelősség magában foglalja az akár csalásból, akár hibából eredő, lényeges hibás állításoktól mentes pénzügyi kimutatások elkészítése és valós bemutatása szempontjából releváns belső ellenőrzés kialakítását, bevezetését és, fenntartását; a megfelelő számviteli politika kiválasztását és alkalmazását, valamint az adott körülmények között ésszerű számviteli becslések elkészítését.

A könyvvizsgáló felelőssége

A mi felelősségünk az éves beszámoló véleményezése az elvégzett könyvvizsgálat alapján, valamint az üzleti jelentés és az éves beszámoló összhangjának megítélése. A könyvvizsgálatot a magyar Nemzeti Könyvvizsgálói Standardok (amelyek minden lényeges vonatkozásban összhangban állnak a Nemzetközi Könyvvizsgálói Standardokkal) és a könyvvizsgálatra vonatkozó – Magyarországon érvényes – törvények és egyéb jogszabályok alapján hajtottuk végre. A fentiek megkövetelik, hogy megfeleljünk releváns etikai követelményeknek, valamint hogy a könyvvizsgálatot úgy tervezzük meg és végezzük el, hogy kellő bizonyosságot szerezzünk arról, hogy a pénzügyi kimutatások nem tartalmaznak lényeges hibás állításokat.

A könyvvizsgálat magában foglalja olyan eljárások végrehajtását, amelyek célja könyvvizsgálói bizonyítékot szerezni a pénzügyi kimutatásokban szereplő összegekről és közzétételekről. A kiválasztott eljárások, beleértve a pénzügyi kimutatások akár csalásból, akár hibából eredő, lényeges hibás állításai kockázatának felmérését is, a könyvvizsgáló megítélésétől függenek. A kockázatok ilyen felmérésekor a könyvvizsgáló a pénzügyi kimutatások ügyvezetés általi elkészítése és valós bemutatása szempontjából releváns belső ellenőrzést azért mérlegeli, hogy olyan könyvvizsgálói eljárásokat tervezzen meg, amelyek az adott körülmények között megfelelőek, de nem azért, hogy a Bank belső ellenőrzésének hatékonyságára vonatkozóan véleményt mondjon. A könyvvizsgálat magában foglalja továbbá az alkalmazott számviteli alapelvek megfelelőségének és az ügyvezetés számviteli becslései ésszerűségének, valamint a pénzügyi kimutatások átfogó bemutatásának értékelését. Az üzleti jelentéssel kapcsolatos munkánk az üzleti jelentés és az éves beszámoló összhangjának megítélésére korlátozódott és nem tartalmazta egyéb, a Bank nem auditált számviteli nyilvántartásaiból levezetett információk áttekintését.

Meggyőződésünk, hogy a megszerzett könyvvizsgálói bizonyíték elegendő és megfelelő alapot nyújt a könyvvizsgálói záradékunk (véleményünk) megadásához.

Záradék (vélemény)

A könyvvizsgálat során a Magyar Nemzeti Bank éves beszámolóját, annak részeit és tételeit, azok könyvelési és bizonylati alátámasztását az érvényes nemzeti könyvvizsgálati standardokban foglaltak szerint felülvizsgáltuk, és ennek alapján elegendő és megfelelő bizonyosságot szereztünk arról, hogy az éves beszámolót a számviteli törvényben foglaltak és a Magyarországon elfogadott általános számviteli elvek szerint készítették el. Véleményünk szerint az éves beszámoló a Magyar Nemzeti Bank 2008. december 31-én fennálló vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről megbízható és valós képet ad. Az üzleti jelentés az éves beszámoló adataival összhangban van.

Budapest, 2009. április 15.

KPMG Hungária Kft.
Kamara/bejegyzés: 000202

Henyé István
Partner, Bejegyzett könyvvizsgáló
Igazolvány szám: 005674

2. A Magyar Nemzeti Bank mérlege

millió forint

Kiegészítő melléklet kapcsolódó fejezete	ESZKÖZÖK (Aktívák)	2007. 12. 31.	2008. 12. 31.	Változás
	1	2	3	3-2
	I. Követelések forintban	149 512	536 526	387 014
4.3.	1. Központi költségvetéssel szembeni követelések	149 511	360 005	210 494
4.17.	ebből: deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartalékának megtérítésére irányuló követelés*	2 799	0	-2 799
4.7.	2. Hitelintézetekkel szembeni követelések	0	176 520	176 520
	3. Egyéb követelések	1	1	0
	II. Követelések devizában	4 436 866	6 689 214	2 252 348
4.9.	1. Arany- és devizatartalék	4 091 604	6 296 749	2 205 145
4.4.	2. Központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések	7 583	4 970	-2 613
	3. Hitelintézetekkel szembeni devizakövetelések	0	0	0
4.10.	4. Egyéb devizakövetelések	337 679	387 495	49 816
	III. Banküzemi eszközök	36 764	36 587	-177
4.13.	ebből: Befektetett eszközök	36 101	36 418	317
4.15.	IV. Aktív időbeli elhatárolások	80 954	104 192	23 238
	V. ESZKÖZÖK ÖSSZESEN (I+II+III+IV)	4 704 096	7 366 519	2 662 423
Kiegészítő melléklet kapcsolódó fejezete	FORRÁSOK (Passzívák)	2007. 12. 31.	2008. 12. 31.	Változás
	1	2	3	3-2
	VI. Kötelezettségek forintban	4 005 524	4 793 968	788 444
4.5.	1. Központi költségvetés betétei	196 816	127 637	-69 179
4.8.	2. Hitelintézetek betétei	1 062 380	1 121 287	58 907
	3. Forgalomban lévő bankjegy és érme	2 188 951	2 294 106	105 155
4.11.	4. Egyéb betétek és kötelezettségek	557 377	1 250 938	693 561
	VII. Kötelezettségek devizában	583 067	2 222 394	1 639 327
4.5.	1. Központi költségvetés betétei	58 130	1 518 273	1 460 143
4.8.	2. Hitelintézetek betétei	1 086	27 410	26 324
4.11.	3. Egyéb kötelezettségek devizában	523 851	676 711	152 860
4.14.	VIII. Céltartalék	1 740	9 157	7 417
	IX. Banküzem egyéb forrásai	15 999	16 963	964
4.15.	X. Passzív időbeli elhatárolások	22 984	21 574	-1 410
4.16.	XI. Saját tőke	74 782	302 463	227 681
	1. Jegyzett tőke	10 000	10 000	0
	2. Eredménytartalék	31 507	14 925	-16 582
	3. Értékelési tartalék	0	0	0
4.17.	4. Forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka	49 857	236 258	186 401
4.17.	5. Deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka	0	46 744	46 744
	6. Mérleg szerinti eredmény	-16 582	-5 464	11 118
	XII. FORRÁSOK ÖSSZESEN (VI+VII+VIII+IX+X+XI)	4 704 096	7 366 519	2 662 423

* Az MNB tv. 17. § (4) bekezdése alapján a központi költségvetés a 2007. évi deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartalékának negatív egyenlege miatti követelést 2008. március 31-ig megtérítette.

Budapest, 2009. április 15.

Simor András,
a Magyar Nemzeti Bank elnöke

3. A Magyar Nemzeti Bank eredménykimutatása

millió forint

Kiegészítő melléklet kapcsolódó fejezete	BEVÉTELEK	2007	2008	Változás
	1	2	3	3-2
4.19.	I. Forintban elszámolt kamat- és kamatjellegű bevételek	12 167	22 337	10 170
	1. Központi költségvetéssel szembeni követelések kamatbevételei	11 886	14 317	2 431
	2. Hitelintézetekkel szembeni követelések kamatbevételei	271	6 188	5 917
	3. Egyéb követelések kamatbevételei	0	0	0
	4. Forintban elszámolt kamatjellegű bevételek	10	1 832	1 822
4.19.	II. Devizában elszámolt kamat- és kamatjellegű bevételek	209 002	204 446	-4 556
	1. Devizatartalékok utáni kamatbevételek	164 082	182 722	18 640
	2. Központi költségvetéssel szembeni követelések kamatbevételei	5 199	0	-5 199
	3. Hitelintézetekkel szembeni követelések kamatbevételei	6	2	-4
	4. Egyéb követelések kamatbevételei	3 169	2 896	-273
	5. Devizában elszámolt kamatjellegű bevételek	36 546	18 826	-17 720
4.20.	III. Devizaárfolyam-változásból származó bevételek	13 482	26 404	12 922
4.19.	IV. Pénzügyi műveletek realizált nyeresége	2 298	12 140	9 842
4.22.	V. Egyéb bevételek	5 182	4 333	-849
	1. Jutalékbevételek	981	891	-90
4.23.	2. Jutaléktól eltérő egyéb bevételek	4 201	3 442	-759
4.14.	VI. Céltartalék-felhasználás	57	940	883
4.14.	VII. Értékvesztés-visszairás	192	1 385	1 193
4.24.	VIII. Banküzem bevételei	275	181	-94
	IX. BEVÉTELEK ÖSSZESEN (I+II+III+IV+V+VI+VII+VIII)	242 655	272 166	29 511
Kiegészítő melléklet kapcsolódó fejezete	RÁFORDÍTÁSOK	2007	2008	Változás
	1	2	3	3-2
4.19.	X. Forintban elszámolt kamat- és kamatjellegű ráfordítások	161 781	183 687	21 906
	1. Központi költségvetés betéeteinek kamatráfordításai	31 163	33 469	2 306
	2. Hitelintézeti betétek kamatráfordításai	55 326	80 860	25 534
	3. Egyéb betétek kamatráfordításai	75 292	69 358	-5 934
	4. Forintban elszámolt kamatjellegű ráfordítások	0	0	0
4.19.	XI. Devizában elszámolt kamat- és kamatjellegű ráfordítások	59 067	34 468	-24 599
	1. Központi költségvetés betéeteinek kamatráfordításai	2 910	5 120	2 210
	2. Hitelintézeti betétek kamatráfordításai	446	268	-178
	3. Egyéb kötelezettségek kamatráfordításai	16 277	11 899	-4 378
	4. Devizában elszámolt kamatjellegű ráfordítások	39 434	17 181	-22 253
4.20.	XII. Devizaárfolyam-változásból származó ráfordítások	4 470	17 220	12 750
4.21.	XIII. Bankjegy- és érmegyártás költsége	9 047	6 993	-2 054
4.19.	XIV. Pénzügyi műveletek realizált vesztesége	6 805	8 298	1 493
4.22.	XV. Egyéb ráfordítások	1 630	3 313	1 683
	1. Jutalékráfordítások	511	434	-77
4.23.	2. Jutaléktól eltérő egyéb ráfordítások	1 119	2 879	1 760
4.14.	XVI. Céltartalékképzés	1 740	8 357	6 617
4.14.	XVII. Értékvesztés	0	0	0
4.24.	XVIII. Banküzem működési költségei és ráfordításai	14 697	15 294	597
	XIX. RÁFORDÍTÁSOK ÖSSZESEN (X+XI+XII+XIII+XIV+XV+XVI+XVII+XVIII)	259 237	277 630	18 393
	XX. Tárgyévi eredmény (IX-XIX)	-16 582	-5 464	11 118
	XXI. Eredménytartalék igénybevétele osztalékra	0	0	0
	XXII. Fizetett (jávahagyott) osztalék	0	0	0
	XXIII. Mérleg szerinti eredmény (XX+XXI-XXII)	-16 582	-5 464	11 118

Budapest, 2009. április 15.

Simor András,
a Magyar Nemzeti Bank elnöke

4. Kiegészítő melléklet

4.1. AZ MNB SZÁMVITELI POLITIKÁJA

A Magyar Nemzeti Bank (MNB) tulajdonosa a magyar állam, a tulajdonosi jogokat az államháztartásért felelős miniszter (továbbiakban a részvényes) gyakorolja.

A MNB számviteli politikáját a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Számviteli tv.), a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2001. évi LVIII. törvény (a továbbiakban: MNB tv.) és a Magyar Nemzeti Bank éves beszámolóképzési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 221/2000. (XII. 19.) kormányrendelet (a továbbiakban: MNB r.) keretei közt alakítja ki.

2004. május elsejétől az MNB a Magyar Köztársaságnak az Európai Unióhoz történő csatlakozásáról szóló, nemzetközi szerződést kihirdető törvény hatálybalépésének napjától a Központi Bankok Európai Rendszerének (KBER) tagja.

Az alábbiakban röviden bemutatjuk az MNB számviteli rendszerét, az általánostól eltérő értékelési és eredményszámolási szabályait.

4.1.1. Az MNB számviteli rendszerének jellemzői

Az MNB könyvvezetése során alkalmazott egyik alapelv, hogy a gazdasági eseményeket a tényleges felmerülés időpontjának megfelelő dátummal kell a könyvekben rögzíteni, amennyiben az a számvitelileg még le nem zárt évre vonatkozik. Ennek a devizaárfolyam-nyereségek és -veszteségek pontos meghatározása szempontjából van különös jelentősége (lásd értékelési szabályok), elsősorban a devizaeladások és -vásárlások esetében. A devizaátváltással járó azonnali devizaügyletek az üzletkötés napjával kerülnek a könyvekben rögzítésre. Az ilyen ügyletekből eredő követelések és kötelezettségek az MNB devizapozícióját az üzletkötés napjától módosítják. Ugyanezt az eljárást követi az MNB a fedezeti célú határidős ügyletek mérlegben megjelenő átértékelési különbözetének könyvelésekor is.

Az MNB naponta elszámolja:

- a devizaeszközei és -forrásai, illetve mérlegben kívül kimutatott, fedezeti határidős ügyletekből származó követelési és kötelezettségei átértékeléséből eredő devizaárfolyam-különbözeteket, valamint
- a mérlegben szereplő és a mérlegben kívül kimutatott, fedezeti ügyletekből származó követelések és kötelezettségek időarányos kamatához kapcsolódó időbeli elhatárolásokat.

Az MNB r. rendelkezése értelmében az MNB a számviteli politikájában rögzített módon, a tulajdonos részére történő adat szolgáltatás céljából, minden negyedévben köteles eszköz- és forrásszámláit, valamint eredményszámláit lezárni, és főkönyvi kivonatot készíteni.

Az MNB belső célra ennél gyakrabban, havonta készít mérleget és eredménykimutatást, és ezek alátámasztására havonta végrehajtja:

- a deviza-értékpapírok piaci értékelését, kivéve a visszavásárolt saját kibocsátású devizakötvényeket,
- a napi átértékelés során képződő árfolyamnyereség vagy -veszteség realizált, illetve nem realizált részre történő szétbontását és elszámolását,
- az értékcsökkenési leírás elszámolását.

A negyedéves zárlat során az MNB minősíti az egyéb célú határidős ügyletekből és nemzetközi szerződéseken alapuló értékpapír-kölcsönzési tevékenységéből eredő mérlegen kívül nyilvántartott függő és jövőbeni követeléseit és kötelezettségeit, év végén pedig az előbbieken túl a befektetett eszközöket, követeléseket és egyéb mérlegen kívül nyilvántartott kötelezettségeit. A minősítés alapján megállapítja és elszámolja a szükséges értékvesztés, valamint a kötelezettségekhez kapcsolódó céltartalék mértékét.

A mérlegkészítés időpontja a tárgyévet követő év január 15-e.

A jogszabályok szerint az MNB az Országgyűlés felé is beszámolási kötelezettséggel tartozik. Az MNB az Országgyűlésnek és a tulajdonosi jogokat az MNB tv.-ben szabályozott módon gyakorló államháztartásért felelős Pénzügyminisztériumnak egyetlen beszámolót készít. Ez az Éves jelentés, amely az MNB szervezetét, gazdálkodását és tárgyévi tevékenységét bemutató üzleti jelentést, valamint a felügyelőbizottság jóváhagyása után a részvényes által részvényesi határozattal elfogadott, Számviteli tv. szerinti éves beszámolót tartalmazza. Az MNB az Éves jelentést az interneten teljes terjedelmében nyilvánosságra hozza. Az internetes honlap címe: www.mnb.hu.

Az MNB r. rendelkezései szerint az MNB nem köteles konszolidált beszámolót készíteni. Tekintettel arra, hogy a befektetések mérleg- és eredményhatása nem számottevő, az MNB konszolidált beszámolót nem készít.

A Számviteli tv. alapján az éves beszámoló könyvvizsgálata kötelező. Az MNB könyvvizsgálója Henye István (KPMG Hungária Kft.), kamarai tagsági száma: 005674.

Az éves beszámoló aláírására jogosult vezető Simor András, a Magyar Nemzeti Bank elnöke.

A számviteli szolgáltatásokért felelős vezető Kalina Gábor, PM regisztrációs száma: 176115.

4.1.2. Alkalmazott főbb értékelési elvek

A központi költségvetéssel szembeni követelések

A központi költségvetéssel szembeni követelések között kimutatott értékpapírok kamatokkal csökkentett beszerzési értéken szerepelnek a mérlegben. A kamatokat nem tartalmazó vételár és a névérték közötti különbözetet mint árfolyamnyereséget vagy -vesztéset az MNB időarányosan számolja el eredményében.

A központi költségvetéssel szembeni követelések között jelenik meg a kiegyenlítési tartalékok esetleges (év végi negatív egyenlege miatti) megtérítésével kapcsolatos követelés is.

A költségvetéssel szembeni követelésekre értékvesztést elszámolni nem lehet.

Devizaeszközök és -források értékelése, a devizaárfolyam-nyereség elszámolása

Az MNB valamennyi devizaeszközét és -forrását a beszerzés napján érvényes hivatalos árfolyamon veszi nyilvántartásba a könyvekben. Amennyiben egy devizakövetelés vagy -kötelezettség devizakonverzió miatt jön létre, úgy a devizaátváltás során ténylegesen alkalmazott és a hivatalos árfolyam eltéréséből eredő árfolyamnyereséget vagy -vesztéset az adott napra konverziós eredményként elszámolja, és az eredménykimutatásban a devizaárfolyam-változásból származó eredménysorokon jeleníti meg.

Az MNB devizaeszközeit és -forrásait, valamint fedezeti célú határidős ügyletekből eredő, mérlegen kívüli követeléseit és kötelezettségeit naponta a hivatalos árfolyam változásának megfelelően átértékeli. Az átértékelés következtében a mérleg devizában denominált tételei a december 31-én érvényes hivatalos árfolyamon átértékelt összegben szerepelnek. Az átértékelési körnek nem képezik részét a devizában könyvelt banküzemi eszközök és források (kivéve a külföldi befektetések), valamint a devizában könyvelt időbeli elhatárolások, továbbá az egyéb célú határidős ügyletek.

A devizában befolyt eredmény az adott napi hivatalos árfolyamon kerül az eredményben elszámolásra.

Az időbeli elhatárolások napi könyvelését az előző napi időbeli elhatárolások visszavezetése előzi meg, így a devizában könyvelt időbeli elhatárolások átértékelés nélkül is hivatalos árfolyamon szerepelnek a mérlegben.

A napi átértékelés során képződő devizaárfolyam-nyereségből, illetve -veszteségből csak a realizált árfolyameredményt lehet az eredményben elszámolni, míg a nem realizált eredményt a saját tőkében, a forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka soron kell kimutatni.

Realizált eredmény deviza eladásakor, illetve – amennyiben az adott devizanemben az átértékelés alá eső követelések összegét meghaladja az ugyanilyen kötelezettségek összege – devizavásárláskor keletkezik. A realizált eredmény az eladott, illetve megvásárolt devizaösszeg hivatalos árfolyamon számított értékének és átlagos beszerzési árfolyamon számított értékének a különbsége.

Deviza-értékpapírok

A deviza-értékpapírokat piaci értéken kell kimutatni. A deviza-értékpapírok esetében az értékelés napján érvényes piaci érték és a nyilvántartási érték közötti különbözet a deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartalékában szerepel. Az értékpapírok eladásakor, illetve lejáratukor realizálódó árfolyamnyereséget vagy -veszteséget a pénzügyi műveletek realizált nyeresége és -vesztesége eredmény soron kell kimutatni.

Az MNB értékpapír-állományát a december 31-én érvényes piaci árak alapján értékeli, ugyanakkor igazodva az európai és japán tőzsdék december 31-i szünnapjához, az ott jegyzett értékpapírok esetében az értékelés december 30-án, az utolsó elérhető érvényes piaci árak alapján történik.

Az MNB által korábban külföldön kibocsátott, majd később visszavásárolt értékpapírokat bruttó módon, azaz az egyéb devizakövetelések soron kell kimutatni. A visszavásárolt saját kibocsátású devizakötvények a bekerülési értéken történő értékelés általános szabályai szerint kerülnek értékelésre. A visszavásárolt kötvények után járó kamat bevételként és ráfordításként is elszámolásra kerül.

A repo (értékpapír-visszavásárlási) ügyleteket hitel-betét ügyletként kell elszámolni, és az ügyletbe tartozó jövőbeli értékpapír-követelést vagy -kötelezettséget a mérleg alatti tételek között kell nyilvántartani.

IMF-kvótával kapcsolatos elszámolások

Az IMF-kvóta devizában befizetett része – mint SDR-ben denominált, lehívható követelés – a devizatartalék része.

A kvóta másik része (amelyet nem kellett az IMF-nek átutalni) a mérlegben az egyéb devizakövetelések soron szerepel. Ezzel szemben forrásoldalon az IMF forintbetétje áll. Az MNB-nek legalább évente gondoskodnia kell arról, hogy az IMF forintbetétjének nagysága megegyezzen a be nem fizetett kvóta SDR-ben meghatározott értékének forint megfelelőjével. Mivel ez a betétszámla a leírtaknak megfelelően csak formailag forint, a mérlegben az egyéb devizakövetelések soron szerepel.

Határidős ügyletek elszámolása

Az MNB a határidős ügyleteket az üzletkötés célja alapján két csoportba sorolja: fedezeti ügyletek, illetve egyéb céllal kötött ügyletek.

Fedezetinek minősülnek azok az ügyletek, amelyek egy meghatározott eszköz- vagy forráscsoport, illetve pozíció devizaárfolyam- vagy piaciérték-változásából eredő kockázatát csökkentik, azokhoz egyértelműen hozzárendelték, és az ügylet indításakor kifejezetten fedezeti ügyletként jelölték meg. Fedezeti ügyletnek minősülnek továbbá a költségvetéssel, illetve annak megbízásából külföldi partnerrel kötött határidős ügyletek.

A határidős ügyleteket mérlegen kívüli követelésként, illetve kötelezettséggént kell kimutatni. A fedezeti ügyletekből eredő devizakövetelések és -kötelezettségek összevont átértékelési különbözetét (előjelüknek megfelelően az egyéb devizakövetelések vagy -kötelezettségek soron, illetve a központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések vagy -kötelezettségek soron), valamint időarányos kamatukat (időbeli elhatárolásként) a mérlegben kell kimutatni.

Az egyéb célú határidős ügyletek lezárulásakor az ilyen ügyletek eredményét a devizaügyletek esetén a devizaárfolyam-változásból származó bevételek, illetve ráfordítások, a kamatváltozáshoz kapcsolható ügyletek esetén pedig a kamatjellegű bevételek, illetve ráfordítások soron kell az eredményben kimutatni. Az ilyen ügyletek nem értékelődnek át, de az óvatosság elve alapján az ügyletek esetleges negatív piaci értékével megegyező céltartalékokat kell képezni negyedévente.

Banküzemi eszközök és források

A banküzem eszközei és forrásai mérlegsorokon kerülnek kimutatásra az alábbiak:

- azok a követelések és kötelezettségek, amelyek a jegybanki feladatokkal, banki működéssel közvetlenül nem hozhatók kapcsolatba (pl. adókkal, járulékokkal, munkavállalókkal kapcsolatos elszámolások, szállítók, nem jegybanki célú, még nem értékesített nemesfémkészlet), továbbá
- a hivatalos fizetőeszköznek már nem minősülő, még be nem váltott bankjegyekből eredő kötelezettségek, valamint
- a befektetések és
- a szervezeti működéshez szükséges eszközök (immateriális javak, tárgyi eszközök, készletek).

Az MNB mérlegében pénzeszközök nem szerepelnek. A jegybank a készpénz kibocsátója: a pénztárában, illetve értéktárában lévő készpénzkészlet – mivel nincs forgalomban – a forrásoldalon a bankjegy- és érmeállományból kerül levonásra.

Az MNB által alkalmazott értékcsökkenési leírási kulcsok

Megnevezés	2007. 12. 31.	2008. 12. 31.
Vagyoni értékű jogok	17,0%	17,0%
Szellemi termékek	20,0–50,0%	14,5–50,0%
Alapítás–átszervezés (maximum)	20,0%	20,0%
Épületek	3,0%	3,0%
Járművek	12,0–25,0%	10,0–25,0%*
Híradás-technikai eszközök, irodai eszközök, gépek	9,0–33,0%	9,0–50,0%
Számítástechnikai berendezések	14,5–33,0%	9,0–50,0%
Emissziós gépek	20,0–50,0%	5,0–50,0%
Műszerek, mérőeszközök	14,5–33,0%	9,0–33,0%
Bankbiztonsági eszközök	9,5–33,0%	2,0–33,0%
Egyéb fel nem sorolt eszközök**	14,5–33,0%	6,5–33,0%

* 25%-os maradványértékkel.

** Pl. irodai berendezés és felszerelés, egyéb berendezés.

A vagyontárgyak értékcsökkenésének meghatározására az elvárható hasznos élettartam alapján a fent megadott százalékos kulcsok az irányadók, azonban ettől a tényleges használati idő függvényében el kell térni. A bank minden esetben lineáris leírási kulcsot alkalmaz.

A 2007. évhez képest az alkalmazott értékcsökkenési leírási kulcsokban jelentős változások történtek, amelyeket a 2008. január 1. után történt új beszerzésekre kell alkalmazni. Az egyes eszközcsoportok leírási kulcsai részletesebbé váltak annak érdekében, hogy jobban tükrözzék a különböző vagyontárgyak rendeltetésszerű használati idejét.

4.2. A MAKROGAZDASÁGI FOLYAMATOK HATÁSA AZ MNB 2008. ÉVI MÉRLEGÉRE ÉS EREDMÉNYÉRE

Az MNB mérlegének és eredményének alakulását elsősorban a monetáris politika céljai és választott eszközei, valamint a hazai és nemzetközi gazdasági folyamatok határozzák meg.

2008-ban – a forint árfolyamának gyengülése következtében – a teljes nettó átértékelési hatás 195,6 milliárd forint nyereség volt. Az év során a forint hivatalos árfolyama igen széles sávban ingadozott. A forint hivatalos árfolyama és átlagos bekerülési árfolyama közötti eltérés az előző év végéhez képest közel négyszeresére, azaz 12,7 forint/euróra nőtt. Ennek ellenére a tárgyévi 9,2 milliárd forintos nettó realizált devizaárfolyam-nyereség alig haladta meg a bázisidőszaki értéket. Ez 2008 második, de még inkább harmadik negyedévét jellemző igen erős forint/euro árfolyammal magyarázható, amikor a hivatalos és az átlagos bekerülési árfolyam különbsége negatív volt, így az MNB árfolyamvesztéséget realizált. Ugyanakkor 2008 első és negyedik negyedévében ellentétes hatások érvényesültek, ezért az MNB-nek a devizaárfolyam változásából nyeresége származott. A forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka 2008-ban 186,4 milliárd forinttal 236,3 milliárd forintra emelkedett.

A nettó kamat- és kamatjellegű eredmény 8,6 milliárd forint nyereség volt 2008-ban, ami 8,3 milliárd forintos eredményjavulást jelentett az előző évhez képest. A kamategyenleget javította a nettó devizapozíció állományának növekedése és a devizatartalék éves hozamának emelkedése miatt bekövetkezett deviza-kamatnyereség növekedése. A kamategyenleget rontotta a 2008. évi átlagos jegybanki alapkamat előző évinél 88 bázisponttal magasabb szintje miatti forint kamatrátfordítás-növekedés.

Az eredményre ható tényezőkről lásd részletesen az Üzleti jelentés 3.10. fejezetét.

4.3. A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉssel SZEMBENI FORINTKÖVETELÉSEK

millió forint

Mérleg sor	Hátralévő futamidő	Állomány		Változás
		2007. 12. 31.	2008. 12. 31.	
	1 éven belüli lejáratú államkötvények	1 449	51 749	50 300
	1–5 éven belüli lejáratú államkötvények	5 706	160 054	154 348
	5 éven túli lejáratú államkötvények	139 557	148 202	8 645
	Értékpapírok	146 712	360 005	213 293
	Deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka miatti követelés	2 799	0	-2 799
I.1.	Központi költségvetéssel szembeni követelések összesen	149 511	360 005	210 494

Az állampapírok állománya 2008-ban 213,3 milliárd forinttal emelkedett annak következtében, hogy a jegybank az utolsó negyedévben az állampapírpiac likviditási zavarainak enyhítése érdekében, a másodlagos piacon állampapírokat vásárolt.

A deviza-értékpapírok piaci értékeléséhez kapcsolódó kiegyenlítési tartalék 2007. év végi negatív egyenlege miatti követelés 2,8 milliárd forint volt, amit a költségvetés az MNB tv. 17. § (4) bekezdése alapján 2008. március 31-ig megtérített.

2008. december 31-én a deviza-értékpapírok, valamint a forintárfolyam-kiegyenlítési tartalékok egyenlege pozitív volt, így nem keletkezett követelés a központi költségvetéssel szemben.

2008-ban pénzbevonási nyereség nem képződött, ezért ezen a jogcímen a központi költségvetéssel szembeni követelések nem csökkentek. (Az MNB tv. 18. §-a szerint – melyet 2009. január 1-jétől hatályon kívül helyeztek – a pénzbevonásból származó nyereséget a költségvetés MNB-vel szemben fennálló adósságának csökkentésére kellett fordítani.)

4.4. A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉssel SZEMBENI DEVIZAKÖVETELÉSEK

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2007. 12. 31.	2008. 12. 31.	
	Központi költségvetéssel kötött swapok	0	335	335
	Központi költségvetéssel kötött currency swapok	7583	4635	-2948
II.2.	Központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések	7583	4970	-2613

A központi költségvetéssel kötött devizaswapok állománya egy 2008. december 30-i kötésnapon bonyolított forint-euro swapügyletből ered.

A központi költségvetéssel kötött currency swap ügyletek 4,6 milliárd forintos állományát az Államadósság Kezelő Központtal (ÁKK-val) 2002 júliusa előtt – a devizaadósság deviza- és kamatszerkezetének beállítására – kötött ügyletek teszik ki. Az előző évhez viszonyított 2,9 milliárd forintos állománycsökkenés a 2008-ban lejárt ügyletek 3,5 milliárd forint összegű csökkenéséből származott, amit a fennmaradó állományra elszámolt 0,6 milliárd forintos átértékelődés ellensúlyozott.

A központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések hátralévő futamidő szerinti lejárat szerkezete

millió forint

Mérlegsor	Hátralévő futamidő	Állomány		Változás
		2007. 12. 31.	2008. 12. 31.	
	- 1 éven belüli	2607	1911	-696
	- 1-5 éves	4589	3059	-1530
	- 5 éven túli	387	0	-387
II.2.	Központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések	7583	4970	-2613

A központi költségvetéssel kötött swapok devizaszerkezete

millió forint

Sorszám	Megnevezés	Állomány		Változás
		2007. 12. 31.	2008. 12. 31.	
1.	- HUF	0	133 210	133 210
2.	- EUR devizakör*	31 848	18 748	-13 100
3.	Swapkövetelések (1+2)	31 848	151 958	120 110
4	- HUF	0	485	485
5.	- EUR devizakör*	6 773	132 390	125 617
6.	- USD	17 492	14 113	-3 379
7.	Swapkötelezettségek (4+5+6)	24 265	146 988	122 723
8.	Nettó swapkövetelés (3-7)	7 583	4 970	-2 613

* Az euro devizakör az EUR-t és az árfolyam-kockázati szempontból ide sorolható egyéb európai devizákat (pl. GBP, CHF) tartalmazza.

4.5. A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS FORINT- ÉS DEVIZABETÉTEI

A központi költségvetés forintbetétei

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2007. 12. 31.	2008. 12. 31.	
	Kincstári egységes számla (KESZ)	196 401	127 203	-69 198
	Államadósság Kezelő Központ Zrt. betéte	351	371	20
	Egyéb	64	63	-1
VI.1.	Központi költségvetés betétei összesen	196 816	127 637	-69 179

A központi költségvetés devizabetétei

A központi költségvetéssel szembeni devizakötelezettségek állománya 2007. december 31-én 58 130 millió forint, 2008. december 31-én 1 518 273 millió forint volt.

A központi költségvetés devizabetéteinek mindegyike éven belüli lejáratú, állományuk 2007. december 31-hez képest jelentősen, 1460,1 milliárd forinttal növekedett. A növekedés legfőbb indoka, hogy a negyedik negyedévben az IMF-hitel lehívása után a beérkező devizát a költségvetés nem konvertálta forintra, hanem devizabetét-számláján helyezte el.

4.6. A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSSSEL SZEMBENI NETTÓ POZÍCIÓ ALAKULÁSA

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2007. 12. 31.	2008. 12. 31.	
I.1–VI.1.	Nettó forintpozíció	-47 305	232 368	279 673
II.2–VII.1.	Nettó devizapozíció	-50 547	-1 513 303	-1 462 756
	Összesen	-97 852	-1 280 935	-1 183 083

4.7. A HITELINTÉZETEKSEL SZEMBENI FORINTKÖVETELÉSEK

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2007. 12. 31.	2008. 12. 31.	
	Értékpapír fedezete mellett nyújtott hitel	0	176 520	176 520
	Felszámolás alatti hitelintézetek refinanszírozási hitelei	1384	0	-1 384
	Hitelintézetekkel szembeni bruttó követelések összesen	1384	176 520	175 136
	Hitelintézetekkel szembeni követelések értékvesztése	-1384	0	1 384
I.2.	Hitelintézetekkel szembeni követelések összesen	0	176 520	176 520

Az értékpapír fedezete mellett nyújtott hitelállomány döntően tenderes hitelekből származik amelyeket hazai bankok november és december hónapokban vettek igénybe.

A felszámolás alatt lévő hitelintézettel szembeni 1,4 milliárd forint összegű követelés 2008-ban a felszámolási eljárás befejeztével kivezetésre, az ugyanilyen összegű értékvesztés pedig visszaírásra került.

A forinthitelek mindegyike éven belüli lejáratú volt.

4.8. A HITELINTÉZETEKEL SZEMBENI NETTÓ POZÍCIÓ ALAKULÁSA

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2007. 12. 31.	2008. 12. 31.	
I.2–VI.2.	Nettó forintpozíció	-1 062 380	-944 767	117 613
II.3–VII.2.	Nettó devizapozíció	-1 086	-27 410	-26 324
	Összesen	-1 063 466	-972 177	91 289

A hitelintézetekkel szembeni nettó kötelezettségek 91,3 milliárd forinttal csökkentek 2008. december 31-re. A nettó forintpozíció az előző évhez viszonyítva 117,6 milliárd forinttal javult. A nettó devizapozíció változása a hitelintézeti devizabetétek 26,3 milliárd forintos növekedésének hatására következett be, melyből a belföldi hitelintézetek nettó swapkötelezettsége 19,1 milliárd forintot tett ki. 2008. év végén 3,4 milliárd forint volt a hitelintézetek által az MNB-nél elhelyezett rövid lejáratú pénzügyi devizabetétek állománya.

4.9. A JEGYBANKI ARANY- ÉS DEVIZATARTALÉK

Állományok forintban

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2007. 12. 31.	2008. 12. 31.	
	Aranykészlet	14 136	16 130	1 994
	IMF szabad kvóta	19 391	21 475	2 084
	Devizabetét	349 889	948 589	598 700
	Deviza-értékpapírok	3 608 796	5 231 307	1 622 511
	Deviza repoügyletek állománya	99 392	79 248	-20 144
II.1.	Arany- és devizatartalék összesen	4 091 604	6 296 749	2 205 145

Az MNB statisztikai célból rendszeresen publikálja a devizatartalék nagyságát. A statisztikai szabályok szerint a devizatartalék részét képezik ennek felhalmozott kamatai is, így a statisztikai és a számviteli szabályok szerinti devizatartalék nagysága eltér.

A felhalmozott kamatok nem tartalmazó devizatartalék forintban kifejezett állománya 2205,1 milliárd forinttal 6296,7 milliárd forintra nőtt 2008. december 31-re. A változásban az állományok növekedése és az árfolyam gyengülése egyaránt szerepet játszott.

Állományok euróban

millió euro

Mérlegsor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2007. 12. 31.	2008. 12. 31.	
	Aranykészlet	56	61	5
	IMF szabad kvóta	77	81	4
	Devizabetét	1 381	3 583	2 202
	Deviza-értékpapírok	14 244	19 757	5 513
	Deviza repoügyletek állománya	392	299	-93
II.1.	Arany- és devizatartalék összesen	16 150	23 781	7 631

A forint hivatalos árfolyama 2007. december 31-én 253,35 forint–euro, 2008. december 31-én 264,78 forint–euro volt.

A devizatartalékok állományát növelte: a magyar állam által 2008. év végén lehívott hitelek devizaösszege; az ÁKK által két alkalommal kibocsátott devizakötvényekből befolyt deviza MNB-nél történő konvertálása; a nettó EU-transzferek; valamint a devizatartalék hozama. Az állományt csökkentette: az árelfogadó módon történő euroeladás (piacra vezetés); az MNB mérlegéből lejárat japán jen devizaadósság; valamint a MÁK nem adósságfinanszírozáshoz kapcsolódó devizakonverziói. A leírt hatások együttes eredményeként az euróban kifejezett devizatartalék 7,6 milliárd euróval növekedett 2008. december 31-re.

4.10. EGYÉB DEVIZAKÖVETELÉSEK

millió forint

Mérlegesor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2007. 12. 31.	2008. 12. 31.	
	IMF-kvóta forintban befizetett része	261 523	280 544	19 021
	Visszavásárolt saját kötvények	72 301	74 244	1 943
	Külföldi fedezeti ügyletek*	3 488	29 624	26 136
	Egyéb	367	3 083	2 716
II.4.	Egyéb devizakövetelések összesen	337 679	387 495	49 816

* A fedezeti célú határidős ügyletek átértékelési különbözete az MNB r.-nek megfelelően nettó módon szerepel a mérlegben.

Az egyéb devizakövetelések 49,8 milliárd forint összegű növekedése jelentős részben az árfolyamváltozások hatásának következménye, amely egyrészt közvetlenül a devizaállományokra hatott, másrészt a fedezeti ügyletek különbözetére.

Az árfolyamváltozásokból eredő kockázatok csökkentésére az utolsó negyedévben jelentősen növekedett a külfölddel kötött fedezeti célú devizaswapok ügyletszáma.

Az MNB által külföldön kibocsátott és később visszavásárolt kötvények állománya egy japán jen kötvény lejáratát követően 10,1 milliárd forinttal csökkent, viszont a forint árfolyamának az amerikai dollárral és japán jennel szembeni gyengülése összességében 2 milliárd forintos emelkedést okozott.

Az IMF-kvóta forintban befizetett része a forint árfolyamának az SDR-hez viszonyított gyengülése miatt nőtt.

4.11. EGYÉB BETÉTEK ÉS KÖTELEZETTSÉGEK

Egyéb forintkötelezettségek

millió forint

Mérlegesor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2007. 12. 31.	2008. 12. 31.	
	MNB kéthetes forintkötvények	550 464	1 245 232	694 768
	Nemzetközi pénzügyi intézmények forintbetétei	6 036	4 960	-1 076
	Egyéb kötelezettségek	877	746	-131
VI.4.	Egyéb betétek és kötelezettségek	557 377	1 250 938	693 561

Az egyéb betétek és kötelezettségek 2008. december 31-i egyenlege 693,6 milliárd forinttal haladta meg az előző évi értéket, ami a kéthetes futamidejű, MNB-kibocsátású kötvények jelentős állománynövekedésének köszönhető. A MNB legfontosabb monetáris politikai eszköze a kéthetes futamidejű MNB-kötvény. A kötvények kibocsátáskori hozama megegyezik a mindenkor érvényes jegybanki alapkamattal.

Egyéb devizakötelezettségek

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2007. 12. 31.	2008. 12. 31.	
	Kötvények	171 718	172 932	1 214
	Repóval kapcsolatos ügyletek	51 223	174 172	122 949
	IMF-forintbetétek	261 524	280 544	19 020
	Külföldi betétek és hitelek	1 969	39 821	37 852
	Fedezeti ügyletek	37 077	8 610	-28 467
	Egyéb kötelezettségek	340	632	292
VII.3.	Egyéb devizakötelezettségek	523 851	676 711	152 860

Az egyéb devizakötelezettségek állományának 152,9 milliárd forintos növekedése döntően a repoügyletekből eredő devizakötelezettségek 122,9 milliárd forintos növekedésével magyarázható. Az év végi állomány jelentős részben az EKB-val kötött repoügyleteket foglalja magában 460 millió eurós összértékben.

A fedezeti ügyletek soron a külfölddel kötött éven túli currency swapok nettó követel egyenlege szerepel, melynek állománya lejáratok és az árfolyam változása miatt összesen 28,5 milliárd forinttal csökkent.

Egyéb devizakötelezettségek hátralévő futamidő szerinti lejárat szerkezete

millió forint

Mérleg sor	Hátralévő futamidő	Állomány		Változás
		2007. 12. 31.	2008. 12. 31.	
	- 1 éven belüli	361 766	496 785	135 019
	- 1-5 éves	97 961	159 103	61 142
	- 5 éven túli	64 124	20 823	-43 301
VII.3.	Egyéb devizakötelezettségek	523 851	676 711	152 860

Egyéb devizakötelezettségek devizaszerkezete (fedezeti ügyletek nélkül)

millió forint

Sorszám	Megnevezés	Állomány		Változás
		2007. 12. 31.	2008. 12. 31.	
1.	- USD	35 230	56 434	21 204
2.	- EUR-devizakör*	65 572	195 546	129 974
3.	- JPY	126 306	135 576	9 270
4.	- Egyéb	259 666	280 545	20 879
5.	Egyéb devizakötelezettségek	486 774	668 101	181 327

* Az euro devizakör az EUR-t és az árfolyam-kockázati szempontból ide sorolható egyéb európai devizákat (pl. GBP, CHF) tartalmazza.

Külfölddel kötött fedezeti ügyletek devizaszerkezete

millió forint

Sorszám	Megnevezés	Állomány		Változás
		2007. 12. 31.	2008. 12. 31.	
1.	– USD	52 014	56 409	4 395
2.	– EUR-devizakör*	10 293	1 657	–8 636
3.	– JPY	99 086	83 554	–15 532
4.	Fedezeti ügyletekből eredő követelések (1+2+3)	161 393	141 620	–19 773
5.	– USD	0	0	0
6.	– EUR-devizakör*	195 421	148 356	–47 065
7.	– JPY	3 049	1 874	–1 175
8.	Fedezeti ügyletekből eredő kötelezettségek (5+6+7)	198 470	150 230	–48 240
9.	Nettó fedezeti kötelezettség (8–4)	37 077	8 610	–28 467

* Az euro devizakör az EUR-t és az árfolyam-kockázati szempontból ide sorolható egyéb európai devizákat (pl. GBP, CHF) tartalmazza.

4.12. AZ MNB NEMZETKÖZI VALUTAALAPPAL SZEMBENI POZÍCIÓJA

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2007. 12. 31.	2008. 12. 31.	
II/1-ből	IMF szabad kvóta	19 391	21 475	2 084
II/1-ből	SDR-betétek	14 291	10 226	–4 065
II/1-ből	IMF-nél elhelyezett nem kamatozó betétek	2 499	2 687	188
II/4-ből	IMF-kvóta forintban befizetett része	261 523	280 544	19 021
	IMF-fel szembeni követelések összesen	297 704	314 932	17 228
VII/3-ból	IMF nem kamatozó betét	1	1	0
VII/3-ból	IMF-kvóta forintfedezet	261 523	280 544	19 021
	IMF-fel szembeni kötelezettségek összesen	261 524	280 545	19 021
	IMF-fel szembeni nettó pozíció	36 180	34 387	–1 793

Az MNB mérleg alatti tételként mutatja ki a magyar állam IMF-fel szembeni hiteltartozásához kapcsolódó, forintban kiadott kötelezvényét, amelyet az MNB-nél, mint a hitelügylet ügynökénél helyezett letétbe. A kötelezettségvállalás forintösszege 1107,5 milliárd forint.

4.13. BEFEKTETETT ESZKÖZÖK

A befektetett eszközök az immateriális javakon, tárgyi eszközökön és beruházásokon (18,6 milliárd forint) túl a tulajdonosi részesedéseket (6,7 milliárd forint külföldi és 11,1 milliárd forint belföldi befektetés) is tartalmazzák.

Az immateriális javak, tárgyi eszközök, beruházások bruttó értékének, értékcsökkenésének és nettó értékének változása

millió forint

	Eszközcsoport						Immateriális javak, tárgyi eszközök és beruházások mindösszesen
	Immateriális javak		Tárgyi eszközök			Beruházások	
	Vagyoni értékű jogok, szellemi termékek	Fejlesztés alatt lévő szoftverek	Ingatlanok	Berendezések	Bankjegy- és érme-gyűjtemény eszközei		
Bruttó érték alakulása							
2007. 12. 31.	7494	563	7 682	8 133	225	9054	33 151
Üzembe helyezés/Beszerzés	1238	-32	6 641	4 226	0	-9490	2 583
Selejt	-176	0	-25	-651	0	-27	-879
Eladás	0	0	0	-117	0	0	-117
Térítés nélküli eszközátadás	-1	0	-585	-313	0	0	-899
Egyéb csökkenés/Átsorolás	-1167	-517	0	-23	0	531	-1 176
2008. 12. 31.	7388	14	13 713	11 255	225	68	32 663
Értékcsökkenés részletezése							
2007. 12. 31.	5625	0	2 287	6 363	0	0	14 275
Terv szerinti écs. leírás	1002	0	317	1 155	0	0	2 474
Állományból történő kivezetés	-175	0	-243	-1 065	0	0	-1 483
Átsorolás miatti csökkenés	-1167	0	0	-23	0	0	-1 190
2008. 12. 31.	5285	0	2 361	6 430	0	0	14 076
Nettó érték							
2007. 12. 31.	1869	563	5 395	1 770	225	9054	18 876
2008. 12. 31.	2103	14	11 352	4 825	225	68	18 587
Változás	234	-549	5 957	3 055	0	-8986	-289

Az egyes eszközök bruttó értékében jelentős változást idézett elő 2008-ban a Logisztikai Központ üzembe helyezése. 2008. július 1-jén 10,7 milliárd forint értékű eszköz került aktiválásra, majd az év végéig ez további 1,2 milliárd forinttal nőtt.

Külföldi befektetések és azok osztalékai

millió forint

Megnevezés	Tulajdoni hányad (%)		Könyv szerinti érték		Kapott osztalék*	
	2007. 12. 31.	2008. 12. 31.	2007. 12. 31.	2008. 12. 31.	2007	2008
BIS (millió SDR, millió svájci frank)	1,43	1,43	4766 10 13,5	5313 10 13,5	604	556
Európai Központi Bank (ezer euro)	1,31	1,31	1343 5299	1403 5299	0	0
SWIFT (ezer euro)	0,02	0,02	2 8,6	2 8,6	0	0
Befektetések összesen			6111	6718	604	556

* Az adott évben pénzügyileg rendezett osztalék.

2004. május 1-jén a Magyar Köztársaság csatlakozott az Európai Unióhoz, aminek következtében az MNB a Központi Bankok Európai Rendszerének (KBER) tagjává vált. A KBER az Európai Központi Bankból (EKB) és a 27 EU-tagállam jegybankjaiból áll. Az eurorendszert az EKB és az eurót már bevezetett tagállamok nemzeti jegybankjai alkotják.

Az EKB és a KBER Alapokmánya (a továbbiakban: Alapokmány) 28. szakaszának megfelelően az MNB egyben az EKB tulajdonosává is vált.

Az EKB tulajdonosi megoszlása 2008. január 1. után (2008. december 31-i állapot)

Nemzeti Központi Bankok (NKB)	Jegyzett tőke	Befizetett tőke	Tőkejegyzési
	ezer EUR		kulcs (%)
Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique	142 334	142 334	2,4708
Deutsche Bundesbank	1 182 149	1 182 149	20,5211
Bank of Greece	104 660	104 660	1,8168
Banco de España	434 918	434 918	7,5498
Banque de France	828 814	828 814	14,3875
Central Bank and Financial Services Authority of Ireland	51 183	51 183	0,8885
Banca d'Italia	721 792	721 792	12,5297
Central Bank of Cyprus	7 195	7 195	0,1249
Banque centrale du Luxembourg	9 073	9 073	0,1575
Central Bank of Malta / Bank Centrali ta' Malta	3 583	3 583	0,0622
De Nederlandsche Bank	224 302	224 302	3,8937
Österreichische Nationalbank	116 129	116 129	2,0159
Banco de Portugal	98 720	98 720	1,7137
Banka Slovenije	18 400	18 400	0,3194
Suomen Pankki-Finlands Bank	71 709	71 709	1,2448
Euroövezetbeli NKB-k összesen	4 014 961	4 014 961	69,6963
Danmarks Nationalbank	87 205	6 104	1,5138
Sveriges Riksbank	134 298	9 401	2,3313
Bank of England	802 672	56 187	13,9337
Česká národní banka	79 958	5 597	1,3880
Eesti Pank	9 810	687	0,1703
Latvijas Banka	16 205	1 134	0,2813
Lietuvos bankas	24 068	1 685	0,4178
Magyar Nemzeti Bank	75 701	5 299	1,3141
Narodowy Bank Polski	280 820	19 657	4,8748
Národná banka Slovenska	38 971	2 728	0,6765
Bulgarian National Bank	50 884	3 562	0,8833
Banca Națională a României	145 099	10 157	2,5188
Euroövezeten kívüli NKB-k összesen	1 745 691	122 198	30,3037
Összes NKB	5 760 652	4 137 159	100,0000

Az MNB mérlegének „III. Banküzemi eszközök” során, a „Befektetett eszközök” között az MNB EKB-részesedése is szerepel. A részesedés arányát és annak öt évente történő újraszámítását az EKB Alapokmány 29. szakaszának 3. bekezdése határozza meg. Az alkalmazott számítási módszer szerint az Európai Bizottság által megadott népességi és GDP-adatok alapján Magyarország részesedése az EKB-ban csatlakozásakor 1,3884% volt. Bulgária és Románia 2007. január 1-jei európai uniós csatlakozásával a bolgár és román jegybank is tulajdoni részesedést szerzett az EKB-ban. Ennek eredményeként 2007. január 1-jétől az EKB jegyzett tőkéje 5760,7 millió euróra nőtt, amin belül az MNB részesedése 1,3141%-ra, azaz 75,7 millió euróra csökkent.

kent. 2008. január 1-jén újabb csatlakozás nem történt, így az EKB jegyzett tőkéje nem változott, csak a befizetett tőke összege növekedett Ciprus és Málta euroövezetbe lépésével. Az ötvenente esedékes kiigazítás következtében 2009. január 1-jétől az MNB tőkejegyzési kulcsa 1,3856%-ra növekedett.

Mivel Magyarország nem vezette még be az eurót, az Alapokmány 48. szakasza szerinti átmeneti rendelkezések alapján mindenkor részesezésének 7%-ával kell az EKB tőkéjéhez hozzájárulnia. 2008. december 31-én ez az összeg 5,3 millió euro volt. A 2009. január 1-jén történt befizetéssel az MNB befektetésének értéke 5,6 millió euróra változott.

2009. január 1-jétől Szlovákia törvényes fizetőeszköze az euro, ezáltal a Szlovák Nemzeti Bank már az euroövezeten belüli bankok csoportjába tartozik.

Az MNB 2004. július 1-jén tagsági részesezését vállalt a londoni székhelyű és brit társasági jog alapján alapított CEBS Secreteriat Ltd-ben, amely alapító okirata alapján az Európai Bankfelügyelők Bizottsága (Committee of European Banking Supervisors) részére adminisztratív szolgáltatásokat hivatott nyújtani. A tagok a működési költségekhez az éves pénzügyi terv alapján meghatározott kvótájuknak megfelelő mértékben évente járulnak hozzá. A tagsági részesezés nem igényelt befektetést, értéke mindössze 1 angol font, ezért könyveinkben a befektetések között nem szerepeltetjük.

Belföldi befektetések és azok osztalékai

millió forint

Megnevezés	Tulajdoni hányad (%)		Könyv szerinti érték		Kapott osztalék*	
	2007. 12. 31.	2008. 12. 31.	2007. 12. 31.	2008. 12. 31.	2007	2008
Pénzjegynyomda Zrt.	100,0	100,0	8 927	8 927	800	750
MNB Üdültetési és Jóléti Szolgáltató Kft.	100,0	100,0	602	602	0	0
Magyar Pénzverő Zrt.	100,0	100,0	575	575	270	0
KELER Zrt.	53,3	53,3	643	643	983	1115
GIRO Elszámolásforgalmi Zrt.	7,3	7,3	46	46	160	126
Budapesti Értéktőzsde Zrt.	6,9	6,9	321	321	167	179
Befektetések összesen			11 114	11 114	2 380	2170

* Az adott évben pénzügyileg rendezett osztalék.

Belföldi befektetések főbb mutatószámai (előzetes adatok*)

millió forint

Gazdasági társaság neve	Saját tőke	Jegyzett tőke	Tartalékok	Adózott eredmény	Adózott eredmény
	2008. 12. 31.	2008. 12. 31.	2008. 12. 31.	2007	2008
Pénzjegynyomda Zrt. 1055 Budapest, Markó utca 13–17.	9 426	8927	499	796	1160
MNB Üdültetési és Jóléti Szolgáltató Kft. 1054 Budapest, Szabadság tér 8–9.	758	602	156	-19	-5
Magyar Pénzverő Zrt. 1089 Budapest, Könyves Kálmán krt. 38.	1 398	575	823	316	260
KELER Zrt. 1075 Budapest, Asbóth utca 9–11.	14 077	4500	9577	2323	1025
GIRO Elszámolásforgalmi Zrt. 1054 Budapest, Vadász utca 31.	5 966	2496	3470	2146	2506
Budapesti Értéktőzsde Zrt. 1052 Budapest, Deák Ferenc u. 5.	7 684	541	7143	2586	2276

* Az Éves Jelentés elkészítéskor a legfrissebb és a 100%-os leányvállalatok esetében már auditált adatok.

millió forint

Gazdasági társaság neve	Értékesítés nettó árbevétele		Pénzügyi tevékenység bevételei		Egyéb bevételek		Rendkívüli bevételek	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Pénzjegynyomda Zrt. 1055 Budapest, Markó utca 13–17.	7884	8008	175	370	127	821	2	0
MNB Üdültetési és Jóléti Szolgáltató Kft. 1054 Budapest, Szabadság tér 8–9.	3	0	11	27	0	0	0	0
Magyar Pénzverő Zrt. 1089 Budapest, Könyves Kálmán krt. 38.	4427	3549	93	51	5	11	2	0
KELER Zrt. 1075 Budapest, Asbóth utca 9–11.	n. a.	n. a.	7107	6867	37	60	0	0
GIRO Elszámolásforgalmi Zrt. 1054 Budapest, Vadász utca 31.	n. a.	n. a.	4832	5493	723	825	0	0
Budapesti Értéktőzsde Zrt. 1052 Budapest, Deák Ferenc u. 5.	3916*	3274*	1066	1217	31	18	0	0

n. a.: Nem értelmezhető a bevétel kategória.

* Tőzsdei tevékenységből származó bevétel.

fő

Gazdasági társaság neve	Átlagos állományi létszám	
	2007. 12. 31.	2008. 12. 31.
Pénzjegynyomda Zrt. 1055 Budapest, Markó utca 13–17.	458	444
MNB Üdültetési és Jóléti Szolgáltató Kft. 1054 Budapest, Szabadság tér 8–9.	0	0
Magyar Pénzverő Zrt. 1089 Budapest, Könyves Kálmán krt. 38.	70	63
KELER Zrt. 1075 Budapest, Asbóth utca 9–11.	115	121
GIRO Elszámolásforgalmi Zrt. 1054 Budapest, Vadász utca 31.	128	128
Budapesti Értéktőzsde Zrt. 1052 Budapest, Deák Ferenc u. 5.	64	62

Az MNB követelése és kötelezettsége a kapcsolt vállalkozásokkal szemben

millió forint

Gazdasági társaság neve	Követelés	Kötelezettség
Pénzjegynyomda Zrt.	0	236
MNB Üdültetési és Jóléti Szolgáltató Kft.	0	0
Magyar Pénzverő Zrt.	10	3
KELER Zrt.	0	4
GIRO Elszámolásforgalmi Zrt.	0	1
Budapesti Értéktőzsde Zrt.	0	0
Összesen	10	244

A táblázatban szereplő követelések és kötelezettségek rövid lejáratúak.

A **Pénzjegynyomda Zrt.** a bankjegyek mellett okmányokat, zárjegyet, értékpapírokat állít elő, elsősorban intézményi megrendelők számára. A vállalatnál végrehajtott fejlesztések a forintbankjegyek biztonságos gyártását 2012–14-ig lehetővé teszik. Hosszabb távon az euro bevezetésével a forintbankjegygyártás meg fog szűnni, és az MNB döntése szerint a pénzjegynyomda eurobankjegyeket nem fog gyártani, ebből adódóan az MNB potenciális veszteséget realizálhat, amelynek várható mértéke nem számszerűsíthető, ezért az MNB értékvesztést nem képzett.

A **Magyar Pénzverő Zrt.** elsődleges feladata az MNB megrendelése alapján a készpénzforgalomhoz szükséges forgalmi pénz-érmék és az MNB által kibocsátott emlékpénzérmék előállítása. Szabad kapacitása erejéig saját érmeprogramja keretében – törvényes fizetőeszköznek nem minősülő – emlék- és exportérmeket gyárt. Kereskedelmi tevékenysége keretében bel- és külföldön forgalmazza a jegybank által kibocsátott emlékpénzérmekeket és gyűjtői célú bankjegyeket. A 2008. év kiemelt feladata volt – az MNB Logisztikai Központ projekt keretében megvalósult – új telephely beüzemelése, az átköltözés lebonyolítása, valamint az MNB-től átvett jelentős értékű éremtári készlet eredményes piaci értékesítése. A következő évre is áthúzódó kiemelkedő feladatot jelent a 2009-ben kibocsátásra kerülő 200 forintos forgalmi pénzérme gyártásának előkészítése, a szükséges éremmennyiség előállítása. Ezen túlmenően megvalósításra kerül – az MNB készpénzforgalmi prognózisa alapján – a hatékonyság javítására kidolgozott szervezatkorszerűsítési, szervezési és létszámcsökkentési program. A 2008-ban született döntés alapján 2009-től jelentős mértékben változik az emlékérem-árazás és -forgalmazás, valamint piaci bevezetésének kereskedelempolitikai és szervezési intézkedésekkel történő biztosítása.

Az **MNB Üdültetési és Jóléti Szolgáltató Kft.**-t (Bankjóléti Kft.) a bank szociális és jóléti feladatok ellátására hozta létre. A kft. az MNB-től apportált üdülőket és sportlétesítményeket kezelte. Az MNB vezetése a társaság végelszámolással történő megszüntetéséről döntött 2002-ben, az eljárás jelenleg is folyamatban van.

A **Központi Elszámolóház és Értéktár (KELER) Zrt.** 2007. április 25-i közgyűlésén a tulajdonosok (53,3% MNB, 46,7% BÉT) döntöttek – az EKB ajánlása alapján – a KELER központi szerződő fél (központi garanciaállalási) funkciójának szervezeti leválasztásáról. Ennek megfelelően 2008. június 6-án megalakult a KELER és a BÉT tulajdonában álló KELER Központi Szerződő Fél Kft. (KELER KSZF Kft.), amely feladatát 2009. január 1-jétől látja el. A hatályos MNB tv. alapján az MNB nem szerezhette közvetlen tulajdonrészét az újonnan megalapított társaságban, ezért az MNB és a BÉT 2008 áprilisában szerződést kötött a kft. üzletrészének vételi jogáról, biztosítandó a tulajdoni arányok jövőbeni rendezését. 2009. január 1-jétől az MNB tv. már megengedi a jegybank számára az új társaságban való közvetlen részesedésszerzést, ezért az MNB élt vételi jogával. Az MNB közvetlen taggá válását 2009. február 26-i taggyűlésén hagyta jóvá a KELER KSZF Kft., amit az MNB tulajdonrészének cégbíróság általi bejegyzése követ. Az MNB a 6,8 millió forintos névértéknek megfelelő vételár megfizetésével 13,6%-os közvetlen tulajdont szerez a KELER KSZF Kft.-ben, mellyel közvetett és közvetlen tulajdonosként helyreállítja a szétválasztás előtti tulajdoni arányokat a KELER minden korábbi tevékenysége tekintetében. Ezzel az MNB részesedése a KELER-ben nem változik.

4.14. CÉLTARTALÉK ÉS ÉRTÉKVESZTÉS

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	2007. 12. 31.	Évközi változások		2008. 12. 31.
		Értékvesztés/ céltartalék összege	Képzés(+)	Felhasználás/ visszaírás (-)	Értékvesztés/ céltartalék összege (3+4+5)
1	2	3	4	5	6
I/2-ből	Hitelintézetekkel szembeni forintkövetelések	1384	0	-1384	0
III-ből	Egyéb eszközök	23	0	-1	22
VIII.	Kötelezettségek	1740	8947	-1530	9157
	– végkielégítés	0	179	0	179
	– határidős ügyletek	433	589	-1022	0
	– kötvénykölcsönzés	1307	8179	-508	8978
	Összesen	3147	8947	-2915	9179

A céltartalék és értékvesztés állománya 2008-ban nettó értékben 6 milliárd forinttal növekedett.

2008-ban a hitelintézetekkel szembeni forintkövetelésekre korábban elszámolt 1,4 milliárd forint összegű értékvesztés visszaírásra került, mivel az év során befejeződött egy hitelintézettel szembeni felszámolási eljárás. A követelés 97%-a behajthatatlanná vált és hitelezési veszteségként került elszámolásra.

Az egyéb célú határidős ügyletek esetében év végén nem volt olyan nyitott pozíció, amelyre negatív piaci érték miatt céltartalékot kellett volna képezni. A korábban képzett céltartalék az ügyletek lezárásakor felhasználásra került.

Végkielégítésre 179 millió forint céltartalékot képzett az MNB.

A kötvénykölcsönzési tevékenységgel kapcsolatban 8,2 milliárd forint összegű céltartalékképzés vált szükségessé 2008 folyamán, míg a 2007. évi állományból 0,5 milliárd forint felhasználásra, illetve felszabadításra került. A nemzetközi értékpapír-kölcsönzési szerződések szerint a kapott fedezet értékpapírokba való – ügynökök általi – befektetéséből származó esetleges veszteség teljes egészében az MNB-t terheli. Erre a veszteségre mint jövőbeni kötelezettségre – az óvatosság elvéből adódóan – céltartalékot kellett képezni.

4.15. AKTÍV ÉS PASSZÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2007. 12. 31.	2008. 12. 31.	
	Bankügyletek miatt	80 851	104 111	23 260
	Belső gazdálkodás miatt	103	81	-22
IV.	Aktív időbeli elhatárolások	80 954	104 192	23 238
	Bankügyletek miatt	22 659	21 389	-1 270
	Belső gazdálkodás miatt	325	185	-140
X.	Passzív időbeli elhatárolások	22 984	21 574	-1 410

Az aktív és passzív időbeli elhatárolások elsősorban kamat- és kamatjellegű bevételek és ráfordítások, amelyek közgazdaságilag a tárgyidőszakot érintik, a pénzügyi teljesítés időpontjától függetlenül.

4.16. SAJÁT TŐKE ALAKULÁSA

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	2007. 12. 31.	Évközi változás	2008. 12. 31.
XI.1.	Jegyzett tőke	10 000	0	10 000
XI.2.	Eredménytartalék	31 507	-16 582	14 925
XI.3.	Értékelési tartalék	0	0	0
XI.4.	Forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka	49 857	186 401	236 258
XI.5.	Deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka	0	46 744	46 744
XI.6.	Mérleg szerinti eredmény	-16 582	11 118	-5 464
XI.	Saját tőke	74 782	227 681	302 463

A jegyzett tőke 1 db tízmilliárd forint névértékű névre szóló részvényből áll.

Az MNB tv. szerint az MNB osztalékfizetéséről a részvényes határoz. A részvényes döntése alapján az MNB 2008. évi eredménytartalékából osztalékot nem fizet.

A kiegyenlítési tartalékokról bővebben lásd a 4.17. pontot.

4.17. A KIEGYENLÍTÉSI TARTALÉKOK ALAKULÁSA

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	2007. 12. 31.	2008. 12. 31.	Változás
XI.4.	Forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka	49 857	236 258	186 401
XI.5.	Deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka*	0	46 744	46 744
	Kiegyenlítési tartalékok összesen	49 857	283 002	233 145

* 2007. év végén a deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartalékának 2,8 milliárd forintos negatív egyenlege volt, amit a központi költségvetés MNB tv.-ben meghatározott kötelezettsége alapján 2008. március 31-ig megtérített. Ez az egyenleg 2007. december 31-én nem a kiegyenlítési tartalék, hanem a „Központi költségvetéssel szembeni követelések” soron szerepelt.

A forint euróhoz viszonyított hivatalos árfolyama 2008-ban jelentős ingadozást mutatott, és míg az első félév végén 237,03 forint/euro volt, év végére 264,78 forint/euróra gyengült. Az átlagos bekerülési árfolyam 1,98 forinttal 252,08 forint/euróra emelkedett, így a devizatételek piaci és bekerülési árfolyamon számított értékének különbözetéből adódó forintárfolyam-ki-egyenlítési tartalék az év közbeni (júliusi) jelentős nagyságrendű, 314,6 milliárd forintos negatív értékből október végére pozitívvá vált, év végén 236,3 milliárd forint volt.

A deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka a piaci érték és a bekerülési érték különbségét mutatja mint nem realizált nyereséget, illetve veszteséget. A 2007. évvel ellentétben év végén az alacsony hozamoknak köszönhetően a piaci értékek magasabban alakultak a bekerülési értékekhez viszonyítva, így a 46,7 milliárd forint nem realizált nyereség mint pozitív kiegyenlítési tartalék került kimutatásra a saját tőke részeként.

A forint éves árfolyamváltozásának mértéke

forint/euro

Dátum	MNB hivatalos devizaárfolyam	Átlagos bekerülési árfolyam
2007. 12. 31.	253,35	250,10
2008. 12. 31.	264,78	252,08
Éves leértékelődés		
2007-ben	0,4%	
2008-ban	4,5%	

4.18. AZ MNB MÉRLEG ALATTI KÖTELEZETTSÉGEI ÉS JELENTŐS EGYÉB MÉRLEG ALATTI TÉTELEI

Fedezeti célú határidős ügyletekből származó kötelezettségek a kapcsolódó követelésekkel

millió forint

Sorszám	Megnevezés	2007. 12. 31.			2008. 12. 31.		
		Követelés	Kötelezettség	Nettó piaci érték	Követelés	Kötelezettség	Nettó piaci érték
1.	Kamatswapügyletek	366 855	366 855	5898	317 741	317 741	9579
2.	CDS-ügyletek	2 533	2 533	12	15 887	15 887	376
3.	Fedezeti ügyletek összesen (1+2)	369 388	369 388	5910	333 628	333 628	9955

Az MNB által kívánatosnak tartott kamatstruktúra beállítását célozzák a konkrét kötvénykibocsátásokhoz rendelt fedezeti célú kamatswapügyletek.

A kamatswapügyletek között a jegybanknak az ÁKK-val kötött ügyletei is szerepelnek, amelyek a devizaadósság kamatkockázatának csökkentésére szolgálnak, és ezeket az MNB a tőkepiacon ellenügylettel fedezi.

A CDS-ügyletek (credit default swap, hitel-nemfizetési swap) között három értékpapír hitelkockázatának csökkentése érdekében kötött ügylet szerepel 2009. és 2013. évi lejáratokkal.

Egyéb célú határidős ügyletekből származó kötelezettségek

millió forint

Sorszám	Megnevezés	2007. 12. 31.		2008. 12. 31.	
		Állomány	Piaci érték	Állomány	Piaci érték
1.	Opció ügyletek	7489	-38	763	0
2.	Futures ügyletek	2325	28	0	0
3.	Swapügyletek	0	0	110 951	4686
4.	Egyéb célú határidős ügyletek összesen (1+2+3)	9814	-10	111 714	4686

Opció ügyletek bontása

millió forint

Sorszám	Megnevezés	Piaci érték	
		2007. 12. 31.	2008. 12. 31.
1.	Vásárolt vételi opció	0	0
2.	Vásárolt eladási opció	7	10
3.	Eladott vételi opció	-44	0
4.	Eladott eladási opció	-1	-10
5.	Opció ügyletek összesen (1+2+3+4)	-38	0

A határidős ügyletekből eredő kötelezettségek hátralévő futamidő szerinti lejárat szerkezete

millió forint

Sorszám	Hátralévő futamidő	Állomány		Változás
		2007. 12. 31.	2008. 12. 31.	
	- 1 éven belüli	51 983	2 648	-49 335
	- 1-5 év	199 126	298 967	99 841
	- 5 éven túli	118 279	32 013	-86 266
1.	Fedezeti ügyletek	369 388	333 628	-35 760
	- 1 éven belüli	9 814	5 802	-4 012
	- 1-5 év	0	52 956	52 956
	- 5 éven túli	0	52 956	52 956
2.	Egyéb célú határidős műveletek	9 814	111 714	101 900
3.	Összesen (1+2)	379 202	445 342	66 140

Mérleg alatti egyéb kötelezettségek

millió forint

Sorszám	Megnevezés	Állomány		Változás
		2007. 12. 31.	2008. 12. 31.	
1.	IMF értékpapír letéti számla	0	1 107 503	1 107 503
2.	MNB kéthetes kötvényből származó kötelezettség	382 764	0	-382 764
3.	Garanciák	1 934	2 086	152
4.	Végkielégítésből származó kötelezettség	0	179	179
5.	Egyéb mérleg alatti kötelezettségek	2	2	0
6.	Összesen	384 700	1 109 770	725 070

Az IMF értékpapír letéti számlán az MNB letétként kezeli az IMF részére a magyar állam által kibocsátott forintkötelezvényt (lásd: 4.12. pont).

Az MNB kéthetes kötvénykibocsátásból származó kötelezettségei rövid (általában egynapos) átmeneti időre kerülnek a mérleg alatt kimutatásra. A 2007. december 29-i jegyzéskor beérkezett ajánlatok 382,8 milliárd forintos összege szerepelt ezen a soron év végén, amelyet teljes egészében 2008. január 2-án, a kibocsátás napján már az egyéb forintkötelezettségek között mutatott ki a bank. 2008. év végével nem volt december utolsó napjaiban jegyzés, így mérleg alatti kötelezettség nem keletkezett.

A garanciák sor olyan export-import garanciákat tartalmaz, amelyekhez minden esetben reverzális szerződés vagy állami garancia kapcsolódik. Az MNB a garancia lehívásokor – szükség esetén – élhet a viszontgarancia jogával. 2008-ban 2 garancia került kivezetésre 13,5 millió forint értékben, az állománynövekedés az árfolyamváltozás hatása.

A 2009. évi létszámterv alapján várhatóan 179 millió forint végkielégítés kerül kifizetésre, amelyre a számviteli politika alapján 100% mértékű céltartalékot képzett az MNB.

Mérleg alatti egyéb kötelezettségek hátralévő futamidő szerinti lejárat szerkezete

millió forint

Sorszám	Hátralévő futamidő	Állomány		Változás
		2007. 12. 31.	2008. 12. 31.	
	- 1 éven belüli	384 674	2 241	-382 433
	- 1-5 év	26	1 107 529	1 107 503
	- 5 éven túli	0	0	0
1.	Egyéb kötelezettségek összesen	384 700	1 109 770	725 070

Értékpapírügyletek mérleg alatti nyilvántartása

millió forint

Sorszám	Hátralévő futamidő	Állomány		Változás
		2007. 12. 31.	2008. 12. 31.	
1.	Kölcsönadott értékpapírok névértéke	757 793	562 050	-195 743
2.	Értékpapír-kölcsönügyletből származó befektetés névértéke	753 367	541 282	-212 085
3.	Aktív repo keretében vásárolt értékpapírok névértéke	100 601	81 273	-19 328
4.	Passzív repo keretében eladott értékpapírok névértéke	50 670	325 680	275 010

4.19. NETTÓ KAMATEREDMÉNY ÉS A PÉNZÜGYI MŰVELETEK REALIZÁLT EREDMÉNYE**Nettó forint és deviza kamat- és kamatjellegű eredmény**

millió forint

Er.kim. sora	Megnevezés	2007	2008	Változás
1	2	3	4	4-3
(I.1.+II.2.)-(X.1.+XI.1.)	Központi költségvetés	-16 988	-24 272	-7 284
(I.2.+II.3.)-(X.2.+XI.2.)	Hitelintézetek	-55 495	-74 938	-19 443
(I.3.+II.1.+II.4.)-(X.3.+XI.3.)	Egyéb	75 682	104 361	28 679
	Nettó kamateredmény	3 199	5 151	1 952
(I.4.-X.4) sorokból	Forintértékpapírok	10	1 832	1 822
(II.5.-XI.4) sorokból	Határidős ügyletek*	-1 892	1 217	3 109
(III.5.-XI.4) sorokból	Egyéb	-996	428	1 424
(I.4.+II.5.)-(X.4.+XI.4.)	Nettó kamatjellegű eredmény	-2 878	3 477	6 355
(I.+II.)-(X.+XI.)	Nettó kamat- és kamatjellegű eredmény összesen	321	8 628	8 307

* A fedezeti és egyéb célú határidős ügyletek részletezését lásd az alpont utolsó táblázatában.

2008-ban a nettó kamat- és kamatjellegű eredmény 8,6 milliárd forint nyereség volt, ami a 2007. évi 0,3 milliárd forinthez képest 8,3 milliárd forint eredményjavulást jelent.

A nettó kamateredmény az előző évhez képest 2 milliárd forinttal javult. Az eredményt javította:

- a hitelintézetekkel szembeni forintkövetelések utáni 5,9 milliárd forinttal magasabb kamatbevétel,
- a devizatartalékok után kapott, a 2007. évinél 18,6 milliárd forinttal több kamatbevétel,
- az MNB által kibocsátott 2 hetes forintkötvények után fizetett 5,9 milliárd forinttal kisebb kamatráfordítás, valamint
- az MNB által kibocsátott devizakötvények kamatráfordításainak 3,1 milliárd forintos csökkenése.

Az eredményt rontotta:

- a központi költségvetés forint- és devizabetétei után fizetett, az előző évinél összesen 4,5 milliárd forinttal magasabb kamatráfordítás, illetve
- a belföldi hitelintézetek által elhelyezett betétek utáni kamatráfordítás 25,5 milliárd forintos növekedése.

A nettó kamatjellegű eredmény 6,4 milliárd forinttal javult. A forint-értékpapírok kamatjellegű bevétele, amely a bekertülési értéken nyilvántartott állampapírok beszerzési értéke és névértéke közötti különbözetének tárgyidőszakra jutó időarányos összegét tartalmazza, 1,8 milliárd forinttal emelkedett. A határidős ügyletek devizaárfolyam-változáshoz nem kapcsolható bevételeinek és ráfordításainak egyenlege 3,1 milliárd forinttal nőtt.

Pénzügyi műveletek realizált eredménye

millió forint

Er.kim. sora	Megnevezés	2007	2008	Változás
IV.	Pénzügyi műveletek realizált nyeresége	2 298	12 140	9 842
XIV.	Pénzügyi műveletek realizált vesztesége	6 805	8 298	1 493
IV.-XIV.	Pénzügyi műveletek realizált eredménye	-4 507	3 842	8 349

A pénzügyi műveletekből származó nyereség és veszteség a deviza- és forintértékpapírok értékesítéséből és lejáratából származó realizált nyereségeket és veszteségeket tartalmazza.

2008-ban a pénzügyi műveletek realizált nyeresége 3,8 milliárd forint volt, ami a 2007. évihez képest 8,3 milliárd forinttal volt magasabb. Ennek hátterében az értékpapírok lejáratakor és eladásakor realizált nagyobb nyereség áll.

A kamatjellegű eredményben megjelenő fedezeti és egyéb célú határidős ügyletek eredményének részletezése

millió forint

Sorszám	Megnevezés	2007	2008	Változás
1.	- currency swapok kamatbevétele	24 725	9 897	-14 828
2.	- éven túli lejáratú kamatswapok bevétel jellegű kamatkülönbözete	2 855	789	-2 066
3.	- fedezeti FX-swapok kamatbevétele	1 393	6 130	4 737
4.	- fedezeti határidős ügyletek árfolyamnyeresége	6 495	433	-6 062
5.	- egyéb célú ügyletek kamatbevétele	554	484	-70
6.	Határidős ügyletekből származó bevételek (1+2+3+4+5)	36 022	17 733	-18 289
7.	- currency swapok kamatráfordítása	30 584	12 751	-17 833
8.	- éven túli lejáratú kamatswapok ráfordítás jellegű kamatkülönbözete	1 983	46	-1 937
9.	- fedezeti FX-swapok kamatráfordítása	4 544	1 913	-2 631
10.	- fedezeti határidős ügyletek árfolyamvesztése	0	265	265
11.	- egyéb célú ügyletek kamatráfordítása	803	1 541	738
12.	Határidős ügyletekből származó ráfordítások (7+8+9+10+11)	37 914	16 516	-21 398
13.	- currency swapok kamateredménye (1-7)	-5 859	-2 854	3 005
14.	- éven túli lejáratú kamatswapok kamateredménye (2-8)	872	743	-129
15.	- fedezeti FX-swapok kamateredménye (3-9)	-3 151	4 217	7 368
16.	- fedezeti határidős ügyletek árfolyamnyeresége (4-10)	6 495	168	-6 327
17.	- egyéb célú ügyletek kamateredménye (5-11)	-249	-1 057	-808
18.	Határidős ügyletek nettó eredménye (6-12)	-1 892	1 217	3 109

Az MNB a külföldön kibocsátott kötvényeinek árfolyam- és kamatkockázatát currency swapok (és egyéb határidős ügyletek) kötésével fedezte.

Az 1997-es adósságcseré során az MNB a költségvetés forinthiteleinek nagy részét devizahitelekre váltotta úgy, hogy a kibocsátott kötvényekkel megegyező feltételekkel ellentétes ügyletet kötött a költségvetéssel. Az MNB az ÁKK-val megkötötte a kötvényekhez kapcsolódó currency swapok többségét is, közel azonos feltételekkel. A currency swapokból származó bevételek és ráfordítások bruttó módon szerepelnek az eredménykimutatásban. Azon swapok esetében, amelyek mind külföld felé, mind az ÁKK-val szemben fennállnak, a bevétel, illetve a ráfordítás többszörösen szerepel a kamatjellegű eredményben. 2007. december 29-én a központi költségvetés előtörlesztette az adósságcseré során kapott devizahitelek és kapcsolódó swapok még fennálló teljes állományát. A piaci áron történt előtörlesztésből 6,5 milliárd forint kamatjellegű nyereség származott (táblázat 4. sor: fedezeti határidős ügyletek árfolyamnyeresége). A currency swapok nettó kamateredménye 2008-ban 2,9 milliárd forint veszteség volt, amely néhány külfölddel kötött fedezeti célú határidős ügylet lejáratára miatt 2007-hez képest 3 milliárd forinttal csökkent.

A fedezeti FX-swapok kamateredménye 7,4 milliárd forinttal emelkedett, a növekedés összefügg a devizakamatok változásával és a nagyobb ügyletszámmal.

4.20. A DEVIZAÁLLOMÁNYOK ÁTÉRTÉKELÉSÉBŐL SZÁRMAZÓ EREDMÉNY ÖSSZETEVŐI

millió forint

Megnevezés	2007	2008
Árfolyamváltozásból származó eredmény (realizált és konverziós)*	9012	9 184
Kiegyenlítési tartalék** változása a mérlegben (nem realizált átértékelési eredmény)	262	186 401
Árfolyamváltozásból származó teljes hatás	9274	195 585

* Eredménykimutatás sora: III.-XII.

** A forintárfolyam-kiegyenlítési tartalék (XI.4 mérlegsor).

A forint árfolyamának változása következtében a teljes nettó átértékelési hatás 195,6 milliárd forint nyereség volt 2008-ban. Ebből a bank az értékesítések miatt 9,2 milliárd forint nyereséget realizált, míg a forint kiegyenlítési tartalék változása (nem realizált árfolyameredmény) 186,4 milliárd forint volt.

A kiegyenlítési tartalékról lásd még a 4.17. pontot.

4.21. BANKJEGY- ÉS ÉRMEGYÁRTÁS KÖLTSÉGE

millió forint

Er.kim. sora	Megnevezés	2007	2008	Változás
	Bankjeggyártási költség	4743	4815	72
	Forgalmi érmeverés költsége	4038	1672	-2366
	Emlékérme verési költsége	266	506	240
XIII.	Bankjegy- és érmegyártás költsége	9047	6993	-2054

2008-ban a bankjegy- és érmegyártás költsége 7 milliárd forint volt, az előző évhez képest 2 milliárd forinttal csökkent. A költségcsökkenés a forgalmi érmeverés költségeinél jelentkező magas egységköltségű egy- és kétforintos érmék bevonása miatt, amelyek gyártása 2007-ben még a teljes érmegyártási költség közel 50%-át jelentette.

4.22. EGYÉB EREDMÉNY

millió forint

Er.kim. sora	Megnevezés	2007	2008	Változás
V.1.	Jutalékbevételek	981	891	-90
V.2.	Jutaléktól eltérő egyéb bevételek	4201	3442	-759
V.	Egyéb bevételek	5182	4333	-849
XV.1.	Jutalékráfordítások	511	434	-77
XV.2.	Jutaléktól eltérő egyéb ráfordítások	1119	2879	1760
XV.	Egyéb ráfordítások	1630	3313	1683
V.-XV.	Egyéb nettó eredmény	3552	1020	-2532

A jutalékból származó nettó eredmény, amely a pénzforgalom lebonyolításával összefüggő jutalékokat tartalmazza, a 2007. évi adatokhoz viszonyítva kismértékben csökkent.

2008. évi jutaléktól eltérő egyéb eredményt a 4.23. pont részletezi.

4.23. A JUTALÉKTÓL ELTÉRŐ EGYÉB EREDMÉNY RÉSZLETEZÉSE

millió forint

Sorszám	Megnevezés	2007	2008	Változás
1.	Részesedések osztaléka	2984	2726	-258
2.	Érmékhez és emlékérmékhez kapcsolódó bevétel	1213	588	-625
3.	Hitelezési veszteségre befolyt összeg	4	43	39
4.	Egyéb bevétel	0	85	85
5.	Jutaléktól eltérő egyéb bevételek (1+2+3+4)	4201	3442	-759
6.	Hitelezési veszteség	174	1384	1210
7.	Érmékhez és emlékérmékhez kapcsolódó ráfordítás	635	767	132
8.	Végleges pénzátadás	277	237	-40
9.	Térítés nélkül átadott eszközökhöz kapcsolódó ráfordítás	6	348	342
10.	Egyéb ráfordítás	27	143	116
11.	Jutaléktól eltérő egyéb ráfordítások (6+7+8+9+10)	1119	2879	1760
12.	Jutaléktól eltérő egyéb eredmény (5-11)	3082	563	-2519

A 2008. évi jutaléktól eltérő egyéb eredmény elemei a következők:

- A befektetések után kapott osztalékbevételek 2007-hez képest 0,3 milliárd forinttal csökkentek, melynek oka, hogy a Magyar Pénzverő Zrt. 2007. évi mérleg szerinti nyereségének osztalékként történő kifizetésre nem került sor.
- Az érmékhez és emlékérmékhez kapcsolódó bevételecsökkenés bázishatással magyarázható. 2007-ben a Magyar Pénzverőnek történő érmeátadás okozott egyszeri bevételnövekedést. Ennek keretében emlékérmék, emlékbankjegyek, forgalomból kivont érmék és próbaveretek átadása történt. Az érmeátadás összességében 0,5 milliárd forinttal növelte az érmékhez és emlékérmékhez kapcsolódó nettó eredményt.
- A hitelezési veszteség soron egy olyan hitelintézettel szembeni követelés veszteségként való leírása szerepel, melynek felszámolása 2008-ban befejeződött. A veszteségre a korábban elszámolt 100%-os értékvesztés fedezetet nyújtott. A végső elszámoláskor a követelés egy kisebb része megtérült, ez szerepel a hitelezési veszteségre befolyt összeg soron.
- A végleges pénzátadás nagyrészt nemzetközi és hazai szervezetek, valamint alapítványok támogatását célozta.
- A térítés nélkül átadott eszközökhöz kapcsolódó ráfordítás soron a Magyar Államkincstár részére átadott debreceni és székesfehérvári regionális központok épületeinek nyilvántartási értéke szerepel.

- Az egyéb ráfordítás soron a legnagyobb tétel a 2007. és 2008. folyamán lefolytatott APEH-ellenőrzést követően kiszabott 127 millió forintos bírság.

4.24. A BANKÜZEMI BEVÉTELEK ÉS RÁFORDÍTÁSOK ALAKULÁSA

millió forint

Er.kim. sora	Megnevezés	2007	2008	Változás
	Exportértékesítés árbevétele	20	2	-18
	Eszköz- és készletértékesítés bevétele	77	16	-61
	Közvetített szolgáltatás bevétele	41	75	34
	Kiszámlázott szolgáltatások bevétele	26	75	49
	Egyéb bevételek	109	11	-98
	Rendkívüli bevételek	2	2	0
VIII.	Banküzem bevételei összesen	275	181	-94
	Anyagjellegű ráfordítások	3 969	4 558	589
	Személyi jellegű ráfordítások	8 464	8 068	-396
	Értékcsökkenési leírás	2 307	2 474	167
	Egyéb tevékenység önköltségének átvezetése	-164	-189	-25
	Banküzem működési költségei összesen	14 576	14 911	335
	Eszközök és készletek miatti ráfordítás	97	141	44
	Kiszámlázott szolgáltatások ráfordításai	23	70	47
	Eredményt terhelő adók	1	172	171
	Banküzem működési ráfordításai összesen	121	383	262
XVIII.	Banküzem működési költségei és ráfordításai mindösszesen	14 697	15 294	597
VIII-XVIII.	Nettó banküzemi eredmény	-14 422	-15 113	-691

A banküzem 2008. évi nettó eredménye 15,1 milliárd forint veszteség volt, ami a 2007. évihez képest 0,7 milliárd forinttal (4,8%-kal) emelkedett.

A 2008. évi anyagjellegű ráfordítások 589 millió forinttal magasabbak az előző évinél, ami döntően a következő okokra vezethető vissza:

- Jelentősen emelkedtek az üzemeltetési költségek, a Logisztikai Központ évközi üzembe helyezéséhez kötődő többletkiadások (pl.: közüzemi, ingatlan-fenntartási, takarítási, őrzésvédelmi, pénzszállítási költségek), továbbá a Logisztikai Központban üzembe helyezett készpénzlogisztikai rendszerek karbantartási költségigényének növekedése miatt.
- A tervezettnél lényegesen kisebb mértékben, de a 2007. évihez képest ugyancsak növekedtek az IT-költségek (információtechnológiai), főként az alaptevékenységet támogató infrastrukturális és adatfeldolgozó rendszerek folyamatos, biztonságos működésének fenntartásához kötődő szoftverüzemeltetési (követési, támogatási, karbantartási, tanácsadási) költségek emelkedése miatt. Az IT-költségek növekedésében közrejátszottak a Logisztikai Központtal kapcsolatban felmerült számítástechnikai költségek (pl.: adatátviteli díjak) is.
- 2008-ban egyszeri kiadásként merült fel a költséghatékonysági felmérés egyösszegű megbízási díja.

A fenti költségnövekedéseket mérsékeltek a más jogcímenek elért megtakarítások (pl.: ingatlanbérleti díjak, telefonköltségek, kommunikációs költségek).

Az MNB könyvvizsgálatának tárgyévi díja 31,7 millió forint.

A személyi jellegű ráfordítások 396 millió forinttal csökkentek, döntően az alacsonyabb átlaglétszám, valamint a felmentési és végkielégítési költségek előző évinél kisebb összegű felmerülése miatt.

Az értékcsökkenési leírás 2008. évi összege 167 millió forinttal (7,2%-kal) emelkedett az előző évhez képest, a Logisztikai Központ és az ott működő különböző rendszerek évközi üzembe helyezése következtében.

Az eredményt terhelő adók között jelent meg a 169 millió forint összegű, korábbi éveket (2004–2005) érintő általános forgalmi adó.

4.25. A LÉTSZÁM ÉS BÉRKÖLTSÉG ADATAINAK VÁLTOZÁSA ÉS A VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐK JAVADALMAZÁSA

Létszám- és béradatok

	millió forint		
Megnevezés	2007	2008	Változás (%)
Állományba tartozók bérköltsége	4745	4737	0
Egyéb bérköltség*	398	316	-21
Kifizetett bérköltség	5143	5053	-2
Személyi jellegű egyéb kifizetés	1342	1103	-18
Járulékok	1979	1912	-3
Személyi jellegű ráfordítás összesen	8464	8068	-5

* Az egyéb bérköltség tartalmazza a felmentési illetményre, valamint az állományba nem tartozók és nem MNB-s munkavállalók részére kifizetett összegeket.

	fő		
Megnevezés	2007	2008	Változás (%)
Munkavállalók átlagos létszáma	715	664	-7

A vezető tisztségviselők javadalmazása

	millió forint	
Testület	Tiszteletdíj	
Monetáris Tanács*	285	
Felügyelőbizottság	78	

* Tartalmazza a Tanács MNB tv. 49. § (4) c) MNB-vel munkaviszonyban álló külső tagjainak keresetét.

A vezető tisztségviselőknek (vezetői bizottsági, felügyelőbizottsági tagoknak) 2008 során hiteltartozásuk nem volt.

Az MNB korábbi vezető tisztségviselőivel szemben nyugdíjfizetési kötelezettség nincs.

Budapest, 2009. április 15.

Simor András
A Magyar Nemzeti Bank elnöke

Éves jelentés
A Magyar Nemzeti Bank 2008. évről szóló üzleti jelentése
és éves beszámolója

Nyomda: D-Plus
H-1037 Budapest, Csillaghegyi út 19-21.

